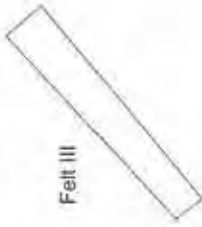

EN ÆLDRE JERNALDERS STORGÅRD I NORDFJORD.

**Arkæologiske frigivningsundersøgelser ved Eide gnr. 76/77,
Gloppen kommune, Sogn og Fjordane. 2000**

10 meter

INDHOLDSFORTEGNELSE

UNDERSØGELSENS FORHISTORIE.....	2
TOPOGRAFI.....	4
METODIK OG FORLØB	4
RESUME	5
LITTERATURLISTE.....	10
ANLÆGSBESKRIVELSE.....	11
Langhusene	11
Halbygning A	11
Stald B	42
Langhus C	52
Geil og hegn	56
Stolper.....	59
Stolpelignende strukturer	62
Ildproducerende anlæg	65
Ildgruber	65
Ildsteder og ildstedslignende anlæg	68
Kogegruber.....	72
Gruber	81
Grubelignende anlæg	86
Grøfter og grøftelignende strukturer	90
Fyldskifter	93
Dyrkningslag	95
FUNDLISTE	100
PLANCHER	105

UNDERSØGELSENS FORHISTORIE

I sommeren 2000 gennemførte Bergen Museum arkæologiske frivningsundersøgelser ved Eide bag Sandane i Gloppen kommune. Udgravningen havde sit udgangspunkt i en reguleringsplan der var blevet fremlagt tilbage i 1987, men som først var blevet aktualiseret i 1998. Reguleringsplanen omfattede arealer på en terrasse kaldet Mona som ligger ovenfor Sandane centrum. I to områder blev der gennemført arkæologiske undersøgelser. Det var i de aktuelle område A2 ved Eide og i et område BK2 300 meter mod nord ved Eivebø. På areal A2 tænkte frikirken *Sandane Kristne Senter* opført og på areal BK2 en række boliger. Fra de arkæologiske udgravninger ved Eivebø foreligger selvstændig rapport.

Da reguleringsplanen var på høring i 1987 havde det daværende Historisk Museum ingen forhåbninger om at der kunne være bevaret spor efter forhistorisk bosætning. Man udtalte at terrassen Mona generelt var for nedbygget og at det ikke havde nogen hensigt at foretage arkæologiske undersøgelser. Det var en udtalelse der byggede på samtidens viden om den forhistoriske bosætning. I de mellemliggende år frem til projektets realisering i 1998 voksede imidlertid forståelsen for den forhistoriske jordbrugsbosætning. Introduktion af den maskinelle fladeafdækningsmetode, som efterhånden vandt frem i vort museumsområde igennem 1990'erne, havde vist at ældre registreringer og vurderinger ofte

var utilstrækkelige. Dertil havde Historisk Museum i 1991 anledning til at udgrave en hellekiste fra tidlig folkevandringstid i det aktuelle planområde på Eide (Diinhoff 1991). Set i det lys var det sandsynligt at der kunne være spor efter forhistorisk bosætning på Mona, og fylkeskommunen måtte i 1998 revurdere den oprindelige udtale fra Historisk Museum.

Fig. 1. Lokaliteten Eide er beliggende på den store terrasse kaldet Mona ovenfor Sandane centrum. Grafik efter <http://www.gislink.no/gislink/>.

Da Sogn og Fjordane fylkeskommune fik planen til udtale 1.4.1998 vurderede man således, at det var nødvendigt (i henhold til kulturminnelovens § 9) med arkæologiske registreringsundersøgelser i to dele af planområdet. Det var i område A2 der hører under gården Eide, og i område BK2 der er under gården Eivebø. De arkæologiske registreringsundersøgelser blev gennemført i perioden 11-13.5.1998. Arbejdet blev gennemført under ledelse af Terje B. Hovland, Kulturavdelinga, Sogn og Fjordane fylkeskommune. Rapport fra registreringerne forelå den 17.6.1998 (Hovland 1998). Ved fylkeskommunens registrering blev der udlagt fire registreringsgrøfter, med to i hvert af områderne A2 og BK2. Der blev påvist i alt 19 automatisk fredede kulturminde. Det var stolpehuller og ildsteder i område A2 (Eide) og stolpehuller og en gravrøys i område BK2 (Eivebø).

Sogn og Fjordane fylkeskommune fremsatte følgende i brev dateret 18.6.1998 ønske om dispensation fra kulturminneloven for området Eide/Evebø gnr. 76/77. Ønsket blev fremmet for Bergen Museum som på dette tidspunkt endnu havde frigivningsmyndighed (Kulturminneloven § 8, 4). Bergen Museum vurderede de påviste spor som interessante og tilsluttede sig 13.11.1998 fylkeskommunens tilråkning om dispensation under forudsætning af påfølgende arkæologisk frigivningsundersøgelse (jf. bestemmelserne om finansiering i Kulturminneloven § 10). Bergen Museum vurderede at udgravningerne kunne gennemføres i to faser med opstart i høsten 1998 og med afslutning i 1999.

Dette blev formidlet af fylkeskommune til udbygger Gloppen kommune i brev af den 15.7.1998. Fylkeskommunen bad Gloppen kommune om at indarbejde krav i planbestemmelserne for reguleringen af området.

I brev til Bergen Museum dateret 2.9.1998 bad Gloppen kommune Bergen Museum udarbejde separate budgetter for de to planområder (A2 og BK2) da det var to forskellige tiltagshavere. Man ønskede at feltarbejdet kunne starte i første halvdel af 1999. I dette brev accepterede Gloppen kommune kulturminnelovens § 10 vedrørende arkæologiske frigivningsundersøgelser.

Gloppen kommune meddelte i et brev dateret 8.2.1999 at man i Formannskabet havde besluttet at udsætte de arkæologiske frigivningsundersøgelser med et år. Der måtte indgås aftale med udbygger af område BK2 om det aktuelle behov for de påtænkte boliger. Behovet for bygning i område A2 ved Sandane Kristne Senter måtte også overvejes.

Gloppen kommune bestilte i brev dateret den 16.12.1999 arkæologiske frigivningsundersøgelser af område BK2. Sandane Kristne Senter havde endnu ikke fattet beslutning for område A2. Den 21.2.2000 oversendte Bergen Museum separat budget for udgravning af område BK2. Dette reviderede budget blev godkendt af Gloppen kommune den 4.2.2000.

I et brev dateret den 11.2.2000 påklagede *Aaland Arkitektkontor AS* på vegne af *Sandane Kristne Senter* det anslåede omkostninger ved udgravning af areal A2. Udbygger var i en samtale med personale ved Riksantikvaren blevet underrettet om, at dersom omkostninger ved arkæologisk frigivningsundersøgelse overstiger 10 % af de planlagte byggeomkostninger, så kan man få delfinansiering. Udbygger ønskede dette prøvet. Det måtte dog konstateres at udbygger ikke havde overholdt klagefrist.

Efter at have været i kontakt med *Sandane Kristne Senter* stod det klart at man alligevel ønskede areal A2 udbygget i foråret 2000. Bergen Museum gik følgende i et brev dateret den 21.2.2000 med til at reducere de påtænkte frigivningsundersøgelser med en dekar og dermed nedbringe de faktiske omkostninger. Justeret budget blev oversendt til *Sandane Kristne Senter*.

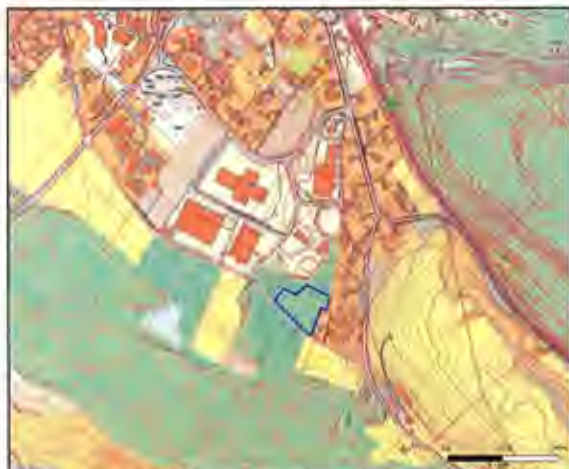
De arkæologiske frigivningsundersøgelser på Mona i område A2 på Eide og BK2 ved Evebø blev gennemført af personale ved Bergen Museum i maj og juni måned 2000.

TOPOGRAFI

Lokaliteten Eide ligger på den store terrasse Mona som dominerer området bag Sandane. Det er en terrasse som rejser markant i det omliggende terræn. Terrassen afgrænser sig med græsklædte skråninger mod det lavere terræn mod alle sider. Dog rejser der sig snart stejle fjeldsider nordøst for terrassen. Oppe på terrassen danner et godt 700 x 350 meter område en større flade. Det er på denne flade at forskellige spor efter forhistorisk bosætning er blevet påvist og det er her Eidegården ligger i områdets sydlige del.

Planområdet A2 omfatter et areal på godt 4 daa. Det hører under gården Eide (gnr.76). Forud for udgravningens opstart havde området været bevokset med tæt furuskov. Træerne var blevet fældet et par år tidligere men stubbene stod tilbage. I mellemtiden var området blevet overvokset med en lav vegetation af buske og unge bjørketræer.

I dag fremtræder området rundt lokaliteten noget nedbygget. Fra sydøst til nordøst er der opført boliger og mod nord og nordvest ligger et større industriområde. Sydvest for pladsen løber en asfalteret

vejbane, som før riksveg 14 var den oprindelige hovedforbindelse fra indlandet til Sandane og Nordfjord. Oprindeligt, i forhistorisk tid, har bosætningen ligget i et andet åbent landskab. Bygningerne lå oppe på Monaterrassens sydlige del med godt udsyn ud over vide græsklædte skråninger.

Fig. 2. Det aktuelle planområde A2 ved Eide vist med blå udlinie. Grafik udarbejdet efter <http://www.gislink.no/gislink/>.

METODIK OG FORLØB

Ved udgravningen af kulturspor på Eide blev der anvendt den arkæologiske udgravningsmetode som kaldes maskinel fladeafdækning. Den består i korte træk i at jordlag fjernes maskinelt ned til undergrund eller til uforstyrrede kulturlag med bevarede arkæologiske strukturer. I takt med at den dækkende jord fjernes, følger arkæologisk personale gravemaskinen og finrener fortløbende den afgravede flade. Der arbejdes ofte i områder som har været opdyrket siden oldtid og kulturspor er ofte ikke længere bevarede uforstyrret i lagene over undergrund. Det var tilfældet på Eide.

I den gul-orange undergrundssand/-grus tegnede væggrøfter, stolpehuller, ildsteder og kogegruber sig som mørke trækulholdige fyldskifter. De blev registreret med felttegning, indmåling, foto og beskrivelse først i flade og påfølgende efter snitning i profil. Fra udvalgte anlæg og dyrkningslag blev der udtaget jordprøver for radiologisk datering. Indmålinger blev foretaget digitalt med totalstation i et

lokalt målesystem. Dette blev målt ind i forhold til faste punkter i terræn. Indmålinger er siden overført digitalt til kortbase.

Fladeafdækningen ved Eide var kompliceret på grund af de mange store rodstubbe fra furutræer som stod tilbage på fladen. Stubbe og rødder måtte fjernes maskinelt og det efterlod et større oprensingsarbejde. Stedvist var fladen således noget forstyrret. I tillæg viste den sydlige del af planområdet forstyrrelser fra et husmandsbrug som tidligere havde sine bygninger i området og af et par recente grøfte som strakte sig gennem feltet (fig. 3).

De arkæologiske udgravninger på Mona fik et større omfang end forudset og det førte til både tidspres og spændt økonomi. Stor velvilje og økonomisk støtte fra Gloppen kommune gjorde det imidlertid muligt at gennemføre de arkæologiske frigivningsundersøgelser forsvarligt.

Botaniske analyser er blevet udført af personale ved Bergen Museum. Resultater foreligger ikke ved rapportens færdiggørelse, men vil udformes i en separat rapport. Radiologiske dateringer blev behandlet af Beta Analytic Inc.

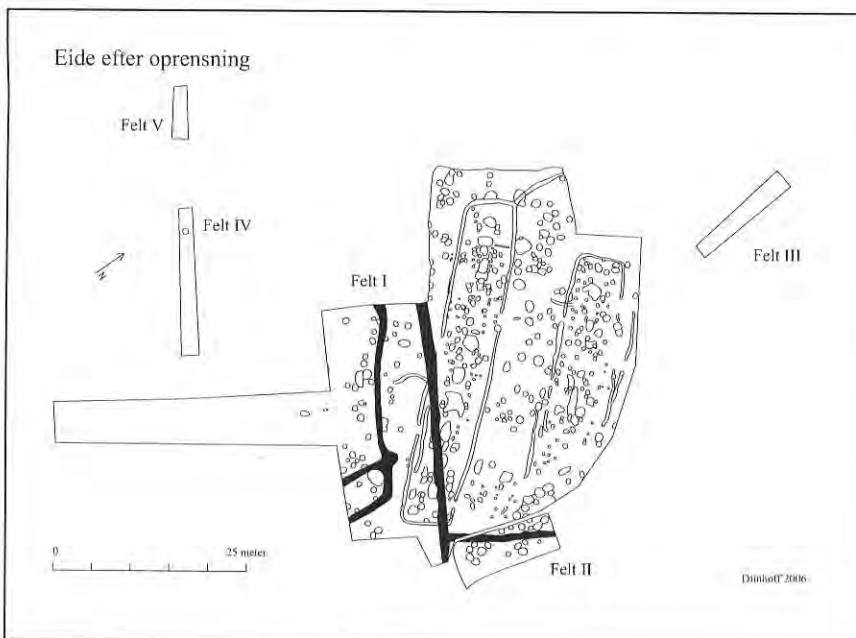

Fig. 3. Det udgravede areal på Eide. Med sort udhævning vises recente grøfter
Grafik S. Diinhoff.

RESUME

Ved den arkæologiske frigivningsundersøgelse på Eide blev et samlet areal på 1813 m² udgravet. Det var i et stort hovedfelt og fire mindre felter. I alt blev der undersøgt 503 strukturer (466 erkendbare). De samler sig hovedsagelig i stolper og strukturer fra tre bygninger og et kogegrubefelt.

De ældste dateringer på pladsen er fra dyrkningslag. Det er åkre som blev påvist i arealer vest og nordøst for bosætningen. De blev i udgangspunktet opfattet som romertids bosætnings

dyrkningssystemer, men de opnåede dateringer viser sen bronzealder og førromersk jernalder. De repræsenterer således en ældre aktivitet end den påviste bosætning. Det kan tænkes at åkrene hører sammen med den førromerske bosætning ved Ebebø som også blev udgravet i år 2000, godt 300 meter nord for Eide (Diinhoff 2007). Et par dateringer fra langhusenes væggrøfter har tillige givet dateringer fra førromersk jernalder. Disse bygninger daterer sig romersk jernalder og folkevandringstid, så der er formodentlig tale om at førromerske dyrkningslag har strakt sig ind over hele planområdet og at noget af denne ældre fyld er endt som pakning i senere væggrøfter.

Dyrkningslagene blev dokumenteret i et par profiler. De viser to tydelige horisonter som dateres fra sen bronzealder til sen førromersk jernalder. Over disse lag findes i begge profiler et forstyrret og opblandet trækulholdigt lag under dækkende tørve-/skovbundslag. Det kan tænkes at dette er et omrodet dyrkningslag som har knyttet sig til romertidsbosætningen.

De første bosætningsspor er et 24 meter langt og 7 meter bredt langhus fra ældre romersk jernalder. Huset er kun delvist bevaret, så det lader sig ikke gøre hverken at rumopdele eller funktionsbestemme bygningen. Den har haft op mod otte par tagbærende stolper. Bygningens størrelse svarer til hvad vestlandets langhuse fra perioden normalt viser (Diinhoff 2005:76). Det har formodentlig været et bostaldhus med bolig og stald under samme tag.

I sen romersk jernalder gennemløber bosætningen på Eide markante forandringer. Den mellemstore ældre romertidsgård erstattes af et imponerende gårdsanlæg bestående af en halbygning, separat stald, geil, hegn og kogegrubefelt. I tillæg er der tidligere udgravet samtidige grave i området rundt bopladsen.

Gårdens hovedbygning er et 43,3 meter langt og godt 8 meter bredt treskibet langhus. Det var opført med 20 tagbærende stolper ordnet i 10 retstillede par. Vægkonstruktionen har været sat i en væggrøft. Mest sandsynligt er der tale om en stavbygget væg. Trods de mange forstyrrelser på feltet så gav omhyggelig finrensning gode bygningsdetaljer, blandt andet kan sylstokkens dimensioner beskrives og brug af dørkarne kan dokumenteres. Det ser ligeledes ud til at man har anvendt faste tømmer dimensioner. Der blev ikke påvist never fra tagkonstruktion i hus A, så det regnes for sandsynligt at huset har haft spåntag.

Bygningen har haft lang levetid og er den blevet genopført efter at være udslidt i første omgang. Den bliver da genrejst med næsten identisk udseende og kun forskudt ganske lidt i forhold til det oprindelige grundplan. Stolper, væggrøfter og ildproducerende anlæg fra begge faser lå tæt ind til hinanden i fladen og det gav huset et lidt diffust og skævt udseende. Hver for sig har de to faser dog været mere rette.

Der er bevaret strukturer fra begge bygningsfaser, men der hersker lidt uklarhed om fase 1 bygningen. Den synes dog at være næsten identisk med fase 2 bygningen som er specielt tydelig. Der ses en bygning med seks indgange og flere rum. I begge husfaser knytter der sig ildproducerende anlæg til huset. Stort set imellem hvert sæt tagbærende stolper ned langs husets midtakse findes der et sådan anlæg. Det er sandsynligt at ti ildproducerende anlæg har knyttet sig til hver husfase. Brug af åben ild i hele husets længde gør det usandsynligt at bygningen har rummet stald. Dertil er det tydeligt at parallelt liggende bygning B har været stald.

Langhus A lader sig funktionsopdele med fem til seks rum fordelt på tre funktionsområder. I den nordvestlige del af bygningen findes det primære bosætningsområde. Her findes husets centrale husarne og her har gårdens ledende hushold været bosat. Det er et 11 meter langt og 7 meter bredt område (indre mål). Det store rum har haft fire samtidige ildproducerende anlæg og det ser ud til at der her er en funktionsmæssig forskel. Det er muligt at de to nordligste anlæg viser til et produktionsrum. Her er der fundet en drejekværn og der er fundet jernslagge. De to sydlige anlæg har fungeret som husarne, dvs. den centrale lys- og varmekilde samt sted for madlavning. Boligdelen må således opdeles i to separate rum, et for produktion (maling af korn) og et opholdsrum hvor familien havde sovepladser, opholdsrum og spiseplads. Det er kompliceret at placere et rumskille imellem de to områder, så måske har adskillelsen bestået af en halv væg.

Efter boligdelens to rum i nordvest, følger centralt i bygningen et større rum. Det måler i indre mål (minimum) 12,5 x 7 meter. Det er et særpræget rum. I hver langside findes en indtrukket indgang. De to indgange er forskudt til hver sin side for rummets midte. Indgangene er trukket ind fra langsiden således der dannes vindfang. Døråbningerne har givet plads for døre på omkring 70 cm bredde. Ude i rummet står to par frie tagbærende. De står med samme afstand op til rummets endevægge, men med forskudt afstand imellem, således der opstår et større frit areal midt i rummet. Her findes et større ildproducerende anlæg. I rummets sydlige del findes yderligere et ildproducerende anlæg, imens det tilsvarende areal i rummets nordlige del ikke har anlæg. En samlet vurdering af gårdsanlæggets størrelse og kulturhistoriske tilhør gør det overordentlig sandsynlig at rummet har været et halrum for den storbonde som var bosat på gården. Langhuset kan med rette betegnes som en halgård.

Hallen har været repræsentationsrummet hvor den ledende familie har haft audiens, hvor politiske, religiøse og økonomiske beslutninger er blevet afgjort og hvor religiøse fester er blevet afholdt. Det viser sig i rummets indretning. Højsædet har været placeret i rummets nordlige del mellem de tagbærende stolper op mod væggen til boligdelen. Gæster har været bænket rundt de to ildproducerende anlæg i husets midte og i den sydlige del.

Efter hallen følger 19 meter med tre rum i bygningens sydlige del. Fund fra denne del tyder på at her var husets tjenende arbejdskraft bosat og her havde de produktionsområder. Det er vanskeligt at afgøre eksakt hvor mange rum og hvor rumadskillelser har været, men de tre skitserede her er et brugbart forslag i betragtning af rummets indgange. I det første rum op mod hallen er der fundet rest af jernkniv og det er muligt at tjenestefolk havde sit opholdsrum her. I de to øvrige rum er der fundet fiskesøk og vævevægte, så det kan være produktionsrum blandt andet for tekstilproduktion.

Parallelt med halbygningen ligger langhus B. Det er en 24 meter lang og 7 meter bred treskibet bygning. Den har haft 22 tagbærende stolper ordnet i II par. Bygningens sydlige del var kun delvist bevaret. Fund af næver tyder på at huset har haft tørvedækket tag. Påviste båsadskillelser og grebning viser at det var gårdens stald. Der er to modstillede indgange lidt nord for bygningens midte. Samme sted viser et par dobbelstolper indenfor et tagbærende stolpepar at bygningen har haft to rum. En forsigtig rekonstruktion viser at bygningen har rummet op til 40 større dyr. Det er tænkeligt at malkekvæg kan have været opstaldet i staldens sydlige del, mens heste og måske ungdyr har stået i den nordlige del.

Imellem halbygning og staldbygning dannes et 7,5 meter bredt område. Det er gårdspladsen. Gårdspladsen har været indhegnet. Mod syd ses et stolpebygget hegn, som adskiller gårdsplads fra et kogegrubefelt og mod nord her en geil koblet sig på det nordlige hushjørne i halbygningen. Det er muligt at tilsvarende geil har knyttet sig til staldens nordøstlige langside. Geilen har skullet lede de fra stalden ud til græsgange på de skråninger der ligger øst og syd for gården. Ude på gårdspladsen findes forskellige ildproducerende anlæg og formodentlig har en del af disse været produktionsanlæg for bosætningen.

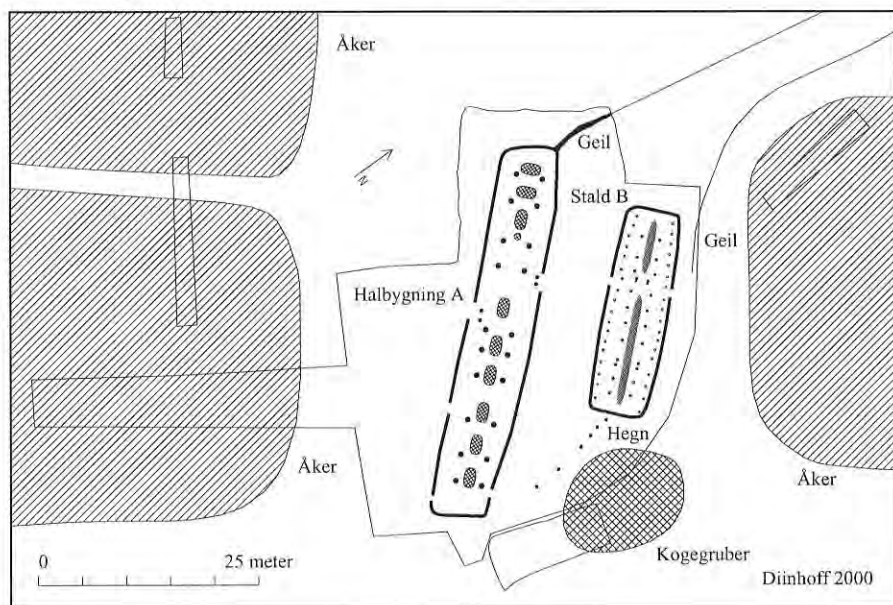

Fig. 4. Det store gårdsanlæg fra sen romertid og folkevandringstid. Bygningerne vises med rekonstrueret forløb. Til bygningerne knytter sig hegn, geil og kogegrubefelt. De viste åkre er dateret til førromersk jernalder, men det er sandsynligt at påviste omrodede dyrkningslag der over har været samtidige med romertidsgården. Grafik S. Diinhoff.

Rundt gårdens bygninger og specielt koncentreret i et område syd for gårdspladsen ligger kogegruber. Det er usikkert hvor mange der hører til halgården, men i det mindste de mange som ligger syd for gårdspladsens hegn hører til gården. De ligger så koncentreret at der er tale om et kogegrubefelt. De tolkes som anlæg for tilberedning af indviede måltider i forbindelse med den førkristne rituelle kult som har udspillet sig rundt storgårdene. Som leder af samfundet har storbonden på gården haft central position i de store årlige religiøse fester.

Storgården på Eide har haft en lang levetid. Radiologiske dateringer viser at gården i sine to faser har stået i op til et par hundrede år i sen romersk jernalder og tidlig folkevandringstid. Det er en datering som støttes af den keramik som blev fundet sammen med bygningerne. Gården har en seneste datering til begyndelsen af folkevandringstid og det gør den delvist samtidig med det kendte gravfund fra Evebø 3-400 meter mod nord (Solberg 2000:169). Denne grav dateres til perioden 450 – 500 e. Kr. (Kristoffersen 2000:373). Det er en meget rig grav med eksotisk og kostbart udstyr og det er tydeligt at den gravlagte har hørt til samfundets øverste lag. Dateringerne fra grav og gården viser, at den gravlagte i det mindste i sin ungdom har levet samtidig med gården var i drift. Arealerne på terrassen

Mona har tidligere hørt under en og samme gård (Eide), så det er overvejende sandsynligt at grav og gård hører sammen (Diinhoff 2001). Stormanden fra Enebøgraven er vokset op på denne gård.

Fig. 5. Digital rekonstruktion af storgården fra Eide. I baggrunden med spåntag ses halbygningen og foran stalden med tørvetag. Gården ses mod nordvest. Grafik Arkikon.

LITTERATURLISTE

Diinhoff, Søren 1991: *Udgravningsrapport Eidsveg 1991. Hellekiste fra tidlig germansk jernalder*. Upubliceret udgravningsrapport ved Historisk Museum 1991.

Diinhoff, Søren 2000: En nyopdaget storgård fra folkevandringstiden på Eide, Gloppen i Nordfjord. *ARKEO. Nytt fra Arkeologisk Institutt, Universitetet i Bergen Nr. 2000*. 40-41.

Diinhoff, S. 2001: De arkæologiske frigivningsundersøgelser ved Eide, Sandane sommeren 2000. *Årbok for Nordfjord 2001*. S. 27-45.

Diinhoff, Søren 2005. Den vestnorske agrarbosætning. Fra sen stenalder til folkevandringstid. I M. Høgestøl et al. (red.). *Konstruksjonsspor og byggeskikk. Ams-Varia 43*. 2005. 75 - 86.

Diinhoff, Søren 2007: *Evebø, en førromersk bosætning fra Sandane i Nordfjord. Rapport fra arkæologiske undersøgelser 2000. Arkeologiske Rapporter fra Bergen Museum nr. 1/2007*.

Hovland, Terje B. 1998: *Gloppen kommune – rapport frå arkeologisk registrering i samband med reguleringsplan for Mona, Evebø/Eide gnr. 76/77*. registreringsrapport fra Kulturavdelinga, Sogn og Fjordane fylkeskommune 1998.

Kristoffersen, Siv 2000: *Sverd og spenne. Dyreornamentik og sosial kontekst*. Studia Humanitatis Bergensia. Høyskole Forlaget.

Solberg, Bergljot 2000: *Jernalderen i Norge. 500 før Kristus til 1030 etter Kristus*. Cappelen Akademiske Forlag.

Langhus/halbygning A

Lokalisering

Halbygning A er beliggende omtrent midt i det store udgravningsfelt indrammet af åkre, kogegruber og en tilhørende staldbygning mod nordøst.

Anlægsbeskrivelse

Det store langhus er en treskibet bygning som måler 43,3 meter i længde og i gennemsnit 7,5 meter i bredde. Den er orienteret nordvest – sydøst. Husets langsider synes at krumme og gavlene fremstår skrå. Huset har haft to opføringsfaser (fase 1 og fase 2) med hvert sit sæt bærende konstruktioner og dette har efterladt sig et noget blandet grundplan, der tegner sig mere skævt i undergrund end de to husfaser har været hver for sig. Det er sandsynligt at bygningen i virkeligheden i begge faser har haft mere jævne, rette gavle. Den sydvestlige langvæg kan have været mere ret end den nordøstlige. Begge langsider har dog smalnet til mod gavlene.

Fig. 6. Den store halbygning A set i oprenset flade mod sydvest. Husets væggroft er blevet tømt og stolper er profilsnittede. I baggrunden til venstre ses spor efter staldbygning B. Foto S. Diinhoff.

Bevaringstilstanden for langhuset vekslede fra nord til syd. Generelt var strukturerne noget udvaskede af de spor som rødder fra fyrretræer har sat gennem tidens løb. Således var bygningens stolper generelt vanskelige at udskille i oprenset flade og stedvist var det kompliceret at adskille overlappende strukturer. To sæt tagbærende stolper og to sæt væggrofter viser at huset på et tidspunkt er blevet genopført. Den nye vægkonstruktion er over store stræk placeret oveni den gamle grøft og det er stedvist vanskeligt at adskille de to sikkert. Dertil viser bygningen sikkert spor efter yderligere udbedring og ændring af den nordlige halvdel. Tagstolperne er derimod i det sene hus rykket lidt til siden for de tidligere stolper og det gør det muligt at adskille de to sæt. Yderligere kompliceres husplanet af at bygningen er opført over et ældre langhus C, som mest sandsynligt skal dateres til ældre romersk jernalder. Denne ældre gård blev ikke erkendt i felt og det er da heller ikke problemøst at skille de to bygninger

En recent vandledning strækker sig ned over feltet fra vest mod øst. Den skærer ind over huset omtrent fra dets midte til det sydøstlige hushjørne. Denne grøft har skåret sig igennem flere ildproducerende anlæg og tagstolper i husets sydlige del. Den sydlige del af feltet var ligeledes forstyrret af revne

bygninger fra et nyere tids husmandsbrug. På trods af de noget vanskelige registreringsbetingelser så er det dog lykkedes at give en detaljeret beskrivelse af bygningen specielt i nord, selvom det heller ikke her var uden problemer.

Halgårdens to faser

Langhuset synes i grundplan at have haft et tilnærmet identisk udseende i begge sine to faser. Det er den samme længde og bredde og de nye tagstolper placeres op til hvor de ældre stod, dog rykket lidt mod nord eller til siden for at finde fast fundament. Væggrøften var godt bevaret i fase 2 mens den var vanskeligere at eftervise for fase 1. Det gør det lidt usikkert at bestemme indgange til bygningen. Det ser ud til at husets primære ruminddeling fortsætter i fase 2 men der sker nok justeringer og husets indgange forandres. I tillæg til de to hovedfaser så kan der være tale om yderligere en fornyelse af væggen i den nordlige del af den sydvestlige langside.

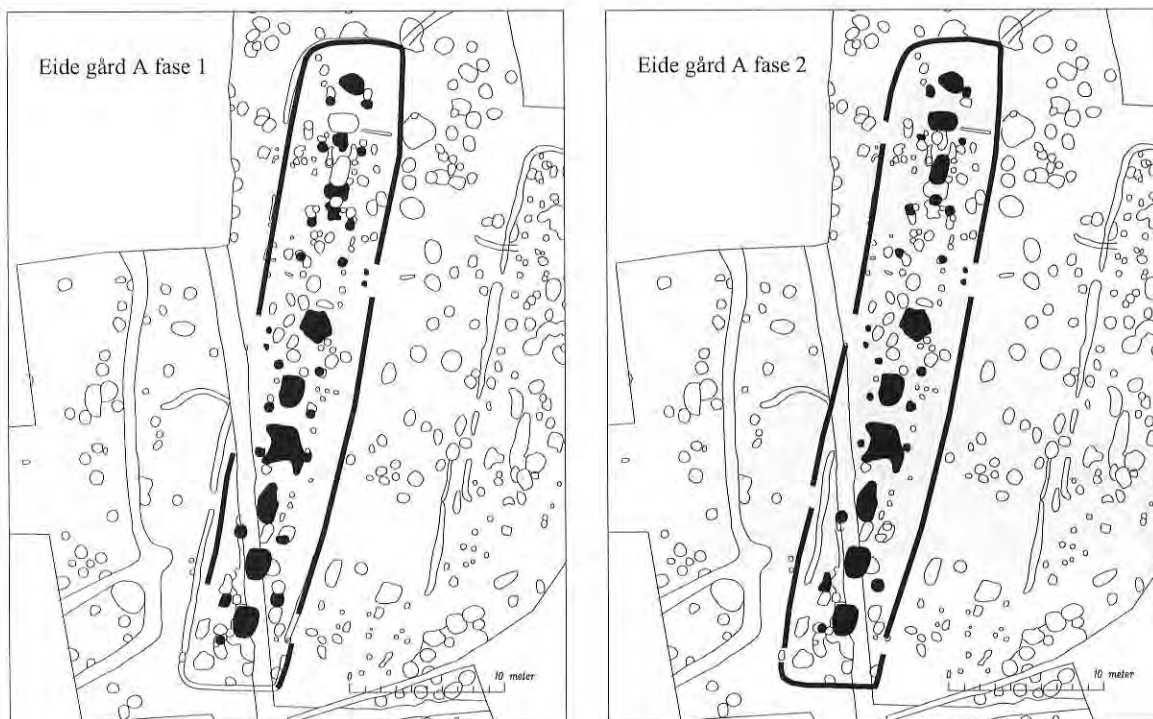

Fig. 7 og 8. Det store halbygning har haft en lang levetid. Dobbelte stolperækker og væggrøfter viser at huset på et tidspunkt er blevet genopført. Det opføres da over samme grundplan og måske med nogenlunde samme rumopdeling. Grafik S. Diinhoff.

Tagstolper fase 1

I fase 1 har langhusets tag været båret af 20 stolper samlet i 10 retstillede par. Af disse blev de 19 blevet påvist, mens den sidste stolpe mangler overfor A414 (fig. 11). Den er væk, for hvor den stod, har den recente vandledning skåret sig ned gennem huset. Stolperne i husets ældste fase er i sin tid blevet gravet op af stolpehuller for at give plads for de nye til husets fase 2. Mange tegnede sig derfor som store diffuse opgravninger. De senere fase 2 stolper var rykket lidt ovenfor de ældre stolper. Også disse blev efter endt brug fjernet, så de to sæt opgravede stolper flyder i nogen grad sammen. Specielt

stolpeparrende A498 - A499 og A496 - A497 i bygningens midte har været vanskelige at adskille fra fase 2 stolperne.

De tagbærende stolper i fase 1 måler i gennemsnit 64,1 cm i diameter (maks. 110 cm og min. 35 cm) og de stikker 32,9 cm i dybde (maks. 56 cm og min. 14 cm). De fleste har flad bund mens siderne er mere varierede. Den store variation dækker over at de er blevet opgravet og trukket op. I de tre stolper A204, A209 og A231 kan det oprindelige stolpehul stadig ses. De har en diameter på rundt 42 cm og en dybde fra 34 til 39 cm. I stolpen A30 kan aftrykket af den optrukne stolpe ses (fig. 9). Den har været 26 cm i diameter og stikker 40 cm.

Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
30	rund	60	50	40	55	stejl	flad
204	langoval	78	52	46	50	stejl	rund
209	rund	70	58	34	62	stejl	flad
231	rundoval	60	50	49	70	opgravet	flad
414	diffus	84	82	25	60	stejl	flad
439	rundoval	96	70	30	86	rund	rund
454	diffus	90	90	32	90	rund	Flad
455	rundoval	62	51	24	75	ret	Flad
467	rundoval	70	60	35	60	skrå	Flad
473	diffus	58	58	38	58	stejl	flad
477	rundoval	96	86	56	110	skrå	andet
492	diffus	70	70	29	70	stejl	skrå
493	rundoval	52	52	38	52	rund	flad
494	diffus	50	50	19	50	stejl	flad
495	diffus	66	67	34	65	stejl	flad
496	diffus	34	30	20	45	ret	flad
497	diffus	35	35	14	35	skrå	flad
498	diffus	26	26	27	35	opgravet	flad
499	diffus	72	51	36	90	opgravet	flad

Tabel 1. Mål og udseende for de tagbærende stolper i hus A fase 1.

Stolpen A497 blev kun påvist med ringe bredde og dybde. Det er en af fire stolper midt i huset hvor den senere fase 2 stolpe blev placeret oveni eller ganske tæt på fase 1 stolpen. Det er kun den yderste vestlige del af stolpe A497 der er blevet bevaret og den har givet haft samme bredde – dybde som de øvrige stolper.

Tagstolper fase 2

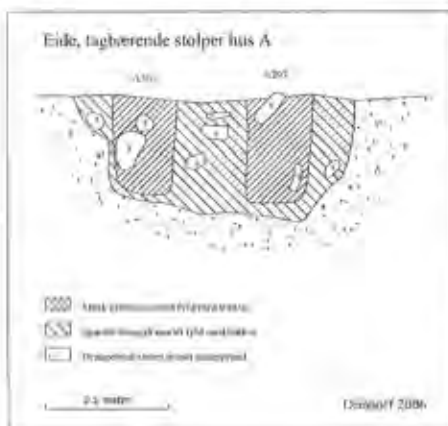
Fra husets sene fase 2 har der igen været 10 par tagbærende stolper med 18 bevarede. Af disse manglede der stolper overfor A260 og A438 (fig. 11). De fleste nye stolper blev placeret op til de tidligere stolper blot rykket lidt mod nord for at kunne sættes i stabil undergrund. Der var dog undtagelser i husets halrum, hvor fase 2 stolperne i stedet blev rykket lidt ud mod væggen. Årsagen til dette kan skyldes ønsket om at bevare hallens udformning nøjagtig som det var i den første fase.

Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
34	rundoval	60	50	50	66	stejl	flad
93	rundoval	74	54	26	60	stejl	andet
108	diffus	72	51	36	90	skrå	flad
118	rund	64	60	46	64	rund	flad

143	rund	81	81	40	80	opgravet	ujævn
155	oval diffus	71	57	36	95	stejl	flad
205	diffus	120	53	36	54	stejl	andet
208	rundoval	60	40	48	48	stejl	flad
232	rundoval	68	60	48	80	stejl	flad
260	rundoval	80	80	29	80	ret	flad
296	rund	35	35	20	35	rund	flad
297	diffus	50	48	50	55	stejl	flad
407	oval diffus	90	66	36	48	opgravet	flad
409	rund diffus	38	34	22	30	stejl	flad
411	rundoval	52	52	28	52	rund	flad
438	rund diffus	56	54	32	76	stejl	rund
440	oval diffus	120	75	36	120	rund	rund
491	diffus	58	58	29	48	ret	flad

Tabel 2. Mål og udseende for tagbærende stolper i hus A fase 2.

De tagbærende stolper fra fase 2 måler i gennemsnit 65,6 cm i diameter (maks. 1,2 m og min 30 cm) og de når en dybde af 36 cm (maks. 50 cm og min. 20 cm). De fleste har flad bund mens siderne varierer. Det ser ud til at også fase 2 stolperne er blevet gravet eller trukket op efter endt brug. A208 og A491 tyder på oprindelige stolpehuller med et tværmål på 44 cm. I A297 ses stolpespor med en diameter på 28 cm for tagstolpen (fig. 9). Det er mål der svarer til stolperne i fase 1.

Meget af den skævhed huset viser i grundplan synes at skyldes senere forstyrrelser og det blandede grundplan med overlappende strukturer. På figur 57 er langhuset tegnet i fase 2 med en mere realistisk og regulær stolpesætning. Stolperne er rettet op, men er stadig placeret indenfor sit fyldskifte i fladen. De to rækker stolper står med en indbyrdes fast afstand af 3 meter.

Fig. 9. Tagbærende stolper fra hulbygning A. Stolpen A30 er fra fase 1 og A297 fra fase 2. Profilsnittet viser spor efter selve stolperne der har haft en bredde omkring 26 cm i diameter. Grafik S. Dünhoff.

Det skal bemærkes at den samme afstand også findes hvis man anvender felttegningernes forstyrrede grundplan.

Uanset om der korrigeres for forstyrrelser eller ej så er afstanden imellem de to stolperækker konsekvent på de tre meter. Det tyder på en fast regularitet i tagkonstruktionen som også må genfindes i stolpernes indbyrdes placering. Det er derfor rimeligt i en rekonstruktion at rette deres placering op

som det er foretaget på figur 57. Det lader sig udmærket gøre indenfor stolpernes afgrænsning i fladen. De enkelte stolperpar står med vekslende afstande fra 2,3 meter til 7,4 meter. Variationen grunder i bygningens rumopdeling.

Fig. 10. Vægkonstruktion i henholdsvis sleppverk i sylstok og stav i sylstok. Grafik E. Ethelberg et al. 2003.

Fig. 11. Stolper væggrofter og ildproducerende anlæg som hører til halbygningens fase 1 og fase 2. En skærende recent vandledning skærer flere strukturer i husets sydlige del. De forsvundne tagbærende stolper er vist med åben cirkel. Grafik S. Dimnhoff.

Vægkonstruktionen

Langhuset har været opført med plankebygget væg. Det kan ikke afgøres om den har stået i sleppverk eller stavkonstruktion sat i en sylstok, der igen var lagt i væggrøft (fig. 10). Traditionelt regnes stavkonstruktion for mest sandsynlig i periodens byggeskik.

Specielt i husets nordlige del er det tydeligt at husets to faser er repræsenteret ved hver sin væggrøft. Den sene væg er ellers over lange stræk placeret ret over den ældre og det kan være vanskeligt at adskille de to. Fase 2 grøften synes forskudt lidt mod vest i forhold til den ældre. Der blev lag 21 profilsnit ned gennem langhusets vægkonstruktion (fig. 12).

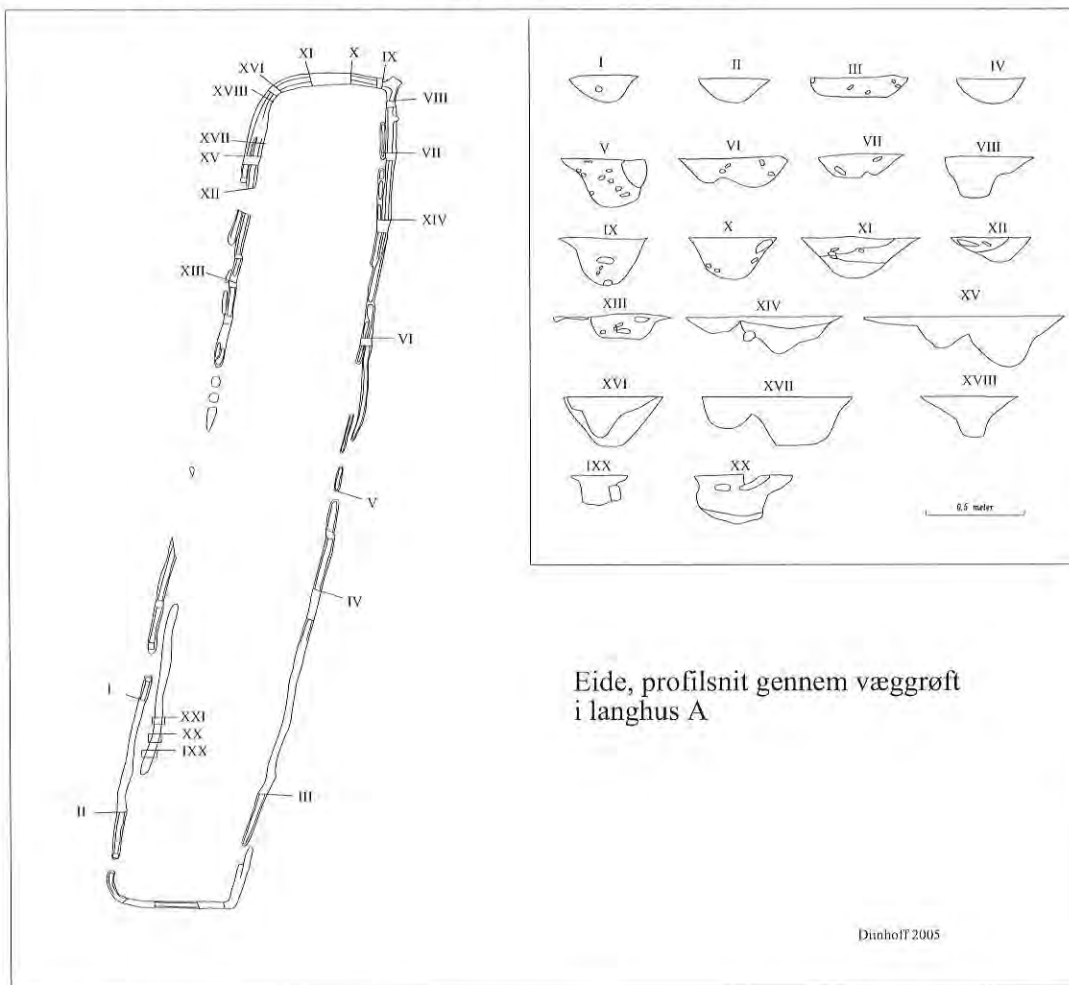

Fig. 12. Profilsnit udlagt gennem væggrøft i halbygning A. Snit XXI forligger kun i foto. Grafik S. Diihoff.

De to faser væggrøft til halbygning A blev registreret i felt ved brug af flere numre. De er siden blevet samlet under strukturnummer A50. Profilsnittene I til XVIII er lagt igennem dette. En væg sekvens i husets sydlige del er bevaret under strukturnummer A461. Den belyses ved profilsnittene IXX – XXI. A50 viser spor efter begge faser mens A461 blot viser fase 1.

Snit I:

Profilsnit I blev lagt i husets sydvestlige langside lidt syd for indgang C. Den skærer en del af vægggrøften hvor grøft fra fase 1 og 2 er tydeligt adskilte. Snit I tolkes at vise udelukkende fase 2 grøften. I profil måler den 35 cm i diameter og 17 cm i dybde. I tegning fremtræder den nærmest skålformet men den tømte grøft sekvens viser at grøften har skrå sider og flad bund (fig. 14).

Fig. 13 og 14. Sektion af vægggrøft syd for snit I oprenset og derefter tømt. Set mod nordvest. Profilsnit I ses i baggrunden. Foto S. Diinhoff.

Snit II:

Det næste profilsnit II blev lagt lidt nord for indgang D. Formodentlig er vægggrøfterne i de to faser stadig adskilte her og snittet viser fase 2. I denne del af udgravningsfeltet var bevaringsforholdene vanskelige og det præger strukturerne. I profilsnit tegner grøften sig med skrå sider og let rundet bund. Den måler 37 cm i tværmål og 12 cm i dybde.

Fig. 15. Sektion af oprenset vægggrøft imellem indgang D og der hvor profilsnit II er lagt. Den er set mod nordvest. Foto S. Diinhoff.

Snit III:

I den sydlige del af den nordøstlige langside blev snit III lagt lidt nord for indgang E. I fladen kan husets to vægggrøfter adskilles med fase 1 grøften mod øst og 2 mod vest. Det lader sig imidlertid ikke bestemme i profilsnittet. Det viser skrå sider og flad bund med en bredde på 50 cm og en dybde på 9 cm. Bredden viser tydeligt at her ligger de to grøfter lidt forskudte.

Fig. 16. Vægsektion nord for indgang E og syd for profilsnit III set mod nordvest. Den brede grøft rummer både fase 1 og 2 grøfterne. Foto S. Diinhoff.

Snit IV:

Profilsnit IV blev udlagt i den østlige langside imellem indgang B og indgang E. Bevaringsforholdene var generelt vanskelige og spor efter væggrofter var stedvist kun bevaret med ringe dybde. Snit IV viser en 35 cm bred og 13 cm dyb skålformet nedskæring. Sektionen syd for snittet på figur 17 herunder viser dog tydeligt en flad bund. Det er ikke muligt at skille de to grøftfaser heri.

Fig. 17. Tømt væggroft syd for IV set mod nordvest. Foto S. Diinhoff.

Snit V:

Profilsnit V blev lagt omtrent midt i langhusets nordøstlige langside syd for indgang B. Her ligger de to fasers grøfter oveni hinanden og det er vanskeligt at adskille dem i såvel plan som i profil. Det er en 43 cm bred og 23 cm dyb nedskæring med stejle sider og flad bund. Det kan se ud til fase 2 grøften har været omkring 33 cm bred.

Fig. 18. Tømt væggroft syd for snit V der ses mod nordvest i baggrunden. Bredden på grøften i forgrunden viser at de to grøfter ligger oven hinanden men er forskudt nogle få centimeter. Foto S. Diinhoff.

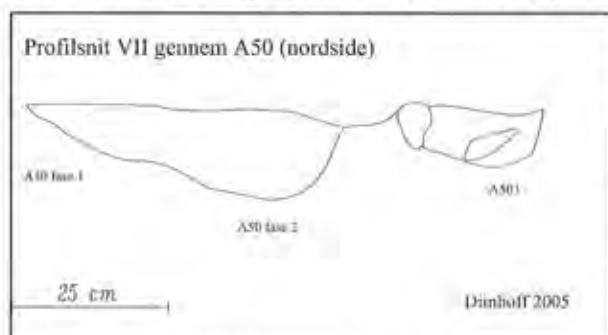
Fig. 19, 20 og 21. Profilsnit VI udlagt hvor vægkonstruktion A50 til halbygning A skærer igennem væggroft A503 fra det ældre langhus C. Første foto viser de to grøfter i oprenset flade. Den mørke ældre væggroft A503 ses til højre og den yngre A50 til venstre hvor hvor den stopper ved indgang B. Midterste foto viser profil VI hvor A50 skærer igennem A503. På foto til højre er væggroft A503 til langhus C blevet tømt. I baggrunden ses profil VI og væggroft 50 der stopper hvor indgang B ligger. Alle foto er set mod nordvest. Foto S. Diinhoff.

Snit VI:

I den nordlige del af den østlige langside kompliceres beskrivelsen af vægforløbet. Det er efter endt feltarbejde blevet tydeligt at her var halbygningen blevet anlagt over et ældre langhus (hus C). Dette var ikke erkendt i felt og de udlagte profilsnit afklarer kun denne relation delvist (fig. 19, 20 og 21). A50 viser sig i snit med skrå sider og smal flad bund. Den er 34 cm bred og 12 cm dyb. Fase 1 kan ikke sikkert påvises. Den ældre grøft A503 beskrives under langhus C.

Snit VII:

Tre meter syd for det nordøstlige hushjørne blev snit VII lagt gennem spor efter væggrøfterne. Som ved snit VI, så viser dette snit VII grøfter fra både halbygning A og det ældre langhus C. Fotoet figur 24 viser kun snit VII set mod nord gennem de to faser i hus A (profilsnittet afsluttedes før A503). Fotoet

på figur 25 og tegningen figur 22 viser det samme snit gennem både væggrøft A50 til halbygning A og A503 fra det ældre romertids langhus C nu set mod syd (bagsiden profilbalk ved snitkasse). Tegningen og profilsnittet gennem A50 viser begge de to fasers grøfter.

Fig. 22. Profilsnit gennem A50 (nordsiden af snitkasse ved snit VII og altså set mod sydøst). Til venstre ses de to grøftfaser i A50 og til højre A503. Grafik S. Diinhoff.

Det ser ud til at fase 2 grøften er forskudt lidt mod vest. Den måler omkring 30 cm i bredde og stikker 12 cm i dybde. Den har tydelige skrå sider og flad bund. Fase 1 grøften er lidt utydelig men ser ud til at have haft lignende skrå sider og flad bund. Den har oprindeligt målt omkring 30 cm i bredde og 10 cm i dybde. Bagsiden af den snitkasse/balk hvor snit VII blev registreret i sydsiden, vises på foto figur 22 hvor også den ældre væggrøft A503 er profilsnittet. De to faser i A50 væggrøften viser samme skrå sider og afladede bunde med nogenlunde de samme mål.

Fig 23, 24, 25 og 26. Foto til venstre viser en tømt vægsektion set mod nordvest imellem snit VII (i baggrunden) og snit XIV mod syd. Det er kun A50 væggrøfter der er tømte mens resterne af den ældre A503 endnu ligger bevaret i oprenset flade. Følgende foto mod højre viser snit VII, set mod nordvest. Den ældre væggrøft A503 ses til venstre på billedet. I snittet ses det hvorledes A50 fase 2 grøften skærer sig dybere ned end fase 1 gør det. Dernæst følger et foto der viser bagsiden af snitkassen for profil VII mod sydøst. Det er igen tydeligt hvorledes fase 2 snittet stikker dybere. På fotoet yderst til højre ses væggrøfterne A50 og A503 tømte, de er set mod nordvest med snit VII i baggrunden. Foto S. Diinhoff.

Snit VIII:

Snit VIII blev udlagt i det nordøstlige hjørne lige syd for der, hvor geil A420 hæfter sig på bygningen. Grøften er bred og rummer spor efter både fase 1 og 2. Det ser ud til at fase 2 grøften er forskudt mod lidt vest. Den måler 32 cm i bredde og stikker 20 cm i dybde. Den har skrå sider og flad bund. Fase 1 grøften synes at have haft samme bredde rundt 30 cm og den har været 10 cm dyb. Formen er lidt vanskelig at vurdere, men den må have haft skrå sider og flad bund.

Fig. 27, 28, 29 og 30. Til højre ses en sekvens af væggroft A50 i oprenset flade mod nordøst. Det er sektionen syd for snit VIII. Derpå følger samme sektion tømt og set mod nordvest. I baggrunden ses profilsnit VIII. Det bemærkes hvorledes fase 2 grøften til venstre stikker dybest. Næst følger foto af profilsnit VIII set mod nordvest. Yderst mod højre følger foto af sektionen imellem snit VIII og snit IX set mod sydvest. I baggrunden ses bagsiden af kassen hvor snit VIII er lagt. Foto S. Diinhoff.

Snit IX:

Profilsnit IX blev lagt i den nordlige gavl tæt ved det foregående snit og vest for der hvor geil A420 hæfter sig på langhuset. Det er ikke muligt at adskille husets to faser i denne profil. Den viser sig som en 45 cm bred og 24 cm dyb neddykning. Den har skrå sider og rundet til afladet bund. Profilen ses i ikke helt udgravet tilstand til højre på fotoet figur 30.

Snit X:

I husets nordlige gavlende blev snit X lagt lidt øst for den store ildgrube A379, en grube der ligger under væggavlen. Denne del af gavlen var noget forstyrret af rodnet fra et fyrretræ. Det var ikke muligt at adskille de to faser i A50, som igen synes anlagt oveni hinanden. Profilsnittet viser en 45 cm bred og 20 cm dyb nedskæring med skrå sider og rundet til afladet bund.

Fig 31. Sekvens af væggroft imellem snit X og snit XI i langhusets nordlige gavl set mod sydøst. Væggroften skærer her den store ildgrube A379 hvilket forstyrrer i fladen. Foto S. Diinhoff.

Snit XI:

Vest for snit X og ildgruben A379 blev snit XI lagt. Det viser en 60 cm bred og 25 cm dyb nedskæring med skrå sider og flad bund. Fylden er lagdelt men det lykkedes ikke at adskille grøfternes to faser. Det forklarer givet bredden. Snittet ses i flade på foto figur 31.

Snit XII:

I et område lige ved indgang F nord i den vestlige langside var A50 noget forstyrret af rodnettene fra et større fyrretræ. Profilsnit XII blev lagt i den oprensede skæring. Profilen viser en 40 cm bred og 12 cm dyb nedskæring med skrå sider og flad bund. Den vestlige side af snittet og bredden kunne tyde på at her er der to grøfter, hvor en lav skærer en dybere. Hvis det er tilfældet så er spørgsmålet hvilke grøfter? Indgang F markerer en mulig døråbning i halbygning A fase 2 og snit XII er lagt hvor denne døråbning måtte være. A50 fase 2 grøft burde derfor ikke være synlig i snittet. Ud fra hvad det lidt nordligere snit XV viser så kan det dybe profilsnit XII være identisk med A50 fase 1.

Fig 32. Tømt sektion af vægggrøft imellem snit XII og snit XV set mod nordvest. Foto S. Diinhoff.

Der er uklarheder omkring grøften i den sydvestlige langside oppe i nordvest og det er muligt at væggen er ændret eller er blevet udbedret yderligere en gang i løbet af halbygning A levetid ud over de to hovedfaser. Det kunne måske også være rest af den vestlige langside fra det ældre langhus C og dens vægggrøft A503. En lige så sandsynlig forklaring er at den vestlige side i snittet blot viser spor efter hvorledes fase 1 grøften i hus A er blevet opgravet i forbindelse med genopførelsen af langhuset i den sene fase 2.

Snit XIII:

Dette snit blev udlagt i den vestlige langside imellem indgang A og indgang F. Profilen viser tre grøfter. En lav mod vest og to dybere der skærer hinanden mod øst (fig. 34). De to overskærende østlige grøfter må være A50 fase 1 og 2. Den tredje lave grøft mod vest kunne måske være rest af grøft A503 til ældre hus C.

Fig. 33, 34 og 35. Foto til venstre viser en sektion syd for profilsnit XIII i oprenset flade. Til venstre ses et tyndt spor efter hvad der kan være vægggrøft A503 fra det ældre langhus C. Til højre på billedet ses et mørkere og bredere spor efter de to faser vægggrøfter A50 til halbygning A. Midterste foto viser profilsnit gennem A50 til højre og A503 til venstre. Det sidste foto viser grøft sektioner syd for profilsnit XIII tømte for fyld. Alle foto er set mod nordvest. Foto S. Diinhoff.

I de to østlige grøfter ses en svag forskel i fyld. Dybest og østligst ses en mørk grå – sortbrun fyld. Ud fra fyldens farve burde den repræsentere fase 2 grøften. Den når en dybde af 21 cm og har stejle sider og flad bund. Det er ikke muligt at bestemme bredden. Den lysere fyld lidt mod vest ligner fase 1 grøften. Den er 20 cm dyb og har lignende stejle sider og flad bund. Heller ikke her lader det sig gøre at måle bredden.

Snit XIV:

Tre meter syd for profilsnit VII i den nordøstlige langsides blev snit XIV udlagt. Det viser to grøfter. En dybere og mørk mod øst (A50) og en lavere lys mod vest (A503). Den østlige måler 44 cm i diameter og 18 cm i dybde. Profiltegningen på figur 12 viser ikke snittet specielt godt, det gør derimod fotoet på figur 36. Her fremgår det at det er en nedskæring med skrå sider og flad bund. Det kan også se ud til at en mørkere fyld skærer sig ned gennem en ældre lysere fyld. Det kan betyde at den lyse bundfyld repræsenterer den første fase 1 grøft A50 og den skærende mørke er fase 2 grøften. Den lave lyse nedskæring vest i profilsnittet er grøft A503 fra det ældre langhus C.

Fig. 36 og 37. Foto til venstre viser profilsnit XIV. Til højre ses formodentlig de to overlappende grøfter (fase 1 og 2) til halbygning A. Til venstre ses grøft A503 til det ældre langhus C. På foto til højre ses den tomte vægsektion imellem snit XIV og snit VII. Begge foto er set mod nordvest. Foto S. Diinhoff

Snit XV:

Lige nord for indgang F i den sydvestlige langsides blev snit XV placeret. Det viser to markante grøfter. Mod øst en ældre grøft der måler 40 cm i bredde og 26 cm i dybde. Den har skrå sider og rundet til afladet bund. Vest derfor og skærende grøften ligger en lidt lavere grøft der måler 34 cm i bredde og 16 cm i dybde. Den har skrå sider og rundet til afladet bund.

Fig. 38, 39, 40 og 41. Til højre foto af væg sektionenen nord for snit XV i oprenset flade. Dernæst følger et billede af fase 1 og fase 2 grøfter i profilsnit XV. Næste billede viser den tomte vægsektion i langhusets nordvestlige gavl. De tre foto er set mod nordvest. Sidste foto til højre viser tomte væggrøfter i bygningens nordvest hjørne set mod sydøst. Det er her tydeligt hvorledes fase 2 grøften skærer sig ned igennem den fra fase 1. I forgrunden ses klart spor efter den træbjælke/sylstok der har fundamenteret væggrøften. Foto S. Diinhoff

Foto af de tømte grøfter (fig 34 og 35) viser tydeligt hvorledes fase 2 grøften skærer sig igennem den ældre grøft. Området her i nordvest har givet gode detaljer om vægkonstruktionen. I bunden af specielt fase 2 grøften kan der følges aftrykket af den sylstok som har fæstet stavvæggen. Den tegner sig som spor efter en ca. 15 cm bred og sikkert 15 cm høj træstok (fig. 41). Langs sporet fra denne stok ses skrå stik der formodentlig viser at den er blevet gravet op og fjernet efter endt brug af langhuset.

Snit XVI:

I langhusets nordvest hjørne blev der udlagt et snit XVI. De to fasers grøfter ligger her mere samlet, men igen er det tydeligt at den mørkere fyld i fase 2 grøften skærer ned gennem den lysere fra fase 1. Den ældste grøft har rette sider og rundet affladet bund, den måler omkring 30 cm i tværmål og 26 cm i dybde. Fase 2 grøften måler 26 cm i diameter og stikker rundt 20 cm i dybde. Den har skrå sider og flad bund. Snittet forstyrres lidt af hvad der kan være et rodspor i højre side.

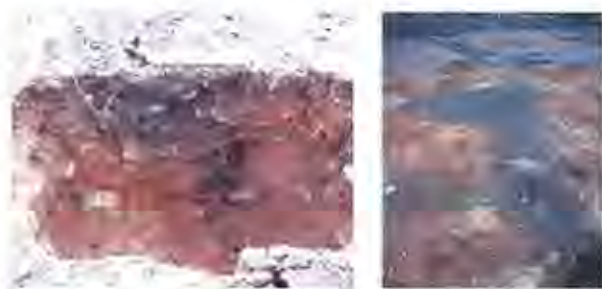

Fig 42 og 43. Til højre ses profilsnit XV set mod nordvest. Til højre ses en sekvens af væggrøft imellem snit XV og snit XI mod nordøst. I baggrunden skærer grøften igennem ildgruben A379. Foto S. Diinhoff.

Snit XVII:

Profilsnit XVII er yderligere et snit der blev lagt i husets nordvestlige hjørne. Det viser som de øvrige heroppe hvorledes fase 2 grøften skærer fase 1 grøften. Det er igen den ældre grøft der er dybest. Den har målt op mod 44 cm i bredde og 24 cm i dybde. Den har skrå sider og flad bund. Stadig lidt forskudt mod vest skærer fase 2 grøften sig ned deri. Den har haft en bredde på omkring 30 cm og er 14 cm dyb. Den har skrå sider og flad bund. I bunden ses klart spor efter sylstok.

Snit XVIII:

Sidste profilsnit i det nordvestlige hushjørne er snit XVIII der blev udlagt imellem snit XVII og snit XVI. I dette snit er kun fase 2 grøften synlig. Den tegner sig omkring 50 cm bred og 20 cm dyb. I bunden ses tydeligt spor efter sylstok.

Snit XIX:

Væggrøft A461 er formodentlig en del af langhusets grøft i fase 1. Der er sket ændringer i husets vestlige langside og i sydvest synes de to grøfter klart adskilte. Første profilsnit XIX igennem A461 viser en godt 35 cm bred og 25 cm dyb nedskæring med rette sider og flad bund.

Fig. 44. Profilsnit XIX igennem A461. Det er en fase 1 væggrøft i langhusets sydvestlige langside. Den er her set mod nordvest. Foto S. Diinhoff.

Fig. 45. Profilsnit XX igennem A461 set mod nordvest. Foto S. Diinhoff.

Snit XX:

Lidt nord for forrige snit i A461 blev snit XX udlagt. Det viser en væggrøft med rette sider og flad bund. Den er 29 cm bred og 25 cm dyb.

Snit XXI:

Sidste snit gennem væggrøft A461 er snit XXI der blev lagt lidt nord for de to andre snit. Den viser en retsidedt grøft med flad bund. Den er omtrent 30 cm bred og 25 cm dyb.

Fig. 46. Profilsnit XXI igennem A461 set mod nordvest. Foto S. Diinhoff.

Opsummering væggrøfter

Der blev udlagt 21 profilsnit igennem halbygning A vægkonstruktion. Bevaringstilstanden vekslede i de enkelte snit og det gør dermed også detaljeringsgraden i beskrivelser. I flere snit er det muligt at adskille de to grøftfaser sikkert. Gennemsnitligt måler begge grøfter 33 cm i bredde mens dybden varierer imellem 10 og 26 cm afhængig af bevaringsgrad. I begge faser ses velformede grøfter med skrå sider og flad bund.

Profilsnit	Fase I bredde	Fase I dybde	Fase 2 bredde	Fase 2 dybde	Samlet bredde	Samlet dybde
I	-	-	35	17	35	17
II	-	-	37	12	37	12
III	?	?	?	?	50	9
IV	?	?	?	?	35	13
V	?	?	33	23	43	23
VI	?	?	34	12	34	12
VII	30	10	30	12	43	12
VIII	30	10	32	20	45	20
IX	?	?	?	?	45	24
X	?	?	?	?	45	20
XI	?	?	?	?	60	25
XII	40	12	-	-	40	12

XIII	?	20	?	21	40	21
XIV	?	18	?	18	44	18
XV	40	26	34	16	76	26
XVI	30	20	34	26	48	26
XVII	40	24	30	14	74	24
XVIII	?	?	?	20	50	20
XIX	35	25	-	-	35	25
XX	29	25	-	-	29	25
XI	30	25	-	-	30	25

Tabel 3. Bredde og dybde for grøftefaserne 1 og fase 2 i væggene A50 og A461. Tabellen viser bredde og dybde for profilsnit i de to faser. Enkelte snit er udlagt hvor blot den ene fase er til stede, f.eks. er snit XIX – XXI lagt gennem grøft A461 hvor nok kun fase 1 løber. Her markerer minustegn ud for fase 2 at denne fase ikke skal findes her. I andre snit lader det sig ikke gøre at skille de to grøfter og da angives mål med spørgsmålstegn og der angives en samlet bredde og dybde.

I flere profilsnit lader det sig gøre at adskille de to grøftefaser og det er som helhed muligt at følge de to grøfter i forløb over husets nordlige halvdel. Det ser ud til at de er blevet anlagt næsten identisk blot således at fase 2 grøften er forskudt lidt mod vest. Fase 1 grøften har en mere lys gråbrun fyld end den mørkere trækulholdige fra fase 2.

Men der er også en del usikkerhed. Billedet er bestemt ikke entydigt i den sydvestlige langside. Oppe i nordvest er der usikkerhed i snit syd for indgang F. Hvis indgang F tilhører fase 2 – og det er mest sandsynligt når snit XII sammenlignes med snittene XV til XVIII – så er der døråbning hvor snit XII er lagt. Det må da være den ældre fase I der er påvist. Det blev diskuteret ovenfor, at snittet viser noget der kan være to skærende grøfter. Det er problematisk siden der ikke kan være påvist fase 2 grøft hvor den har døråbning. Måske drejer det sig om en lokal udbedring af væggen, måske er det opgravningens spor der forvirrer. I profilsnit XIII lidt mod syd findes tre grøfter hvor de to østlige må tilhøre langhuset. Af disse er den østlige mørkest og det bryder med mønstret fra øvrige snit hvor den vestlige (fase 2) er mørkest. Det er heller ikke helt klart om grøft A461 repræsenterer fase I eller ej. Det er spørgsmål der ikke kan afklares yderligere.

Ved udgravningen viste langhuset sig med skrå gavle og det må nødvendigvis gengives når grafik udarbejdes fra felttegningerne. Bygningen må om end oprindelig have haft et mere regulært grundplan med tilnærmet rette gavle. I de to gavle følger begge grøftfaser det samme spor og det og det gør forløbet lidt uklart. Den nordlige gavl var forstyrret af flere trærodde, den var gravet ned i ildgrube A379 og i nordøst kobles geil A420 på vægkonstruktionen. Det er derfor sandsynligt at den kan have været mere ret end gavlen nu fremstår. Den sydlige gavlende var kun dårligt bevaret og var i det hele taget vanskelig at følge. Dertil var den skåret af en recent grøft for vandledning. Den kan også have været mere velformet oprindelig. Afstande imellem tagstolper og gavle kan beregnes til 3,2 meter i nordvest og 3,0 meter mod sydøst. Fra stolperne og ud mod langsiderne veksler afstanden i den sydvestlige langside imellem 1,7 og 2,2 meter. I den nordøstlige side ligger den imellem 1 og 2,6 meter.

Specielt i profilsnit i bygningens nordvestlige hjørne har det været muligt at påvise den sylstok, som har båret fase 2 væggen. I en oprenset sekvens imellem profilsnit XV og XVI ses klart spor efter en 15 cm bred og sikkert 15 cm høj træstok (fig. 47). Samme sylstok kan om end mere sporadisk påvises i hele fase 2 grøftens forløb. Det var derimod ikke muligt at oprense samme detaljer for fase 1 grøften og

det kan skyldes at den er blevet gravet op for at give plads for fase 2 bygningen og således overlejres af denne.

Bygningens vægge har været båret af denne træstok (sylstok) lagt i væggrøft. Her har stavvæggens planker været fæstet i en fals i oversiden af stokken. Den ene langside krummer og det gør det selvfølgelig umuligt at der kan være tale om en lang sammenhængende træstok, det ville stort set også umuligt med en huslængde på 43 meter. Hvis man ser nærmere på hvorledes huset krummer i fase 2, så viser den nordøstlige langside at det ikke er i en jævn bue, men mere i en række små justeringer af væggens forløb. Disse små knæk ligger for omtrent hver 6,5-7 meter og det må være standard længden for langsidsens sylstokke. Imellem husets nordøst hjørne og indgang B er der lidt over 13 meter og midtvejs ses netop et knæk der markerer hvor to stokke mødes. Imellem indgang B og indgang E er der et forløb på 22 meter med to knæk og dermed tre sylstokke. Det er lidt vanskeligere i den sydvestlige langside, men imellem indgang F og indgang A er der 12 meter og plads til to stokke. Mønstret brydes i den sydlige halvdel af langsiden.

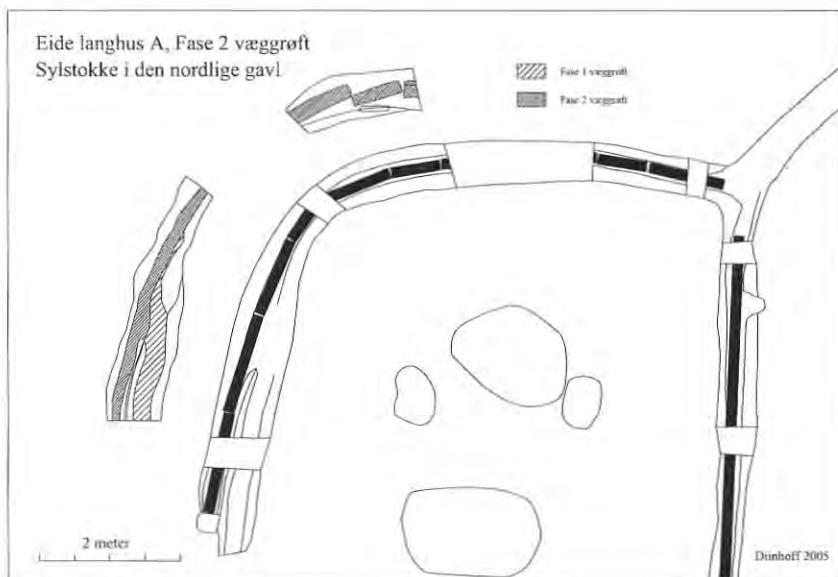

Fig. 47. Den nordlige gavlen i halbygning A fase 2. Spor efter sylstok kunne følges gavlen rundt. Aftryk fra stokkene kunne erkendes i bunden af væggrøfter. Da huset gik ud af brug blev bygningen revet og stokkene blev da bragt lidt ud af oprindelig position. Det lader sig dog gøre at finde den oprindelige placering (vist med sort udfyldning). Grafik S. Diinhoff.

Væggen imellem indgang D og indgang A måler lidt over 20 meter og det ville betyde tre stokke. Midt i forløbet kan der ligge en indgang C og det vil da bryde mønstret i fase 2, men ikke i fase 1. Det må i øvrigt være nogenlunde det samme mål som må gå igen for bredden af et husets loft. Det tyder på at huset har været opført med samme standard tømmerdimension.

Et område i bygningens nordvest hjørne blev finrenset for at afklare hvorledes en vægkonstruktion med lange rette stokke klarer at runde sine gavle. Figur 47 viser at man har valgt en enkel løsning at indpasse korte stokke gavlen rundt.

Bygningens indgange.

Fase 1 bygningen har vist sig vanskelig at beskrive fordi meget af vægkonstruktionen ligger under og er forstyrret af fase 2 grøften. Der er dog så stort sammenfald imellem den tagbærende stolpekonstruktion og de bevarede spor efter væggen i begge faser, at de to bygninger må have været nogenlunde identiske. Det kan dog se ud til at der var visse forskelle i husets indgange og dermed måske justeringer i bygningens rumopdeling. De to centrale indgange A og B har været en del af begge bygninger. Indgang C og måske F har knyttet sig til fase 2 alene. Indgangene D og E er vanskelige at bestemme (fig. 57).

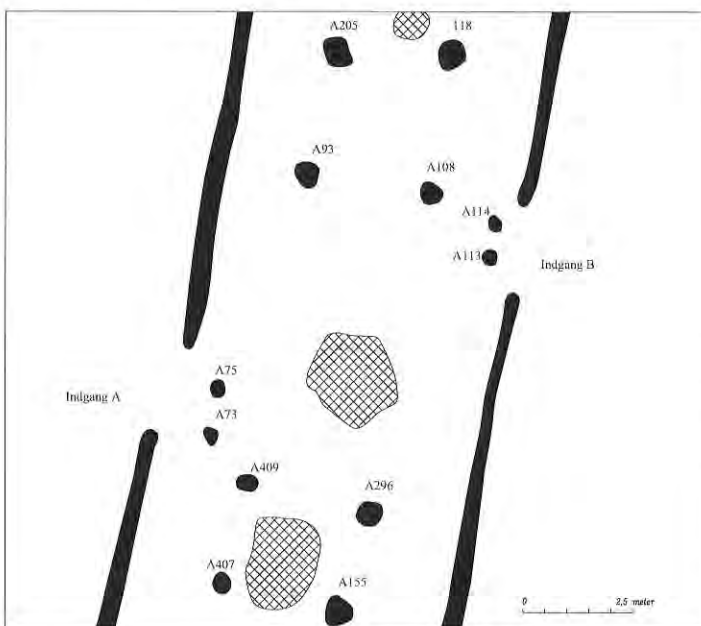

Fig. 48. De to indgange A og B leder ind til bygningens centrale halrum. Her set i fase 2. De er placeret i hver sin langside forskudt op mod tagbærende stolper. Grafik S. Diihloff.

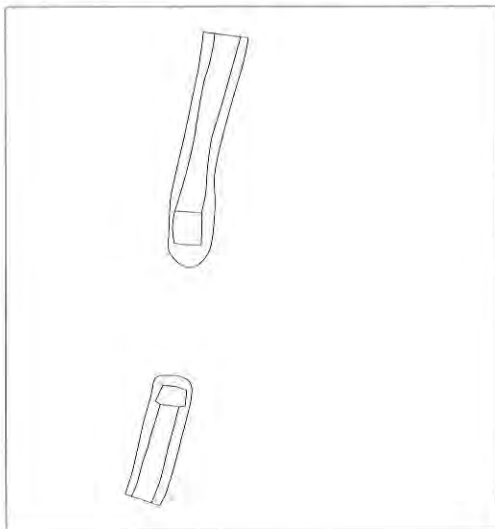
Lidt nord for husets midte bemærkes en større afstand imellem de tagbærende stolpepar (fig. 48) Imellem fase 2 stolperne A93 – A108 og A409 – A296 er hele 7,4 meter. Det markerer husets betydningsfulde halrum. De to indgange A og B ligger i hver sin langside. De tagbærende stolper i fase 1 viser nøjagtig det samme rum, derfor må de to indgange have været i brug i begge faser. Indgang A i den sydvestlige langside viser sig som en to meter bred åbning i langsiden. Godt 80 cm skråt indtrukket derfor ligger de to dørstolper A75 og A76. Imellem centrum af disse to er der en meter. I den nordøstlige langside har indgang B ligget med samme udseende. Her ses en lignende åbning i langsiden væg. Den kan ikke måles helt sikkert idet en senere koge-grube A112 har skåret den sydlige åbning, men ud fra hvor meget dørstolpe A114 er trukket skråt ind for langsiden åbning så må det igen være rundt de to meter. De to dørstolper er trukket 60 – 70 cm skråt ind og der er godt 80 cm imellem center af de to stolper. Indgangspartier med indtrukne stolper kendes i samme udformning fra ældre jernalder på Vestlandet. Døren ind til hallen har siddet imellem de to dørstolper og rummet imellem ydervæg og dør har således virket som et vindfang. Fraregnes dørstolpernes bredde så gives der plads for døre med en bredde på mindst 70 cm. Konstruktionen kan kun beskrives i fase 2 men den må være identisk i fase 1. De nye dørstolper kan være placeret i stolpehullerne for de gamle.

I den sydvestlige langside ligger en indgang C. Den viser sig som en 1,1 meter bred åbning i det der er tolket som fase 2 grøften. Finrensning gav detaljer om dørens udformning. I grøften ses spor efter den

samme sylstok der blev påvist specielt for fase 2 grøften i nord. Den viser hvordan stavvæggen har løbet frem mod døråbningen. Der hvor sylstokken stopper i væggrøften før døråbningen ses en rektangulært udvidelse. Det er spor efter den træstok der har udgjort dørkarm i hver side. Det nordlige karmspor måler 27 x 33 cm og det sydlige 21 x 26 cm. Samme type dørkarm er påvist ved indgangene D og F. Det er indgange hvor døren har siddet ude i ydervæggen og ikke er trukket ind som ved indgangene A og B. Afstanden imellem de to dørkarme er på 1,4 meter.

I det sydvestlige hushjørne ligger en indgang D. Ud fra de bevarede rester kan det være en dør med samme udformning som den forrige. Her ses en smal åbning i væggen langsiden på 60 cm. I væggrøften der støder op til åbningen mod nord ses aftryk af sylstok og et rektangulært 22 x 28 cm spor efter dørkarmen. Dørkarmen kunne ikke påvises i grøften overfor mod syd. Døren har haft en

bredde rundt 60 cm. Midt i døråbningen ses et svagt fyldskifte der kan være grøftespor. Hvis det er tilfældet så kan det være en rest af den ældre væggrøft fra fase 1 og det må da betyde at den ældre grøft ikke havde åbning samme sted. Det er dog alt for usikkert om fyldskiftet er en del af vægkonstruktionen eller ej.

Figur 49. Døråbning C i den sydvestlige langside. Døren er sat ude i vægforløbet. Der ses spor efter de lodret satte dørkarme. Grafik S. Diinhoff.

Overfor i den nordøstlige langside ligger en indgang E. Den har dannet åbning i husets fase 2 men det ikke er sikkert om den også har fungeret i fase 1. Der er to grøftespor og det østlige (fase 1) synes at være gennemgående uden åbning, om end det er dårligt bevaret. Fase 2 indgangen viser sig ved en godt 90 cm bred åbning i væggen. Der er ikke spor efter dørkarme og spor efter sylstok er utydelige. Det er sandsynligt at det har været en dørkonstruktion som beskrevet for indgangene C og D. Der hvor åbningen er i fase 2, synes den underliggende fase 1 grøft at fortsætte lidt endnu for at stoppe hvor den nordlige karm er for fase 2 døren. Det kan ikke afgøres om det viser en begyndende fase 1 dør eller om det er et resultat af de dårlige bevaringsforhold.

I bygningens nordlige del ligger en indgang F i den sydvestlige langside. Den er kun delvist bevaret med den nordlige karm idet trærodder har forstyrret den modstående sydlige. Denne del af vægforløbet er som omtalt ovenfor noget vanskelig. Det er mest sandsynligt at indgangen hører til fase 2. Den viser spor efter sylstok der afsluttes i en rektangulær 28 x 30 cm dørkarm. Det er samme type dør lagt ude i vægforløbet som dørene C, D og E. Det kan ikke afgøres om den formodede vægfase 1 der er forskudt lidt mod øst har haft en lignende åbning.

Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbund	Sider	Bund
73	rund	30	33	10	37	skrå	flad
75	oval	49	30	11	31	rund	flad
113	rund	30	28	10	30	rund	rund
114	oval diffus	50	38	30	60	skrå	spids

Tabel 4. Mål og dimensioner for dørstolper i hus A.

Strukturer i langhusets midtakse – ildproducerende anlæg

Ned gennem langhuset kan der udskilles en række ildproducerende anlæg og gruber der hører til bygningen. Som huset fremstår viser de fleste spor formodentlig til slutfasen og det er usikkert om alle også har været i brug i fase 1. Antallet og placeringen af disse anlæg har stor betydning for tolkningen af bygningen. De skal beskrives hver for sig herunder. Gennemgangen starter med anlæg i bygningens nordvestlige del og fortsætter fortløbende mod sydøst. Det er muligt at flere anlæg indenfor bygningens vægge kan have hørt til huset. Men disse øvrige ligger acentralt og det er meget usikkert om de evt. skulle medregnes.

Grube A45

Længst mod nord ligger A45. Den tegnede sig diffust i fladen men har oprindeligt været oval og har ligget med største mål på tværs af husets længdeakse. Den måler 1,8 meter i bredde og 46 cm i dybde. Den har rundede sider og bund. Anlægget har en lagdelt fyld med mørk trækulholdig masse mod bunden der indeholder enkelte ildskørnede sten. Derover følger et lysere lag med ubrændte sten. Nord i A45 er et parti med en mulig rødbrændt fyld. A45 viser måske vekslende brug imellem kogegrube- og ildstedslignende funktion. I gruben blev der fundet jernslagge (B16285/11), et keramikskår (/5s) og en vævevægt (/6a).

Grube A33

Det er en grube som viste sig velformet oval i flade med sit største mål på tværs af husets længdeakse. Den måler 1,79 meter i profilbredde og har en dybde på 46 cm. Den har rundede sider og flad bund. Gruben viser en lagdelt fyld. Nederst er et sortgrå trækulholdigt lag med mange sten der ikke alle er ildskørnede. Herover følger en mørk gråbrun sand med noget trækul og endelig i top en lysere gråbrun fyld.

Figur 50. Grube A33 set i profil mod sydøst. Foto T. Meling.

Der blev gjort flere fund i anlægget. Det er lidt ubestemmeligt jern (B16285/4b), jernnagler (/3b), lidt brændte ben (/13) og ikke mindst flere stykker af drejekværn (/10a-c).

Ildgrube A206

Anlæg A206 blev i fladen først tolket som to adskilte anlæg. Det kunne dog ikke bekræftes i profilsnit. Her viser den sig som en velformet nedskæring der er 1 meter bred og 26 cm dyb med rundede sider og flad bund. Fylden består af et trækullag mod bunden og derover en mørk sortbrun – gråbrun trækulblandet fyld. Begge lag er uden ildskørnede sten. Det kan diskuteres om A206 hører til langhuset.

Figur 51. Ildgrube A206 set i profil mod nordvest. Foto S. Diinhoff.

Ildgruber A111 og A174 samt gruber A176 og A177

De fire anlæg i husets nordlige halvdel imellem stolperne A209/A208-A30/297 og A473/A205-A204/A118 kan relateres til husfaser. Den øgede afstand imellem stolpeparrene i begge faser viser at dette var boligdelens centrale ildplads. Det er et almindeligt træk at afstanden imellem stolper er øget for at give plads til husets primære arne. Imellem stolpeparrene ligger to ildgruber A111 og A174 og to gruber A176 og A177.

Figur 52. I den nordlige del af langhuset findes den centrale boligdel med husarne. I dette område er afdækket flere ildgruber og gruber. Foto viser et profilsnit lagt nordvest – sydøst gennem disse anlæg. Foto A. Bruen Olsen.

Der er mindst de fire anlæg tilstede, men som fotoet herover på figur 52 viser, så kan der være gemt flere i de overlappende strukturer. De fire sikre ordner sig med ildgrube A174 og grube A177 som ældre og liggende under ildgrube A111 og grube A176. Det er nærliggende at se de to sæt som tilhørende hver sin fase. De to ældste lokaliseres også bedst i forhold til fase I tagstolperne. De yngre (sæt A176 og A111) er rykket lidt mod nord og det stemmer overens med at tagstolperne er rykket tilsvarende. Det er normalt at gruber og ildproducerende anlæg lægges imellem to sæt stolpepar og ikke

kiemmes ind imellem stolperne i et sæt. Ved reetableringen af langhuset har det altså være nødvendigt at rykke anlæggene lidt mod nord for at sikre bedre arbejdsplads omkring.

De to ildgruber var vanskelige at adskille i fladen hvor de tegnede sig noget diffust. I profil har de rundede sider og lidt ujævn rundet bund. Profilbredden er på henholdsvis 1,9 og 1,22 meter og de når en dybde af 43 og 28 cm. A111 består af en trækulholdig sortgrå og mørk gråbrun fyld pakket med ildskørnede sten i toppen. A174 har en lignende fyld med partier af rødbrændt sand i toppen.

Gruberne A176 og A177 var ligeledes diffuse i flade. I profil ses A176 med skrå sider og rundet bund. Den måler 50 cm i bredde og er 13 cm dyb. Den har mørk gråbrun let trækulholdig fyld. Den kan indeholde rødbrændt sand mod bunden. A177 måler 76 cm i bredde og er 36 cm dyb. Den har rundede sider og bund. Den indeholder samme fyld som A176 og har ligeledes partier med rødbrændt sand.

Figur 53 og 54. De to ildgruber A111 og A174 i husets nordlige del. Foto til venstre viser de to anlæg under udgravning med et indhold af ildskørnede sten mod toppen. Foto til venstre viser det rensede profilsnit. A111 ligger til venstre og A174 til højre. Begge foto er set mod nordøst. Foto A. Bruen, Olsen.

Ildstedsligenende anlæg A382

I langhusets halrum findes den store A382. Den tegnede sig noget diffust i fladen med 1,8 x 1,8 meter. Oprensat kan den beskrives som en oval eller rektangulær ildtedsligenede nedskæring med en profilbredde på 1,6 meter og en dybde på 14 cm. Den har rundede sider og flad bund. Fylden består af sort kompakt trækul i bund og derover en mørk gråsort fyld med pletter og rødbrændt sand. Der er kun få ildskørnede sten.

Figur 55. Den store kogegrubelignende A150 pakket med både ildskørnede og ubrændte sten. Set mod nordøst. Foto A. Bruen, Olsen.

Kogegrube A150

Anlægget en stor kogegrubelignende nedskæring. Den er let oval diffus i fladen. I profil er den velformet med skrå til rundede sider og flad bund. Den måler 2 meter i profilbredde og 48 cm i dybde. Fylden i A150 er pakket med både ildskørnede og ubrændte sten. Nederst i den sydlige halvdel ses en gråbrun sandet fyld med et vist indhold af trækul og derover skærer en mørkere trækulholdig sandfyld sig ned gennem bundlaget. Langs bunden ses rødbrændt sand der vidner om høje temperaturer og langvarig brænding. Mod toppen ses en lysere gråbrun sandfyld.

Ildgrube A149

Den store ildgrube A149 fremtrådte diffus i oprenset flade. Efter udgravning må den tolkes som en oprindelig velformet oval nedskæring med rundede sider og flad bund. Den har en profilbredde på 2,1 meter og når en dybde af 28 cm. I bunden er et sort trækullag og der kan være spor efter rødbrænding herunder. Over laget ud mod siden ses partier med en brunorange gruset masse. I toppen ligger lag af vekslende mørkegrå trækulholdige lag. Der blev fundet rester af en jernkniv (B16285/2) og et keramikskår (/5s) i anlægget.

Figur 56. Den nordøstlige kvadrant udgravet af ildgrube A149 med profil set mod sydvest.
Foto K. Solevåg.

Ildstedslignende anlæg A147

Fra dette anlæg og ned mod syd var langhuset noget forstyrret af den recente grøft der skærer gennem bygningen og det præger de resterende anlæg i midtaksen. A147 er langoval diffus 2,7 x 1,2 meter i fladen. Den må oprindelig have været oval 1,6 x 1,2 meter med største mål i midtaksens længderetning. I profilsnit har den rundede sider og let ujævn bund. Den måler 90 cm i profilsnit og 10 cm i dybde. Den har en sortgrå trækulholdig fyld.

Grubelignende anlæg A144

Kun den østlige del af anlægget var bevaret og den var noget diffus. Oprindelig må der være tale om en oval 1,2 x 1,1 meter nedskæring med skrå sider og måske flad bund i en dybde af 21 cm. Den indeholder en noget blandet fyld der er vekslende mørk gråsort med pletter af en lys grå sandet masse.

Grube A257

Den store grube A257 viste omfattende ødelæggelse og beskrivelsen er vanskelig. Det kan dreje sig om en oprindelig oval 2,1 x 1,63 cm nedskæring med rundede sider og flad bund i en dybde af 45 cm.

Opsummering ildproducerende anlæg

De tretten anlæg i langhusets midtakse viser spor efter lang brugstid og flere er dybe med lagdelt fyld. Det er anlæg der er blevet slidt og de er sikkert blevet oprenset og nyformet fra tid til anden. Det

betyder at de falder lidt udenfor de traditionelle typebestemmelser. De viser alle til spor efter brug af ild men de kan ikke blot beskrives som ildsteder. De to ildstedslignende anlæg A382 og A147 kan være regulære flade ildsteder, der blot i tidens løb har bredt sig ud over fladen. De to ildgruber A111 og A174 i husets centrale boligrum må have haft funktion som husarne. De er neddybede og det tyder på en mere sammensat opbygning end hvad der normalt kendetegner de mere flade arner. De to ildgruber A149 og A206 kan have haft samme funktion. Det kan diskuteres om A206 hører til langhuset. Den ligger måske for tæt op til tagstolper i både fase 1 og fase 2. Det kan ikke udelukkes at A206 hører til det ældre langhus C, men også der vil det ligge uhensigtsmæssigt. En anden tolkning er at A206 hører til fase 1 bygningen, mens A33 hører til fase 2. A150 er tolket som en kogegrube men det er den egentlig for stor til at være. Det er nok igen en type nedgravet ildsted med samme funktion som ildgruberne. Tilbage er fem gruber og et grubelignende anlæg (A33, A45, A144, A176, A177 og A257). De fire nordligste og bedst bevarede viser alle spor efter brug af ild og det kan end ikke udelukkes at der er afbrændt i gruberne. De to sydlige er for dårligt bevarede men det er sandsynligt at også disse har været forbundet med brug af ild.

Det er en overbevisende tolkning at der i alle mellemrum imellem tagbærende stolpepar i både fase 1 og fase 2 – på nær nordligst i hallen hvor højsædet har stået - har eksisteret ildproducerende anlæg af forskellig art. De kan have tjent til madlavning, opvarmning, lyskilde eller teknisk produktion.

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
grube	33	oval	186	126	46	179	rund	flad
grube	45	oval diffus	165	130	46	180	rund	rund
grube	176	rund	76	60	13	50	skrå	rund
grube	177	rund diffus	88	80	36	76	rund	rund
grube	257	diffus	210	163	45	210	rund	flad
grubelign	144	rund	120	110	21	120	skrå	andet
ildgrube	111	oval aflang	170	108	43	190	rund	ujævn
ildgrube	149	diffus	310	210	28	210	rund	flad
ildgrube	174	oval diffus	160	120	28	122	skrå	ujævn
ildgrube	206	oval diffus	122	205	26	100	rund	flad
ildstedlign	147	langoval diffus	270	120	10	90	rund	ujævn
ildstedlign	382	diffus	180	180	14	160	rund	flad
kogegrube	150	oval	215	150	48	220	skrå	flad

Tabel 5. Fyldbeskrivelse for ildproducerende anlæg som ligger ned gennem hus A midtakse i fase 1 og 2.

Fyld/materialer

Sammensætningen af fyld i de to bygningsfasers strukturer er behandlet under beskrivelsen af de enkelte strukturgrupper. Et gennemgående træk ved sammenligningen af stolper og væggrøfter er at fase 2 fremtræder med en mørkere fyld end fase 1. I den ældste fase ses en ofte lysspættet gråbrun sandet fyld. Fase 2 fylden kan også være spættet men den har en mørkere gråbrun sandfyld med et højere indhold af trækul. Den blandede fyld i begge faser er et resultat af at stolperne er trukket op eller gravet op efter endt brug.

Fund

Der blev optaget fund i langhusets strukturer og som løsfund ved oprensning i husets nordlige del. Fundene giver støtte for dateringen af gårdsanlægget. I langhuset blev fundet rester af drejkeværn, mens der formodentlig til ældre romertidsbygningen er fundet rest af skubbekværn. Skiftet i sættes

traditionelt i midten af romersk jernalder. Fra et fyldskifte A91 i den sydlige del af bygningen blev tillige optaget et fiskesøk (B16285/07) som givet hører til bygningen.

Fund nr.	Struktur	Anlægstype	Fundtype
/01	50	væggrøft	Nål brudstykke
/02	149	ildgrube	Jernkniv i brudstykker
/03a	50	væggrøft	Jernnagle, 1 naglehode og 1 nagle/spikerstilk
/03b	33	grube	Jernnagler
/04a	50	væggrøft	Jernstenger og rustboble
/04a	50	væggrøft	Jerngjenstand
/04b	33	grube	Jernstykke
/05a	50	væggrøft	Randskår av spannforma leirkar
/05b	50	væggrøft	Randskår av spannforma leirkar
/05c	50	væggrøft	Skår av spannforma leirkar
/05d	50	væggrøft	Skår av spannforma leirkar
/05e	50	væggrøft	Skår av spannforma leirkar
/05f	461	væggrøft	Skår av spannforma leirkar
/05g	461	væggrøft	Skår av spannforma leirkar
/05g	461	væggrøft	Skår av spannforma leirkar
/05h	50	væggrøft	Skår av spannforma leirkar
/05i	50	væggrøft	Skår av spannforma leirkar
/05j	50	væggrøft	Randskår av spannforma leirkar
/05j	50	væggrøft	Randskår av spannforma leirkar
/05k	50	væggrøft	Skår av keramikk
/05k	50	væggrøft	Skår av keramikk
/05k	50	væggrøft	Randskår av leirkar
/05l	50	væggrøft	Skår av keramikk
/05m	50	væggrøft	Skår av leirkar
/05n	142	væggrøft	Skår av leirkar
/05o	388	grube	Randskår av leirkar
/05p	50	væggrøft	Skår av svartglitta keramikk
/05q	50	væggrøft	Skår av keramikk
/05r	205	tagstolpe	Skår av keramikk
/05s	461	væggrøft	Skår av keramikk
/05s	45	grube	Skår av keramikk
/05s	440	tagstolpe	Skår av keramikk
/05s	149	ildgrube	Skår av keramikk
/06a	45	grube	Vevlodd
/06e	257	grube	Vevlodd
/07	91	fyldskifte	Fiskesøkke
/08	50	væggrøft	Fragment av støpeform
/09	50	væggrøft	Slipestein
/10a	33	grube	Kvernstein
/10b	33	grube	Kvernstein
/10c	33	grube	Kvernstein
/11	45	grube	Slagg
/11	252	kogegrube	Slagg og ein glasert kvartsbit
/11	45	grube	Slagg
/12	50	væggrøft	Kleberstykke
/13	33	grube	Brent bein
/13	50	væggrøft	Brent bein
/13	93	tagstolpe	Brent bein
/13	33	grube	Brent bein

Tabel 6. Fund fra strukturer i langhus A.

Tolkning og datering

Halbygningen har været et stort og solidt bygningsværk. Det var opført for at kunne stå over en lang periode. Den bærende konstruktion og husets indretning har været dimensioneret herefter. Slitage og vejrligets tæring igennem årene krævede stadige reparationer, og det ses i husets nordvestlige del. Det stadige vedligehold har forlænget bygningens levetid, men efterhånden må den bærende konstruktion have været så tæret, at skader ikke længere lod sig udbedre. Den gamle bygning blev revet og en ny blev opført over tomten. Vedligehold og fornyelse af bygningen gør det stedvist vanskeligt at afgøre hvilke elementer der har været samtidige.

Der er tvivl om vægførløbet i husets nordlige halvdel, og det er tillige vanskeligt at afgøre tilhøret for enkelte indgange. På trods af denne usikkerhed så udviser de to fasers bygninger stort sammenfald. De er tydeligt opført over det samme grundplan. Vægforløb, stolper og ildproducerende anlæg er blevet placeret stort set identisk. De tagbærende stolper i fase 2 bygningen er rykket lidt til siden for de ældre, nok til at sikre en fast fundamentering, men ikke længere end at det gamle grundplan blev bevaret. Det er overvejende sandsynligt at husets funktion og rumopdeling har været næsten identisk i de to bygninger (fase 1 og fase 2).

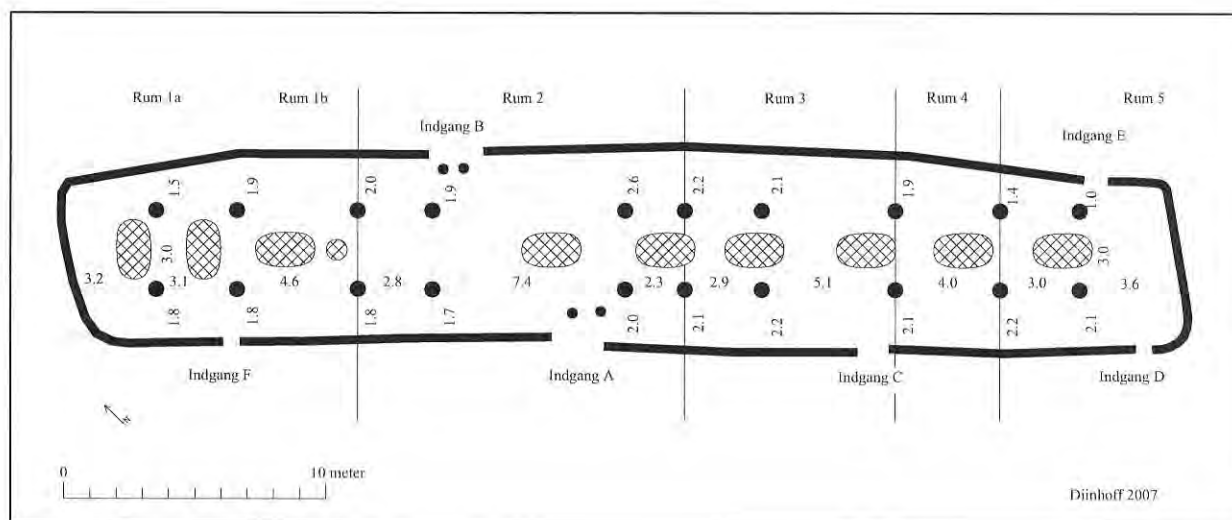

Fig. 57. Langhus A i fase 2. Bygningens tagbærende stolper er i denne rekonstruktion ordnet regelmæssigt, men ikke mere end at de ligger indenfor de store fyldskifter som de udgjorde i fladen. Manglende stolper i husets sydlige del er indsat. De ildproducerende anlæg i bygningens midtakse er vist standardiseret. Grafik S. Diinhoff.

Indgange og stolpernes placering og fundspredningen gør det muligt at foreslå den rumopdeling af bygningen som er skitseret på figur 57. Det er en sandsynlig opdeling af huset i fem til seks rum, men da der mangler sikre spor efter rumadskillelser, så er der andre mulige rumløsninger. Rumopdelinger forholder sig til tre primære funktionsområder. Det er et boligareal for gårdens ledende hushold i den nordvestlige del. Det omfatter de to rum 1a og rum 1b. Herefter i midten af bygningen ligger det store halrum 2. Endelig sydøst i bygningen følger produktionsrum og ophold for hallens tilknyttede hushold i de tre rum 3, 4 og 5.

Arealet fra den nordlige afslutning af halrummet til nordvest gavlen måler godt 11 meter. Med en bredde på omkring 7,5 meter giver det et areal rundt 82,5 m². Det er et stort rum, og det overskrider behovet for et opholdsrum i en jernalderbygning. Alene størrelsen gør det sandsynligt at her må være flere funktioner end blot madlavning og ophold rundt det centrale ildsted. De seks ildproducerende anlæg tyder da også på flere funktioner. Komplekset af ildproducerende anlæg A111, A174, A176 og A177 (to ildgruber og to gruber) har dannet husarne i de to bygningsfaser (fig. 11). Anlæg A174 og A177 hører til den ældre fase, mens A111 og A176 hører til den yngre. Her er husets madlavning sket ved husarnen og her har det ledende hushold haft ophold og soveplads.

Nord for husarne komplekset ligger de to gruber A45 og A33. I begge er der gjort fund af genstande som tyder på anden funktion end husarne og madlavning. Fra A45 er der jernslagge og fra A33 er der jernnagler, et muligt stemmejern og rester af kværnsten. Op til A33 ligger ildgruben A206, men det er usikkert om dette anlæg hører til huset. Fundene gør det muligt at se bygningens nordvestlige del som et produktionsområde. Det er usikkert hvordan dette produktionsområde har været adskilt fra boligområdet og i det tilfælde nøjagtig hvor. Skillet må ligge imellem den nordligste del af husarnen A111/A174 og grube A33, og en eventuel rumadskillelse må forholde sig til indgang F i den sydvestlige langside. Et rumskille kunne ligge ved de tagbærende stolper A209 – A30 og A208 – A297 (fase 1 og 2). Hvis skillet var fæstet på sydsiden af de tagbærende stolper, så giver det passende plads for indgang F. Indgang F ville da ligge i rum 1a, mens der ikke var direkte indgang til boligdelen i rum 1b. En anden mulighed er at rykke skillet lidt mod nord. Øst for gruben A33 ligger en lille lav grøft A501 (se oversigtskort sidst i rapporten). Den strækker sig fra langsides væg 1,9 meter ind til gruben. Denne struktur kan være rest af en væggrøft, hvor et rumskille har været fundamenteret. Vælges denne løsning, så vil indgang F ligge i rum 1b og adgang til og fra rum 1 ville ske derfra. En tredje og måske mere sandsynlig løsning er adskillelsen imellem de to rum kun har bestået af en halv væg (A501) løbende fra den nordøstlige langside ind til A33, mens de to rum er gået i et langs den sydvestlige langside. Det giver en løsning hvor indgang F har givet adgang til begge rum. Denne version med halv væg løser også et andet problem. Hvis der skulle have været en åbning midt i en væg imellem rum 1a og rum 1b (imellem tagstolperne A209 – A30 og A208 – A297), så ville denne have ligget ubekvem tæt på aktiviteten rundt grube A33. Hvis ildgruben A206 hører til bygningen så vil færdsel endda være umulig. Bedste løsning er derfor at passage var lagt ud til den ene (sydvestlige) langside. De forskellige rumløsninger giver rum 1a en størrelse på henholdsvis 48 og 41,25 m².

Rum 1a kan have fungeret som et produktionsrum. De fundne rester af en kværnsten (af typen drejekværn) tyder på maling af korn til mel. Ofte findes kværnsten nær husarnen, men det kan ikke udelukkes at aktiviteten er lagt til et separat område som her. Fundet af jernslaggen og mejslen kan være spor efter en jernproduktion. Det er dog ikke sandsynligt at der er smeltet jern inde i bygningen. Dertil er brandfaren for stor. I den store grube A388 som ligger op til det nordlige hushjørne i halbygning A er der optaget flere stykker jernslagge. Den store grube A388 må være en grube tilknyttet produktion, men det kan ikke afgøres om det er metalproduktion. Selvom selve jernproduktionen ikke kan lokaliseres nøjagtigt, så er der flere fund af slagge i og rundt husets nordligste del, som gør det sandsynligt at dele af processen er sket i husets nordligste rum 1a. Den direkte sammenhæng og passage imellem rum 1a og opholdsrum 1b tyder på, at det var husets styrende hushold der betjente, eller havde direkte opsyn med aktiviteten i dette rum. De forholdsvis mange skår af keramik i området kan tyde på at rummet også var oplagringsplads.

Rum 1b var det centrale opholdsrum for gårdens ledende familie. Her var sovepladser, dagligt ophold og madlavning samlet. Mest sandsynligt starter rummet efter hallen ved tagstolperne A473 – A204 og A205 – A118 (fase 1 og 2). Det løber henholdsvis 4,2 meter eller 6 meter – alt afhængig af hvilken rumløsning for rum 1 der vælges, og det giver et rumareal på 31,5 m² eller 45 m². Som nævnt ovenfor er det sandsynligt at rummet deler indgang F sammen med rum a1. Fra rum 1b må der have været adgang til hallen i rum 2. Det kan være sket gennem en dør som kan have ligget imellem de to tagstolper A473 – A204 og A205 - A118 (fase 1 og 2). Det giver imidlertid et problem i forhold til husets arne som består af anlæggene A177 – A174 og A176 – A111 (fase 1 og 2). En bedre løsning har det været at lægge en dør ud til den ene side. Indgang B i hallen ligger op mod rummets nordøstlige hjørne, og gør det mere sandsynligt at en sådan dør har ligget imellem tagstolpe A473/A205 (fase 1 og 2) og den sydvestlige langside. At lægge døren ud til den ene side tilsvarende også hvorledes hallens herresæde må være placeret.

Omtrent midt i bygningen ligger det bemærkelsesværdige halrum 2 (fig. 48). Vægskille imellem rum 1b mod nord og rum 3 mod syd ligger i stolperne A473 – A204 og A205 – A118 (fase 1 og 2) i nord og A495 – A494 og A407 – A155 (fase 1 og 2) i syd. Væggene må være fæstet til disse tagbærende stolper. Det giver et rum der er 12,5 meter langt og godt 7,5 – 8 meter bredt med et areal op mod 100 m². Inde i rummet stod i hver fase to sæt tagbærende stolper frit. Det er A496 – A497 og A498 – A499 i fase 1, samt A409 – A296 og A93 – A108 i fase 2. Ved genopførelsen af bygningen adskiller de fritstående stolper inde i hallen sig fra de øvrige. Mens halbygningens øvrige stolper blev rykket lidt mod nord, så blev disse blot rykket lidt til siden ud mod væggene (25 – 40 cm). Det har åbenbart været vigtigt at bevare hallens udseende fra fase 1.

Fra hver langside fører indgange ind til halrummet. Det er indgang A i den sydvestlige langside og indgang B i den nordøstlige. De to indgange ligger forskudt lidt for halrummets midte. Indgang A er forskudt mod syd og indgang B mod nord. De er placeret nært hver sit sæt af de fritstående stolper i halrummet. Begge indgange har haft indtrukne dørpartier A73 – A75 og A113 – A114. Adgang til hallen fra boligområdet må være sket gennem en dør imellem tagstolpe A473/A205 (fase 1 og 2) og den sydvestlige langside. Adkomst mellem hallen og rum 4 kan være sket gennem en tilsvarende dør lagt til den modsatte langside imellem tagstolpe A494/A155 (fase 1 og 2) og den nordøstlige langside.

Konstruktionen har givet hallen et proportionalt symmetrisk udseende. Det brydes af de to anlæg som ligger i halrummet. Kogegrube A150 ligger imellem væggen og det sydligste par fritstående stolper. Den ildstedslignende A382 ligger imellem de to sæt fritstående stolper, dog trukket lidt ned mod syd. Det efterlader et større friareal i hallens nordlige del. Det er her i nord at husholdets har været bænket. Herresædet må have stået centralt op til rummets nordlige væg. Øvrigt hushold og besøgende har været bænket nedenfor og madlavning og varmekilde var forlagt til hallens sydlige halvdel.

Efter hallen følger 19 meter bygning som må have været yderligere rumopdelt. Det er umuligt at afgøre sikkert om her har været 3 eller flere rum. Der er de to indgange D og E mod syd, og i det mindste i fase 2 er der indgang C lidt mod nord, så der kan i det mindste tænkes en opdeling med mindst to rum. Det støttes til dels af fund fra de to områder. Fra det ildstedslignende anlæg A149 blev der fundet rester af en jernkniv. Kombination af et ildsted (som en bedre bevaret A149 ville kunne tolkes) og en jernkniv kan tolkes som boligområde. Fra det sydlige gavlrums er der i tagstolpe A440 og i grube A257 fundet et fiskesøk og vævevægte. Det er fund som vil kendetegne et arbejdsområde og da det tjenende hushold

der var bosat i her. Det er ganske store rum, så det er sandsynligt at der skal skyde et mellemliggende rum 4 ind imellem de to. Siden det ledende hushold var bosat i bygningens nordlige del, så må det være det tjenende hushold der har været bosat i rum 3 med arbejdspladser i rum 4 og 5.

Rum 3 er vist med en længde på 8 meter fra tagstolperne A454 – A455 og A260 (fase 1 og 2) op til adskillelsen mod hallen. Det giver et areal på rundt 60 m². Det er stort nok for ophold for gårdens øvrige hushold. Det følgende rum 4 måler omtrent 4 meter i længde og det giver et areal på 30 m². Endelig følger nær gavlen rum 5 på 7 meters længde og 52,5 m².

Halbygningen var et hus med lang levetid og det viser de radiologiske dateringer. De har en spredning over en periode af 800 år. Det er klart længere tid end hvad man kan forvente denne bygning har stået. Dateringerne afspejler de mange problemer der er forbundet med at datere forhistoriske bygninger. Ingen af de opnåede dateringer fra Eide er optaget fra absolut daterende kontekster.

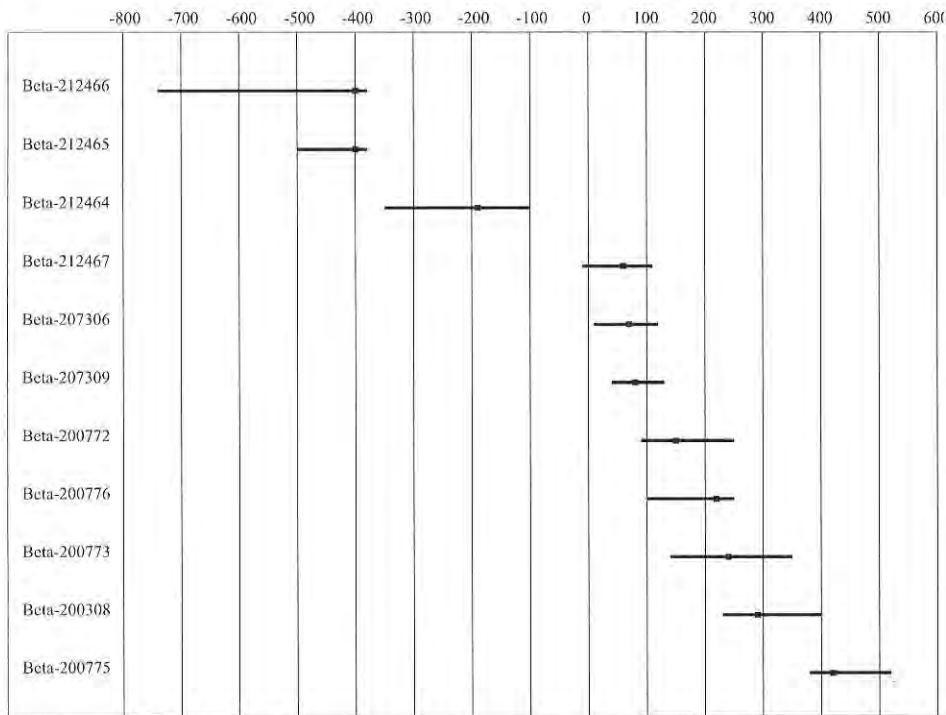

Fig. 58. Opnåede radiologiske dateringer fra halhus A og langhus C (Beta-212465, Beta-212467 og Beta-207309). Dateringer er vist med 1 Sigma og kalibreret BC/AD. Grafik S. Diinhoff.

Der blev udtaget 17 fra grøfter og stolper i langhus A og af disse er de otte blevet radiologisk dateret. Det er mange, men det kan være vanskeligt at tidsfæste forhistoriske gårde. Det daterende materiale er oftest trækul og her måles nedbrydningsgraden af det radioaktive kulstof 14 isotop. Levende organismer optager C¹⁴ indtil liv ophører og for et træ er dette tiden frem til at det går ud eller bliver fældet og genanvendt som tømmer og brændsel.

Spørgsmålet er så i hvilken grad det forkullede træ som ligger i bygningers væggrøfter, stolpehuller og ildsteder har noget med husene at gøre. Hvis det er småkviste fundet i et ildsted, så er der stor

sandsynlighed for at brugstid er tæt på tidspunkt for fældning og indsamling. Smågrene formuldes nemlig hurtigt. Når det gælder rester af bygningstømmer så er billedet mere kompliceret. Svære bygninger som halgården på Mona har haft en lang brugstid og en datering af eventuelt bevaret tømmer kan i bedste tilfælde sættes omkring bygningens opførelse, hvor skov blev fældet. Hvis det er en brandtomt der udgraves, så kan det nedbrændte tømmer ende som trækul i stolpehuller og en vis sikker datering er mulig, men det sker kun i særtilfælde. Oftest går bygninger ud af brug og de pilles ned. Brugbart tømmer er sikkert blevet genanvendt. Eidegården viser to faser hvor i det mindste den ældste fases huskonstruktion, men sikkert også den yngste er blevet afmonteret. Det betyder at bygningen kan have indeholdt genanvendt tømmer med høj alder. Dele af huskonstruktionen, der har haft kontakt med jord eller har været specielt vejruddat, vil efter endt brug være for tæret for genanvendelse. Dette tømmer kan da ende som brændsel i andre langhuse hvor det vil dateres med en for høj alder.

Indholdet af trækul i stolpehuller og væggrøfter er kun sjældent direkte rester af den eksisterende huskonstruktion og det repræsenterer rettere en sammenblanding af aktiviteter før, under og efter husets levetid. På en bopladsflade akkumuleres der efterhånden kulturlag med et højt indhold af trækul. Når et langhus opføres, så graves huller for stolper gennem dette lag og nede i stolpehullernes fyld vil der ende trækul af forskellig alder. Når huset mange år senere fjernes og stolperne trækkes op vil der rasle nyere trækul ned i toppen af stolperne.

Det er situationen for datering på Eide og det giver spredning i de opnåede dateringer. For langhuset er der en tendens til at de prøver som skal være yngst er yngre, og de der burde være ældst er ældre, men tendensen er ikke konsekvent. De først analyserede radiologiske dateringer var på prøver som blev regnet for gode og mere sikre. Det er prøverne fra Beta-200772 - 200777 og Beta-207307 - 207309. Senere blev prøverne Beta-212463 – 212470 analyseret som supplement, men disse var fra mere usikre kontekster. For dateringen af halbygningen viser dette sig ved at de mere usikre prøver også viser dateringer til sen bronzealder og førromersk jernalder, mens de mere sikre prøver ligger i romertid og tidlig folkevandringstid. Forklaringen er at de usikre prøver har ældre trækul fra den forudgående opdyrkning på fladen fra bronze- og tidlig jernalder. Det er endt i væggrøften som opgravet masse og genfyldt pakning rundt sylstok ved husets opførelse. Flere af de mere sikkert udtagne fra ældre romersk jernalder er nok også fra tiden før selve halbygningen. De daterer sikkert den aktivitet der var i det ældre romertidshus C som ligger under halbygningen. Det er trækul der på lignende vis er blevet blandet ind fylden under halbygningens konstruktion. De yngste dateringer fra romertid må derimod være samtidige med bygningen. En datering til sen romertid og tidlig folkevandringstid støttes nemlig af de keramikskår som er fundet i og rundt bygningen.

Foto

Film 02; billede 14-19, 30-35

Film 03; billede 05-07, 11-24, 27

Film 04; billede 02-06, 08-11, 13-14, 17-25

Film 05; billede 18-20

Film 06; billede 13-14, 18, 20, 30-32

Film 08; billede 09-12, 22, 24-28, 32, 36

Film 09; billede 04, 06-09, 11, 15, 30, 33-36

Film 10; billede 01-05

Film 18; billede 22-23, 25-32

Film 20; billede 09-15, 19, 23, 29-30
Film 21; billede 03-04, 31, 33-36
Film 22; billede 20-26, 28, 30
Film 23; billede 01-07, 10, 18, 30-33
Film 24; billede 01, 07-11, 32
Film 25; billede 02-03, 08-10, 14-15, 24, 29
Film 26; billede 02, 14-15, 17, 19, 25, 35
Film 28; billede 24, 28, 31, 33-36
Film 29; billede 22-24
Film 30; billede 10-11

Tegninger

Plantegning nr. 01
Plantegning nr. 02
Plantegning nr. 03
Plantegning nr. 04
Plantegning nr. 05
Plantegning nr. 06
Plantegning nr. 09
Plan- og profiltegning nr. 10
Plan- og profiltegning nr. 11
Plantegning nr. 06
Plantegning nr. 13
Plan- og profiltegning nr. 18
Plan- og profiltegning nr. 19
Plan- og profiltegning nr. 22
Plan- og profiltegning nr. 23
Plan- og profiltegning nr. 28
Plan- og profiltegning nr. 29
Plan- og profiltegning nr. 30
Plan- og profiltegning nr. 31
Plan- og profiltegning nr. 32
Plan- og profiltegning nr. 34
Plan- og profiltegning nr. 36
Plan- og profiltegning nr. 37
Plan- og profiltegning nr. 38
Plan- og profiltegning nr. 40
Plan- og profiltegning nr. 42
Plan- og profiltegning nr. 44
Plan- og profiltegning nr. 45

Videnskabelige prøver

Der blev udtaget 17 prøver for radiologisk datering i forbindelse med udgravningen af halbygning A. Af disse blev otte prøver analyseret. Dateringerne ligger i tidsintervallet cal. 2350 til cal. 1530 BP, eller

fra lidt før midten af førromersk jernalder til ind i første halvdel af folkevandringstid. Det store spænd i dateringerne er forventeligt set i relation til de problemer der er forbundet med datering af bygninger.

Prøverne blev udtaget med hensigt på at datere husets to faser. Tagstolpe A30 fra husets ældste fase blev dateret til cal. 1880 BP (VP-01, Beta-207306), og tagstolperne A34 samt A297 fra den yngre fase 2 blev dateret til henholdsvis cal. 1800 BP (VP-02, Beta 200772) og cal. 1740 BP (VP-19, Beta 200776). De to dateringer ligger i ældre romersk jernalder og den yngste i første halvdel af yngre romersk jernalder. Det kan diskuteres om ikke disse prøver er ældre end selve bygningen, men relativt set så fremstår den yngre fase 2 også yngst i de radiologiske dateringer.

Fra væggrøfterne blev der analyseret prøver i to omgange. De første analyserede prøver blev valgt fra profilsnit med god dybde og en acceptabel sikkerhed. Som støtte blev der udtaget yderligere prøver der dog måtte vurderes som værende mere usikre. De var fra profilsnit med lav dybde og ikke helt klar stratigrafi. Kvaliteten af prøverne viser sig da også i de opnåede resultater. Fra profilsnit XV i langhusets nordvest side blev prøverne VP-08 og VP-11 udtaget. Prøven VP-08 blev udtaget fra østsiden i profilsnittet, i hvad der må være fase 1 grøften. Den gav en datering til cal. 1710 BP (Beta-200773), hvilket er lidt før midten af yngre romersk jernalder. Prøven VP-11 blev taget i den vestlige del af profil XV, hvilket svarer til fase 2 væggrøften i hus A. Prøven blev dateret til cal. 1530 (Beta-200775), hvilket er i begyndelsen af folkevandringstid.

Fra den vestlige side af profilsnit VI blev prøven VP-35 analyseret. Profilsnittet ligger i midten af den nordøstlige langside. Prøven daterer sig til sidste halvdel af førromersk jernalder (cal. 2140 BP, Beta-212464). Den bevarede fyld i snittets vest side repræsenterer formodentlig fase 2 grøften, men fase 1 kan være opblandet heri. Dateringen til førromersk jernalder må skyldes at ældre fyld er anvendt i grøftens pakning. I den østlige side af samme profilsnit blev prøven VP-36 udtaget og analyseret, men det har vist sig at den ikke hører til langhus A, men til den ældste bygning C.

Fra profilsnit VII i det nær det nordøstlige hushjørne blev VP-37 analyseret. Profilgrøften her i snit VII viser væggrøfterne A503 fra hus C liggende i vest (her blev prøven VP-40 udtaget) og de to grøfter (fase 1 og fase 2) fra halvbygning A liggende oveni hinanden mod øst (dog fase 1 lidt forskudt mod øst). Det kan ikke afgøres hvilken fase prøven VP-37 er udtaget fra. Dateringen blev tidlig førromersk jernalder (gammel fyld) (cal. 2350 BP, Beta-212466).

Endelig blev der fra profilsnit XIV behandlet prøven VP-43. Profilsnittet ligger lidt nord for midten af den nordøstlige langside. Her ses væggrøft A503 fra hus C i vest og de to grøfter fra hus A liggende mod øst oveni hinanden. Det kan ikke afgøres hvilken fase prøven er fra, men fase 2 er mest sandsynlig. Prøven daterer sig til yngre romersk jernalder (cal. 1660 BP, Beta-207308).

Prøve	Struktur	Beta	BP	+/-	Cal AD/BC	Cal BP	1 Sig max	1 Sig min	2 Sig max	2 Sig min
01	30	Beta-207306	1940	60	70	1880	10	120	-50	120
02	34	Beta-200772	1840	70	150	1800	90	250	30	370
08	50	Beta-200773	1780	70	240	1710	140	350	80	410
11	50	Beta-200775	1630	60	420	1530	380	520	260	560
19	297	Beta-200776	1830	70	220	1740	100	250	40	380
33	50									
34	50									

35	50	Beta-212464	2150	60	-190	2140	-350	-100	-380	40
37	50	Beta-212466	2370	90	-400	2350	-740	-380	-780	-210
38	50									
39	50									
41	50									
42	50									
43	50	Beta-207308	1740	70	290	1660	230	400	120	430
44	50									
63	34									
64	33									

Tabel 7. Videnskabelige prøver og dateringer fra langhus I.

Staldbygning B

Lokalisering

I udgravningsfeltets nordøstlige hjørne ligger staldbygning B. Den er parallelt forskudt fra halbygning A således at der dannes en 7,5 meter bred gårdsplads imellem de to bygninger.

Fig. 59. Til højre på fotoet ses væggroften i staldbygning B. Den ligger forskudt mod nordøst parallelt for det store halhus A. Området mellem de to bygninger danner en gårdsplads Foto S. Diinhoff.

Anlægsbeskrivelse

Staldbygning B er et 24 meter langt og 7 meter bredt treskibet langhus. Det er orienteret nordvest – sydøst. Langsiderne er svagt buede og gavlene er rette med let rundede hjørner. Bevaringstilstanden for bygningen var ringere mod syd hvor de bevarede spor blev stadig svagere. Væggroften var tydelig i nord men forsvandt i den sydøstlige gavl og i store dele af den nordøstlige langside. Mange strukturer i bygningen tegnede sig noget diffuse og forstyrrede i både flade og profil.

Tagstolper

Bygningen har oprindeligt haft 22 tagbærende stolper ordnet i 11 par (fig. 66). Af disse kunne den ene stolpe overfor A446 ikke eftervises. To stolpepar A448 – A452 og A338 – A453 ligger meget tætte og det kan tolkes som spor efter udskiftning af stolper under en reparation. Antallet må derfor sættes til 10 samtidige stolpepar.

Fig. 60. Tagstolpe A452 som ligger i staldbygning B. Foto S. Dünhoff.

Tagstolperne måler gennemsnitligt 44,7 cm i bredde (maks. 1,05 m og min. 26 cm). De stikker 26,4 cm i dybde (maks. 62 cm og min. 10 cm). Siderne veksler i udseende med flest runde og skrå, de fleste har flade bunde. Alle stolper er efter husets afsluttede brug blevet fjernede. Hvor stolperne er gravet op har det efterladt forstyrrede brede stolpehuller, der ikke siger meget om dimensionerne for den oprindelige stolpe. I A324, A391, A448 og A452 må stolperne være trukket op hvilket har bevaret det oprindelige spor mere intakt. Heri kan det se ud til at stolpehullerne har haft plads til stolper med en diameter imellem 21 og 27 cm.

Væggroft

Vægkonstruktionen i staldbygning B har som i halbygningen været fundamenteret i en væggroft. Den kan følges i husets nordlige del og ned langs den sydvestlige langside hvor den bliver gradvist svagere for at forsvinde i den sydøstlige gavl og i den sydlige del af den nordøstlige langside.

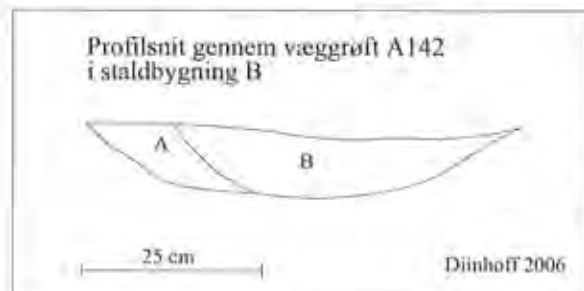

Fig. 61. Profilsnit gennem A146 i staldbygning B. Syd for indgang G i den sydvestlige langside. Grafik S. Dünhoff.

Ni profilsnit blev lagt gennem væggroften (A – I). I et snit B syd for indgangen i den sydvestlige langside synes væggroften at være dobbelt (fig. 61). Den har her en bredde på 70 cm og med erfaringerne fra halhus A så indikerer dette to grøfter. Det har imidlertid ikke kunnet eftervises i de øvrige 8 snit. Det kan således også være spor efter en reparation af væggen.

Langsidernes går over i en ret gavl med let rundede hjørner. Det var tydeligt i nordvest, mens der kun var få svagt bevarede spor af gavlen mod syd. Ved aftørkning kunne der ses svage spor efter sydvestgavlen men de forsvandt som jorden tørrede ud og kun det sydvestlige hjørne stod tilbage. Dette havde så ringe dybde at et ikke kunne genfindes efter påfølgende oprensning (fig. 64 og 65).

Fig. 62 og 63. Væggroft A142 i staldbygning B Nordvest gavl. Til venstre i oprenset flade. Til højre med tømt grøft. Foto S. Diinhoff.

Den dårlige bevaringstilstand for grøft A142 gør en sikker beskrivelse vanskelig. Den tegnede sig ofte diffust i fladen og var stedvist kun bevaret med så ringe dybde at yderligere oprensning blot fjernede de sidste spor. Den måler imellem 30 og 40 cm i bredde mens dybden veksler alt efter bevaringstilstand.

Fig. 64 og 65. Væggroft A142 i staldbygning B sydvestlige hjørne. Til venstre oprenset i flade til højre tømt. Foto S. Diinhoff.

Båsstolper

Ned langs bygningens langsider ligger der 19 båsstolper. Det er stolper der har støttet båsadskillelser for opstaldede dyr. Det er tydeligt at ikke alle båsstolper er blevet bevaret. I den nordlige del af den sydvestlige langsider var der bevaret flest. De ligger her med en indbyrdes afstand af 1 – 1,2 meter og det gør det sandsynligt at der har været omkring 36 båsadskillelser med 18 i hver langsider.

Båsstolperne er bevaret med en gennemsnitlig bredde på 32,6 cm (maks. 55 cm og min. 17 cm). I dybde måler de i 13,9 cm (maks. 29 cm og min. 3 cm). De fleste har rundede sider og flade bunde. Det er ikke muligt at bestemme båsstolpernes diameter. De er fjernet efter brug og det har efterladt de fleste som diffuse opgravningshuller. Flere båsstolper i bygningens sydlige og østlige del var kun bevaret i lav dybde.

Dørstolper og indgange

I bygningens nordlige del ses de fire stolper A390, A399, A416 og A490 liggende indenfor de to rækker tagbærende stolper. Placeringen af stolperne ligger ordnet i forhold til bygningens langsgående symmetri hvilket må betyde at de hører til bygningen. De er ligeledes placeret under hensyn til bygningens indgang i den sydvestlige langsider som fører ud til gårdspladsen. Stolperne repræsenterer sikkert en rumadskillelse der har delt stalden op i to. Med et mindre rum i nord og et større i syd.

De fire stolper måler i gennemsnit 28,8 cm i bredde (maks. 42 og min. 20 cm). De har en dybde på gennemsnitligt 9,6 cm (maks. 12 og min. 7 cm). Der var ikke spor efter selve stolperne.

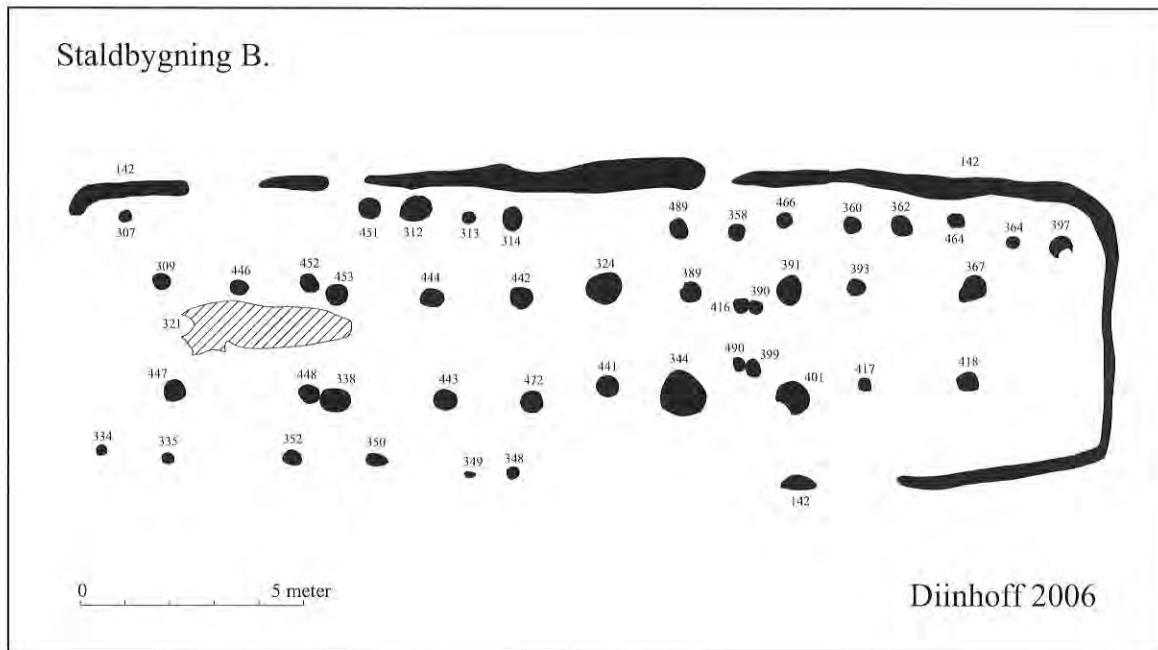

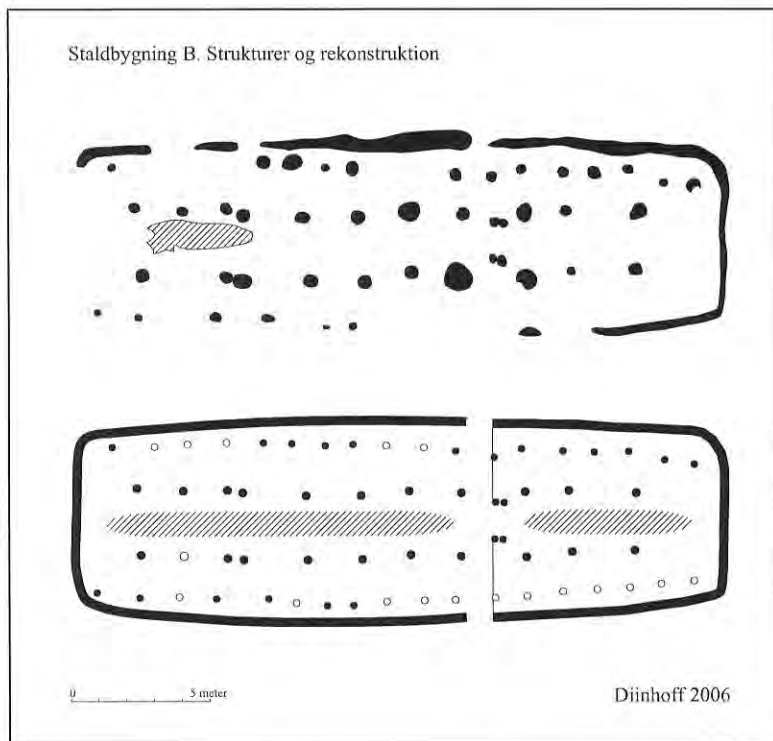
Fig. 66. De enkelte strukturer som indgår i staldbygning B. Grafik S. Diinhoff.

I langsiderne kan der med sikkerhed udskilles en indgang i den sydvestlige væg. Den viser sig som et 60 – 70 cm bredt ophold i det sydvestlige vægforløb. Der ses ikke indtrukne stolper så døren har stået i karm ude i vægforløbet. Det er sandsynligt at der har ligget en lignende dør i den modstående nordøstlige langside. Her er væggen kun påvist sporadisk, men under hensyn til bygningens ruminddeling, så bør den placeres som vist på rekonstruktionen figur 67.

Grebning

I bygningens sydlige halvdel kan der følges en større sammenhængende grubelignende nedgravning A321. Den var meget forstyrret af senere gruber og talrige rodspor og det gør muligheden for beskrivelse noget uklar. I fladen viser den sig som et 4 meter langt og knap 1 meter bredt langovalt fyldskifte. Et par profilsnit viser en dybde rundt 19 cm med rundede sider. Bunden er rundet på tværs og er flad på langs. Den indeholder lidt trækul og ildskørnede sten men det synes ikke at være den primære fyld.

A421 ligger orienteret i staldens længderetning nordvest – sydøst og den er placeret imellem de to rækker af tagstolper. Der kan være tale om spor efter en grebning, det vil sige den hulning, som opstår i et staldgulv når der gentaget skovles møg ud fra stalden til mødding.

figur 67. Staldbygning B efter felttegning øverst og i rekonstruktion nederst. Fundne stolper vises i rekonstruktion med solid udfyldning mens forventede stolper ses med åbent symbol. Bygningens formodede grebning er angivet med skravering. Grafik S. Diinhoff.

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
båsstolpe	307	rund	25	25	7	28	rund	rund
båsstolpe	312	rundoval	74	58	27	50	stejl	flad
båsstolpe	313	oval	30	30	29	30	stejl	flad
båsstolpe	314	rund	43	39	29	55	opgravet	flad
båsstolpe	334	rund	25	22	8	25	rund	flad
båsstolpe	335	rund	26	24	6	26	rund	flad
båsstolpe	348	diffus	40	16	8	22	rund	rund
båsstolpe	349	rund diffus	22	22	5	25	rund	rund
båsstolpe	350	oval diffus	55	40	10	37	rund	rund
båsstolpe	352	diffus	40	32	10	40	rund	rund
båsstolpe	358	rund	41	38	26	30	ret	flad
båsstolpe	360	diffus	55	40	16	35	skrå	flad
båsstolpe	362	rund diffus	35	32	20	35	skrå	flad
båsstolpe	364	rund	30	30	11	19	skrå	flad
båsstolpe	397	rund	48	47	19	48	ret	flad
båsstolpe	451	rund diffus	50	45	16	48	skrå	rund
båsstolpe	464	rund	40	35	3	17	rund	flad
båsstolpe	466	rund	26	26	8	20	stejl	flad
båsstolpe	489	rundoval	48	40	7	30	rund	rund
dørstolpe	390	rund	28	25	10	28	skrå	flad
dørstolpe	399	rund	40	38	12	42	opgravet	andet

dørstolpe	416	rund	25	25	7	25	rund	flad
dørstolpe	490	rundoval	33	27	10	20	stejl	flad
tagstolpe	309	rund	35	33	21	26	stejl	flad
tagstolpe	324	rund	70	70	28	44	stejl	flad
tagstolpe	338	rundoval	69	61	50	69	opgravet	andet
tagstolpe	344	rundoval	105	99	29	105	rund	rund
tagstolpe	367	rund	50	42	55	50	skrå	flad
tagstolpe	389	rundoval	42	39	20	30	rund	flad
tagstolpe	391	rundoval	53	41	22	59	skrå	flad
tagstolpe	393	rundoval	35	30	10	30	rund	flad
tagstolpe	401	rund	75	75	27	35	skrå	flad
tagstolpe	417	rundoval	25	25	11	27	skrå	flad
tagstolpe	418	rundoval	42	39	25	41	stejl	flad
tagstolpe	441	oval diffus	50	40	10	50	rund	flad
tagstolpe	442	rund	52	50	40	31	ret	flad
tagstolpe	443	rundoval	46	41	19	48	rund	flad
tagstolpe	444	rund	44	40	16	41	rund	flad
tagstolpe	446	rund diffus	38	26	26	47	skrå	flad
tagstolpe	447	rund	40	40	20	32	skrå	rund
tagstolpe	448	langoval	41	25	26	35	rund	rund
tagstolpe	452	rund	24	24	21	35	ret	flad
tagstolpe	453	rund	25	24	16	28	rund	rund
tagstolpe	472	rund	52	52	62	75	stejl	flad
væggrøft	142	aflang	-	-	-	-	rund	flad

Tabel 8. Mål og dimensioner for strukturer i staldbygning B.

Fyld/materialer

Lagfylden i de anlæg som hører til staldbygning B varierer noget. Farverne veksler fra lys gråbrun til sortbrun alt efter indhold af trækul. Stolperne er efter endt brug af huset fjernet og det har ført til en tydelig forstyrrelse af mange stolper. En anden variation i materialet er forårsaget af hvor tørre eller fugtige stolperne fremstod ved beskrivelsen.

type	Struktur	Fyld
båsstolpe	307	lys gråbrun sandet med lidt trækul
båsstolpe	312	gråbrun sandet med lidt trækul
båsstolpe	313	mørk sortbrun sandet med trækul
båsstolpe	314	mørk gråbrun sandet med trækul
båsstolpe	334	gråbrun sandet med trækul
båsstolpe	335	gråbrun sandet med trækul
båsstolpe	348	mørk gråbrun sandet med trækul, lys fyld i siden
båsstolpe	349	gråbrun sandet med trækul
båsstolpe	350	mørk sortbrun sandet med trækul
båsstolpe	352	mørk gråbrun sandet med trækul
båsstolpe	358	lys gråbrun sandet med lidt trækul
båsstolpe	360	gråbrun sandet med trækul
båsstolpe	362	gråbrun sandet med trækul, sort trækulholdigt part
båsstolpe	364	gråbrun sandet med lidt trækul
båsstolpe	397	gråbrun sandet med lidt trækul
båsstolpe	451	gråbrun sandet med trækul
båsstolpe	464	gråbrun sandet med lidt trækul
båsstolpe	466	gråbrun sandet med lidt trækul
båsstolpe	489	gråbrun sandet med trækul
dørstolpe	390	gråbrun sandet med trækul lys i bund

dørstolpe	399	gråbrun og lys gråbrun sandet med trækul
dørstolpe	416	gråbrun sandet med trækul lys i bund
dørstolpe	490	gråbrun og lys gråbrun sandet med trækul
grebning	321	lagdelt sort og mørk gråbrun
tagstolpe	309	lys gråbrun sandet med trækul, mørk i top
tagstolpe	324	lys gråbrun sandet med trækul, mørk i top
tagstolpe	338	lys gråbrun sandet med trækul
tagstolpe	344	lys gråbrun sandet med trækul
tagstolpe	367	mørk gråbrun sandet med trækul
tagstolpe	389	blandet lys og mørk gråbrun sandet med lidt trækul
tagstolpe	391	gråbrun til mørk gråbrun sandet med trækul
tagstolpe	393	gråbrun sandet med trækul
tagstolpe	401	grå til mørk gråbrun sandet med trækul
tagstolpe	417	grå og lys gråbrun sandet med lidt trækul
tagstolpe	418	lys gråbrun sandet med lidt trækul, mørk i top
tagstolpe	441	lys og mørk gråbrun sandet med trækul
tagstolpe	442	lagdelt lys, mørk og spættet gråbrun, med trækul
tagstolpe	443	lys gråbrun sandet med trækul
tagstolpe	444	lys gråbrun sandet med trækul
tagstolpe	446	mørk gråbrun sandet med trækul, lys i bund
tagstolpe	447	mørk gråbrun sandet med trækul
tagstolpe	448	lys gråbrun sandet med trækul
tagstolpe	452	gråbrun til mørkt sand med trækul
tagstolpe	453	gråbrun sandet med trækul
tagstolpe	472	mørk gråbrun sandet med trækul, spættet lys bund
væggroft	142	gråbrun og mørk gråbrun sandet med trækul

Tabel 9. Fyldbeskrivelse for strukturer i langhus B.

De to stolper A362 og A401 har stenspækning. Flere af de andre indeholder større sten, men da feltet her naturligt er noget stenet så kan det ikke afgøres om disse sten er forsættelig stenspækning eller de er tilfældigt indblandede.

Fund

Der blev optaget en del fund fra strukturer i stald B. De fleste er rest efter udslidte og kasserede genstande som er endt tilfældigt i diverse strukturer. En undtagelse er fundene fra den stolpelignende A311. Den kan ikke direkte knyttes til staldbygningen, men det er tænkeligt at i det mindste fundene derfra hører til bygningen. Her blev der fundet et hammerhovede og mindst 55 vævevægte (B16285/18a-az).

Fund nr.	Struktur	Anlægstype	Fundtype
/14	311	stolpelign	Hammer
/15	142	væggroft	Jernnagle og jernfragment
/16a	142	væggroft	Jernstykker
/17	377	udgår	Skår av keramikk
/18a	311	stolpelign	Vevlodd
/18å	311	stolpelign	Vevlodd
/18aa	311	stolpelign	Vevlodd
/18ab	311	stolpelign	Vevlodd
/18ac	311	stolpelign	Vevlodd
/18ad	311	stolpelign	Vevlodd
/18æ	311	stolpelign	Vevlodd

/18ae	311	stolpelign	Vevlodd
/18ag	311	stolpelign	Vevlodd
/18ah	311	stolpelign	Vevlodd
/18aj	311	stolpelign	Vevlodd
/18ak	311	stolpelign	Vevlodd
/18al	311	stolpelign	Vevlodd
/18am	311	stolpelign	Vevlodd
/18an	311	stolpelign	Vevlodd
/18ao	311	stolpelign	Vevlodd
/18ap	311	stolpelign	Vevlodd
/18aq	311	stolpelign	Vevlodd
/18ar	311	stolpelign	Vevlodd
/18as	311	stolpelign	Vevlodd
/18at	311	stolpelign	Vevlodd/fiskesøkke
/18au	311	stolpelign	Vevlodd
/18au	311	stolpelign	Vevlodd
/18av	311	stolpelign	Vevlodd
/18aw	311	stolpelign	Vevlodd
/18ax	311	stolpelign	Vevlodd
/18ay	311	stolpelign	Vevlodd
/18az	311	stolpelign	Vevlodd
/18b	311	stolpelign	Vevlodd
/18c	311	stolpelign	Vevlodd
/18d	311	stolpelign	Vevlodd
/18e	311	stolpelign	Vevlodd
/18ef	311	stolpelign	Vevlodd
/18f	311	stolpelign	Vevlodd
/18g	311	stolpelign	Vevlodd
/18h	311	stolpelign	Vevlodd
/18i	311	stolpelign	Vevlodd
/18j	311	stolpelign	Vevlodd
/18k	311	stolpelign	Vevlodd
/18l	311	stolpelign	Vevlodd
/18m	311	stolpelign	Vevlodd
/18n	311	stolpelign	Vevlodd
/18o	311	stolpelign	Vevlodd
/18ø	311	stolpelign	Vevlodd
/18p	311	stolpelign	Vevlodd
/18q	311	stolpelign	Vevlodd
/18r	311	stolpelign	Vevlodd
/18s	311	stolpelign	Vevlodd
/18t	311	stolpelign	Vevlodd
/18u	311	stolpelign	Vevlodd
/18v	311	stolpelign	Vevlodd
/18w	311	stolpelign	Vevlodd
/18x	311	stolpelign	Vevlodd
/18y	311	stolpelign	Vevlodd
/18z	311	stolpelign	Vevlodd
/19	311	stolpelign	Fiskesøkke
/20	280	kogegrube	Slagg
/20	142	væggroft	Slagg
/21	311	stolpelign	Brent leire
/21	142	væggroft	Brent leire
/21	451	båsstolpe	Brent leire
/22	311	stolpelign	Never
/23	311	stolpelign	Hasselnøtteskall

/24	142	væggrøft	Brent bein
/24	311	stolpelign	Brent bein
/24	142	væggrøft	Brent bein
/24	142	væggrøft	Ubrent bein
/24	142	væggrøft	Brent bein
/24	362	båsstolpe	Brent bein

Tabel 10. Fund fra strukturer i langhus staldbygning B.

Tolkning og datering

Langhus B er gårdanlæggets stald. Bygningen er for så vidt et vanligt langhus med to rækker indre tagbærende stolper, men som tegningen figur 66 viser så er der specielt langs husets vestlige side fundet spor efter dyrebåse. Det er rækker af mindre stolper løbende parallelt med langsiden. Langs vest siden kan der erkendes 13 båsstolper. De synes at være jævnt fordelte med ens afstand og hvis dette mønster rekonstrueres for hele langhuset, så vil stalden have rummet 30 til 40 større dyr, hvilket var et meget stort dyrehold i forhistorien.

Lidt nord for husets midte ses 4 stolper ordnet i to par indenfor de tagbærende stolper. De viser et rumskille med døråbning, således at huset består af en 15 meter lang sydlig staldedel og et eget rum i nord på 9 meter. I begge staldafdelinger har der været båsskille. Det kan tænkes at heste og ungdyr har været opstaldet i staldens nordlige del, mens avls/malkekvæg har stået i den sydlige.

Der blev foretaget tre radiologiske dateringer fra bygningen. En prøve (Beta-200774) fra den sydvestlige langsides væggrøft blev dateret til midten af yngre romersk jernalder og en prøve (Beta-200777) fra den tagbærende stolpe A234 kunne dateres til sen yngre romertid/tidlig folkevandringstid. Den tredje prøve fra båsskillestolpen A314 gav en afvigende datering til tidlig ældre romersk jernalder. Det daterede trækul stammer fra den fyld stolpehullet blev pakket med og det har givet indeholdt trækul fra den ældre aktivitet på Eide.

Foto

Film 06; billede 33
 Film 19; billede 31, 33, 35
 Film 20; billede 03-05, 24, 26-28, 32-33, 35-36
 Film 22; billede 01-02, 04
 Film 23; billede 09, 30-33
 Film 25; billede 11-13, 16-18, 21, 26-28, 30, 32, 34-35
 Film 26; billede 01, 04, 06, 09-13, 21-24
 Film 27; billede 27
 Film 28; billede 18
 Film 29; billede 28, 32, 35
 Film 30; billede 06-08, 14
 Film 31; billede 22, 24, 27-28, 30

Tegninger

Plantegning nr. 02
 Plan- og profiltegning nr. 16

Plan- og profiltegning nr. 17
 Plan- og profiltegning nr. 18
 Plan- og profiltegning nr. 20
 Plan- og profiltegning nr. 21
 Plan- og profiltegning nr. 23
 Plan- og profiltegning nr. 24
 Plan- og profiltegning nr. 25
 Plan- og profiltegning nr. 31
 Plan- og profiltegning nr. 32
 Plan- og profiltegning nr. 33
 Plan- og profiltegning nr. 46
 Plan- og profiltegning nr. 48

Videnskabelige prøver

Der blev udtaget 10 videnskabelige prøver fra staldbygning B. Af disse blev de 3 radiologisk dateret. Fra et profilsnit A lidt syd for indgangen i den sydvestlige langside blev prøven VP-09 analyseret. Den opnåede en datering til midten af yngre romersk jernalder (cal. 1600 BP, Beta 200774). Fra tagstolpe A324 blev VP-22 dateret til cal. 1500 BP (Beta-200777), som er i skiftet fra yngre romersk jernalder til begyndelsen af folkevandringstid. Båsskillestolpen A314 blev ved prøven VP-21 dateret til cal. 1960 BP (Beta-212463), hvilket er i begyndelsen af ældre romersk jernalder.

Prøve	Struktur	Beta	BP	+/-	Cal AD/BC	Cal BP	1 Sig max	1 Sig min	2 Sig max	2 Sig min
06	141									
07	141									
09	142	Beta-200774	1710	80	350	1600	240	420	130	530
10	142									
21	314	Beta-212463	2015	50	-10	1960	-50	50	-160	90
22	324	Beta-200777	1580	60	450	1500	410	550	370	620
25	401									
30	442									
31	451									
32	452									

Tabel 11. Videnskabelige prøver og dateringer fra stald B.

Langhus C

Lokalisering

Størsteparten af udgravningsfeltets strukturer knytter sig til det store halgårdskompleks. Oppe i den nordvestlige del af udgravningsfeltet kunne imidlertid en række stolper og en sekvens af en vægggrøft udskilles som en tredje bygning.

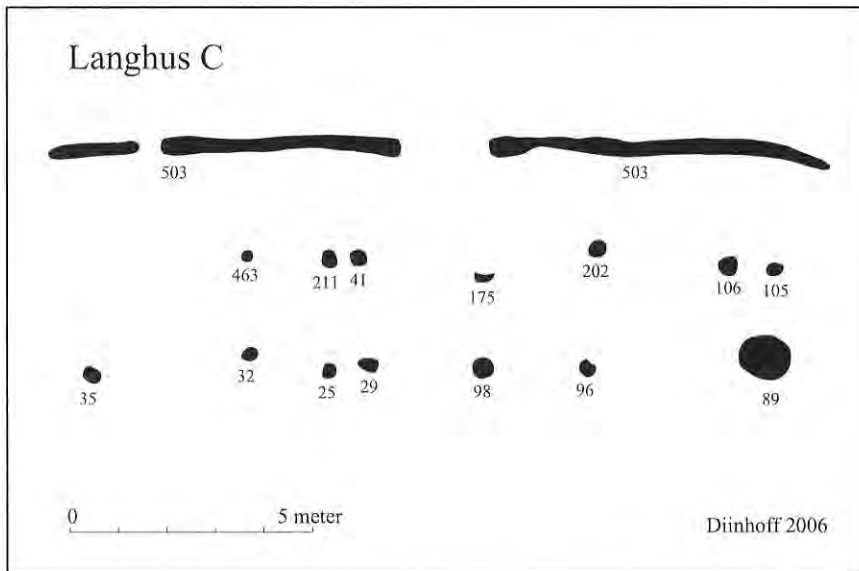

Fig. 68. De erkendte stolper og vægggrøft som indgår i langhus C. Vægggrøften A503 er kun bevaret i brudstykker og ophold i grøften kan ikke automatisk tolkes som døråbninger. Set mod nordøst. Grafik S. Diinhoff.

Anlægsbeskrivelse

Det er spor efter et nordvest – sydøst orienteret treskibet langhus. Vægggrøften i bygningens nordøstlige langsiden var bevaret i en længde af 5,63 meter. Helt mod syd ud for A105 ses den begyndende runding for den sydøstlige gav. Langsiden fremstår let buet til ret. Der er 14 mulige tagbærende stolper. De er ordnet i 6 par og 2 enkeltliggende stolper.

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
tagstolpe	25	rund	30	28	12	30	skrå	rund
tagstolpe	29	diffus	46	26	10	27	skrå	rund
tagstolpe	32	rundoval	36	30	4	25	rund	flad
tagstolpe	35	rund	36	36	16	40	stejl	flad
tagstolpe	41	rund	48	37	4	50	ret	flad
tagstolpe	89	langoval	70	50	27	55	stejl	flad
tagstolpe	96	rund	23	20	18	22	ret	flad
tagstolpe	98	rund	44	44	32	40	ret	flad
tagstolpe	105	rund	30	30	30	30	ret	skrå
tagstolpe	106	rund	42	40	20	44	ret	flad
tagstolpe	175	oval	31	20	20	35	ret	flad
tagstolpe	202	rund	48	44	38	42	stejl	flad
tagstolpe	211	rund	34	35	30	34	skrå	ujævn

tagstolpe	463	aflang	26	26	13	26	skrå	flad
væggrøft	503	aflang	563	35	12	35	skrå	flad

Tabel 12. Mål og dimensioner for strukturer i langhus C.

Langhuset er det ældste påviste hus på feltet og bevaringstilstanden præges af at det store halhus A senere er anlagt på samme sted. Væggrøften var derfor kun synlig i den nordøstlige langside og flere tagstolper var kun bevaret med ringe dybde.

Fig 69 og 70. Tagstolperne A25 og A175 fra langhus C. Det er velformede stolper med vekslende bevaringsdybde. Foto T. Bruen Olsen og T. Meling.

Tagstolper

Stolperne tiltager i dybde og var bedre bevaret mod syd. De har en gennemsnitlig diameter på 35,7 cm (maks. 55 og min. 22 cm) og dybde på 19,6 cm (maks. 38 og min. 4 cm). Under hensyn til den tiltagende dybde er de fleste tagstolper af samme udformning. A89 bryder mønstret og det kan ikke udelukkes at dette er en senere grube der har forstyrret en oprindelig stolpe. A41 afviger ligeledes. Den er lav med stor bredde og den har et højere indhold af trækul. Foto af den formodede tagstolpe viser at den er stærkt forstyrret af tværgående rodspor og det er sandsynligvis det der er forklaringen.

Væggrøft

I bygningens nordøstlige langside kan der følges en sekvens af væggrøften på lidt over 5,6 meter. Den er kun fragmentarisk bevaret men er tydelig omkring snit VI og snit XIV i langhus A (se profilsnit under gennemgang af halvbygningen langhus A). Det er en 35 cm bred og 12 cm dyb grøft med skrå sider og tendens til flad bund. Mod syd krummer grøften let og det må være hvor langsiden begynder at rundes mod gavl.

Det er muligt at dele af væggrøften i langhusets sydvestlige langside også kan være bevaret. Under beskrivelsen af den store halvbygning hus A ovenfor er det blevet beskrevet hvorledes der i flere snit af den sydvestlige væggrøft kunne ses spor efter yderligere grøft. Det kan tænkes at være rester det ældre hus C, men det er meget usikkert.

Fyld/materialer

De laveste tagstolper mod nord viser en ensartet gråbrun sandet fyld. I flere er der en mørkere fyld mod toppen. Tagstolperne syd i huset er dybere og de viser en fyld ispættet orange sand/grus. Det må være et resultat af at stolperne er blevet gravet eller trukket op efter endt brug.

type	Struktur	Anlæg	Trækul	Stenp	Idsk	Fyld
tagstolpe	25	hus C	Nei	Nei	Nei	lagdelt gråbrun i bund til mørk, lidt trækul
tagstolpe	29	hus C	Nei	Nei	Nei	lagdelt gråbrun i bund til mørk, lidt trækul

tagstolpe	32	hus C	Nei	Nei	Nei	gråbrun sandet med lidt trækul
tagstolpe	35	hus C	Nei	Nei	Nei	lagdelt lys gråbrun og mørk grå med trækul
tagstolpe	41	hus C	Nei	Nei	Nei	mørk gråbrun med en del trækul
tagstolpe	89	hus C	Nei	Ja	Nei	blandet gråbrun sandet og mørk, lidt trækul
tagstolpe	96	hus C	Nei	Nei	Nei	spættet orange og gråbrun, lidt trækul
tagstolpe	98	hus C	Nei	Nei	Nei	spættet orange og gråbrun, lidt trækul
tagstolpe	105	hus C	Nei	Ja	Nei	spættet orange og mørk gråbrun, lidt trækul
tagstolpe	106	hus C	Nei	Nei	Nei	spættet orange og gråbrun, lidt trækul
tagstolpe	175	hus C	Nei	Ja	Nei	gråbrun sandet med lidt trækul mørk i top
tagstolpe	202	hus C	Nei	Nei	Nei	spættet orange og gråbrun, lidt trækul
tagstolpe	211	hus C	Nei	Nei	Nei	mørk gråbrun
tagstolpe	463	hus C	Nei	Nei	Nei	gråbrun sandet med lidt trækul
væggrøft	503	hus C	Nei	Nei	Nei	gråbrun sandet med lidt trækul

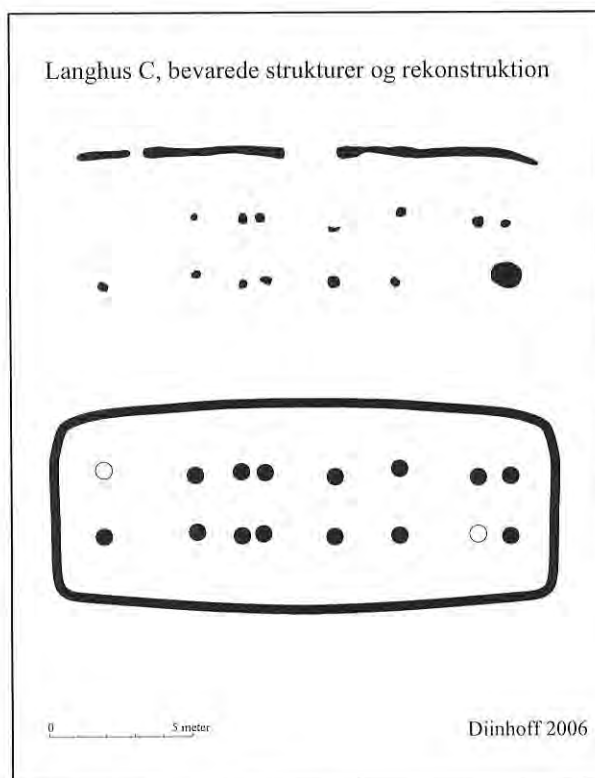
Tabel 13. Fyldbeskrivelse for strukturer i langhus C.

Fund

Der blev ikke gjort fund i langhus C. Fra en kogegrube (A375) blev der optaget en skubbekværn (B16285/29). Det er tænkeligt at denne stammer fra bosætningen i ældre romersk jernalder.

Tolkning og datering

På tegningen figur 71 er langhus C forsøgt rekonstrueret med muligt udseende. Ud fra de bevarede stolper er der tale om en bygning på 17,8 x 7,5 meter. Det er en bygning som fuldt svarer til den ældre romertids bygninger på Vestlandet.

Det lader sig ikke gøre hverken at funktionsbestemme, ruminddele eller bestemme indgange til bygningen. Dertil er huset blevet for ødelagt af den senere halvbygning. Ud fra bygningens størrelse og det der normalt kendetegner regionens langhuse fra tidlig jernalder, så er der sikkert tale om et traditionelt bostaldhus, hvor mennesker og dyr har været bosat under samme tag. Muligvis kan husholdet have boet i den nordlige del, imens dyr var opstaldet i den sydlige halvdel. Det lader sig dog ikke afgøre idet der ikke er bevaret ildsted fra huset.

Fig 71. Langhus C efter felttegning øverst og i rekonstruktion nederst. Fundne stolper vises i rekonstruktion med solid udfyldning mens forventede stolper ses med åbent symbol. Set mod nordøst. Grafik S. Diihoff.

Der blev udtaget fire prøver for radiologisk datering og af disse er de tre analyseret. Alle tre er fra trækul optaget i væggrøft A503. Prøven Beta-212467 er dateret til midt i ældre romersk jernalder og nogenlunde samme datering giver prøven Beta-207309. Den tredje prøve (Beta-212465) må derimod dateres til tidlig førromersk jernalder. Denne afvigende datering korresponderer med dateringer fra dyrkningslag i området rundt gården. Den ældre romerske gård er anlagt ovenpå ældre dyrkningsflader og derved er ældre trækul endt op i husets konstruktion.

Foto

Film 02; billede 04-05, 08-09, 12-13, 23-28

Film 04; billede 07, 12

Film 08; billede 23, 29

Film 28; billede 14

Film 29; billede 18, 26

Tegninger

Plantegning nr. 01

Plantegning nr. 02

Plan- og profiltegning nr. 05

Plan- og profiltegning nr. 06

Plan- og profiltegning nr. 09

Plan- og profiltegning nr. 11

Plan- og profiltegning nr. 34

Plan- og profiltegning nr. 36

Plan- og profiltegning nr. 37

Plan- og profiltegning nr. 40

Plan- og profiltegning nr. 42

Plan- og profiltegning nr. 45

Videnskabelige prøver

Der blev udtaget fire prøver fra langhus C, af hvilke de tre blev radiologisk dateret. Den først udtagne og mest sikre prøve er VP-45 fra profilsnit XIV/A503. Den dateres til første del af ældre romersk jernalder (cal. 1870 BP, Beta-207309). For at støtte denne datering blev de to prøver VP-36 og VP-40 analyseret. VP-36 fra profilsnit VI/A503 kunne dateres til begyndelsen af førromersk jernalder (cal. 2350 BP, Beta-212465). VP-40 fra profilsnit VII/A503 kunne dateres til begyndelsen af ældre romersk jernalder (cal. 1890, Beta-212467).

Prøve	Struktur	Beta	BP	+/-	Cal AD/BC	Cal BP	1 Sig max	1 Sig min	2 Sig max	2 Sig min
36	503	Beta-212465	2360	70	-400	2350	-500	-380	-760	-230
40	503	Beta-212467	1950	60	60	1890	-10	110	-60	320
45	503	Beta-207309	1920	50	80	1870	40	130	30	220
46	503									

Tabel 14. Videnskabelige prøver og dateringer fra langhus C.

Geil og hegn

Lokalisering

Sydligt på feltet imellem halbygning A og staldbygning B ligger hegn A og Geil A420 ligger i den nordlige del af feltet. Geilen strækker sig fra det nordøstlige hushjørne i bygning A ud mod nordøst til feltets afgrænsning. Det er muligt at grøften A376 nordøst for stald B kan være del af samme geilsystem.

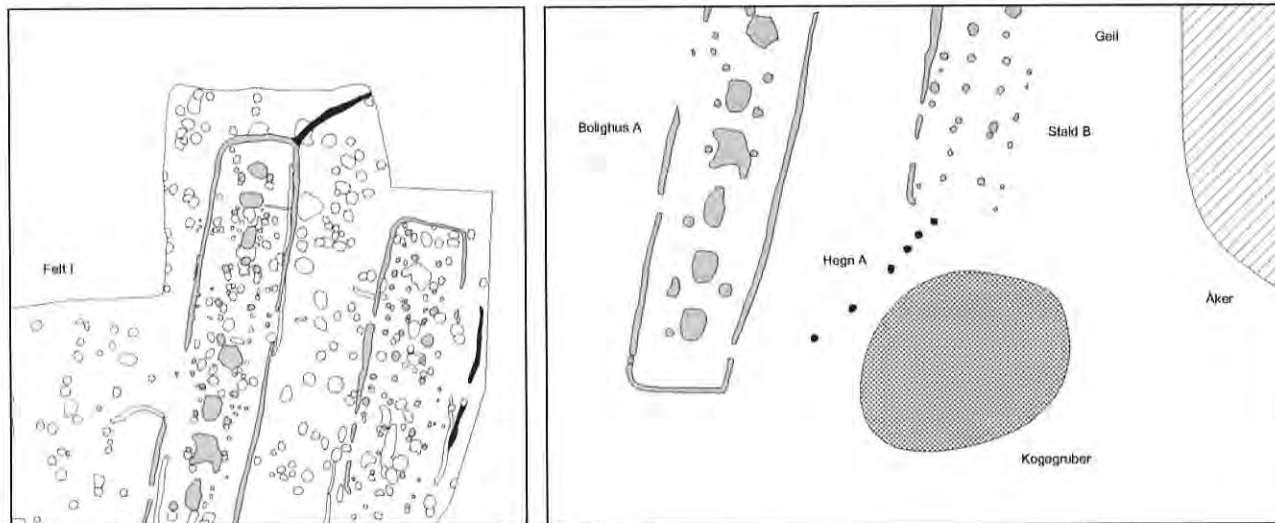

Fig. 72 og 73. Til venstre ses øverst geil A420 som strækker sig fra det nordøstlige hjørne af halbygning A og ud mod nordøst. Det er muligt at grøften A376 har dannet et sammenhængende geilsystem sammen med A420. På figur 2 til højre ses hegn A, som strækker sig fra det sydvestlige hushjørne af staldbygning B, formodentlig frem til det sydøstlige hjørne af halhus A. Hegnet har således afskærmet den indre gårdsplads fra kogegrubefeltet som ligger syd for bygningerne. Grafik S. Diinhoff.

Anlægsbeskrivelse

A420 er en tydelig grøft som strækker sig fra hus A og ud til feltets nordlige afgrænsning. Den er i frilagt i en længde på 7,4 meter. Den har stejle sider og flad bund med en bredde på 45 cm og en dybde på 19 cm. Grøften er fæstet til halbygning A således, at hvor grøft for væg og geil mødes, der føjes de sammen i en Y - formet skæring. Hvor hus og geil mødes lå desværre en også større ildgrube A436 som gjorde observationer vanskelige.

Væggrøft og geil hænger sammen og de kan være opført samtidigt. Den sammenhængende konstruktion giver hushjørnet i langhus A en mere kantet form en hvad bygningens øvrige hushjørner viser. I halbygningen kunne der fremføres spor efter den sylstok der har fundamenteret plankevæggen. Det var ikke muligt at finde tilsvarende spor i geilen.

Hegn A som ligger syd på gårdspladsen består af seks stolper. De danner en sammenhængende række med en længde på 11 meter. De måler 37 cm. i gennemsnit i profilbredde (maks. 44 cm og min. 30 cm). I profildybde stikker de i gennemsnit 21,7 cm (maks. 32 cm og min. 8 cm). De har stejle og rette sider og flad bund. Stolperne tegner sig tydeligt i det ellers forstyrrede område mod syd på udgravningsfeltet.

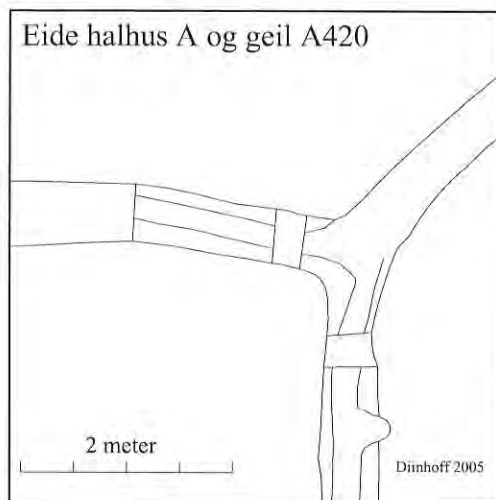

Fig. 74. Det nordøstlige hjørne af halbygning A hvor den møder grøften for geil A420. De to grøfter løber i et i en sammenhængende Y - formet nedskæring. Den store ildgrube A436 er ikke indtegnet.
Grafik S. Diinhoff

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
hegnstolpe	300	oval	44	32	22	30	stejl	flad
hegnstolpe	303	rundoval	40	39	32	41	stejl	flad
hegnstolpe	422	rundoval	38	36	27	37	stejl	flad
hegnstolpe	429	rund	31	31	8	30	ret	flad
hegnstolpe	456	rund	40	35	26	44	ret	flad
hegnstolpe	457	rund	40	40	15	40	rund	flad
geil	420	aflang	739	66	19	45	rund	flad

Tabel 15. Mål og dimensioner for geil og for stolper i hegn A.

Fyld/materialer

Fylden i de seks hegnstolper er forholdsvis ensartet. I de to nordøstligste A456 og A457 ses indblandet orange grus som må være endt i stolpehullet ved tomtens rydning efter endt bosætning. Fylden i geil A420 består af en gråbrun sandet fyld med trækul.

Type	Struktur	Fyld
hegnstolpe	300	gråbrun sandet med trækul
hegnstolpe	303	gråbrun sandet med trækul
hegnstolpe	422	gråbrun sandet med trækul
hegnstolpe	429	gråbrun sandet med lidt trækul
hegnstolpe	456	gråbrun sandet isp orange grus, lidt trækul
hegnstolpe	457	gråbrun sandet isp orange grus, lidt trækul
geil	420	gråbrun sandet med trækul

Tabel 16. Fyldbeskrivelse for geil og for stolper i hegn A.

Fund

Der blev fundet lidt brændt ben i geilen A420 (B B16285/29).

Fund nr.	Struktur	Anlægstype	Fundtype
/33	420	geil	Brent bein

Tabel 17. Fund fra strukturer anlæg A420.

Tolkning og datering

A420 må tolkes som en geil der har haft funktion for det store gårdsanlæg fra yngre romertid og folkevandringstid. Dateringen fremgår ved at grøft for geil og langhus er opført samtidig i en sammenhængende konstruktion. Tolkningen som afskærmende geil/hegn bliver tydelig når man vurderer gårdens topografiske lokalisering. Sammen med grøften A376 dannes en indhegnet passage fra gårdens staldbygning ind mellem marker og frem til de græsklædte skrånninger der ligger syd og sydøst for gården. Geilen har således kunne lede dyrene frem til græsgangene fri af marker og bygninger. Det er desværre ikke muligt at bestemme hvorledes geilen har set ud. Der kan tænkes en plankebygget hegnskonstruktion mere eller mindre åben.

Hegn A som ligger i feltets sydlige del imellem halbygning A og staldbygning B har ligeledes tydeligt tilhør til konstruktionen. Hvor geilen afskærmer den indre gårdsplads nordlige del, så afskærmer hegn A den sydlige. Hegnet må have været fæstet på stalden og har strakt sig frem mod halbygningens sydøstlige hjørne. Det kan have strakt sig helt frem til bygningen ved yderligere nu forsvundne stolper vest for A429, men der kan også have været en åbning i hegnet imellem halbygningens hjørne og stolpen A429.

Hegnet har haft som funktion at afskærme aktiviteten på den indre gårdsplads fra hvad der er sket syd for gården. Bag dette kan der ligge rent praktisk grunde, som at ville skærme mod vind og vejr, at ville holde dyrene ude fra gårdspladsen o. lign., men der kan være yderligere forklaringer. Syd for gådens bygninger ligger et stort kogegrubefelt som er samtidig med gården. Kogegruberne her tolkes som gruber for forberedelse af de rituelle måltider som har indgået i den førkristne kults årlige højtider. Det kan tænkes at dette område med rituel aktivitet har måttet adskilles fra gårdens bygninger. Det er da også interessant at der her syd for bygningerne også er fundet grave fra ældre jernalder.

Foto

Film 20; billede 22

Film 21; billede 19-20, 23

Film 22; billede 06-07, 10, 22, 27, 35

Film 26; billede 27-30

Film 00; billede

Film 00; billede

Film 00; billede

Film 00; billede

Film 00; billede

Tegninger

Plantegning nr. 01

Plantegning nr. 04
 Plantegning nr. 17
 Plan- og profiltegning nr. 27
 Plan- og profiltegning nr. 28
 Profiltegning nr. 38
 Plan- og profiltegning nr. 41

Videnskabelige prøver

Der blev udtaget tre radiologiske prøver fra geil A420. Ingen af disse er behandlet yderligere.

Prøve nr.	Struktur	Nr.	BP	+/-	Cal AD/BC	Cal BP	1 Sig max	1 Sig min	2 Sig max	2 Sig min
26	420									
27	420									
29	422									

Tabel 18. Videnskabelige prøver fra for geil og for stolper i hegn A.

Stolper

Lokalisering

Der er 16 stolper som ikke direkte kan relateres til samlede anlæg. En gruppe ligger indenfor halbygning A, andre ligger i den nordlige del af stald B og endelig ligger der enkelte rundt hegn A og det store koge grubefelt A421 mod syd.

Anlægsbeskrivelse

De løstliggende stolper måler i gennemsnit 27,5 cm i dybde (maks. 45 cm og min. 9 cm), og de måler i snit 33,4 cm i bredde (maks. 57 cm og min. 9 cm). De fleste har rette eller stejle sider med flad bund.

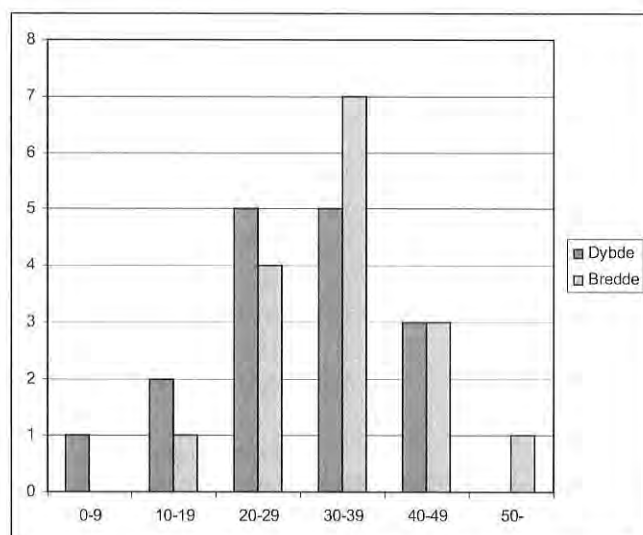

Fig. 75. Profildybde og -bredde for løstliggende stolper. Grafik S. Diinhoff.

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
stolpe	117	oval	50	45	32	31	ret	flad
stolpe	154	rund	25	25	20	25	stejl	rund
stolpe	201	rund	48	44	38	46	stejl	flad
stolpe	203	rund	40	44	42	42	ret	flad
stolpe	305	rund	38	32	31	38	stejl	flad
stolpe	342	rundoval	57	54	40	57	ret	flad
stolpe	374	rund	30	30	20	26	stejl	flad
stolpe	392	oval	41	40	37	39	ret	flad
stolpe	398	rundoval	38	30	10	20	rund	flad
stolpe	424	rundoval	35	27	21	37	skrå	skrå
stolpe	425	rund	37	30	31	33	stejl	flad
stolpe	428	rundoval	25	31	15	36	skrå	rund
stolpe	430	rundoval	27	26	9	24	rund	flad
stolpe	459	rund	40	40	45	40	ret	flad
stolpe	474	rund	10	10	29	10	ret	flad
stolpe	476	rund	30	30	20	30	stejl	flad

Tabel 19. Mål og dimensioner for løstliggende stolper.

Fyld/materialer

Fylden i de løstliggende stolper varierer over feltet. De fleste er gråbrune sandede med lidt eller et vist indhold af trækul. Stolpe A117 og A392 har været stenpakkede stolpehuller.

Type	Struktur	Fyld
stolpe	117	gråbrun sandet med sort trækul
stolpe	154	lys gråbrun sandet med lidt trækul
stolpe	201	grå til mørk gråbrun sandet med gråsort i top
stolpe	203	spættet gråbrun sandet
stolpe	305	gråbrun sandet med trækul, mørk i midten
stolpe	342	mørk gråbrun sandet med trækul
stolpe	374	gråbrun sandet med lidt trækul
stolpe	392	gråbrun sandet med lidt trækul
stolpe	398	gråbrun sandet med lidt trækul
stolpe	424	grå til gråbrun sandet stenet
stolpe	425	grå til gråbrun sandet stenet
stolpe	428	grå til gråbrun sandet stenet
stolpe	430	gråbrun sandet
stolpe	459	brungrå sandet med et mørkt parti, rødbr. sand
stolpe	474	gråbrun sandet
stolpe	476	mørk gråbrun sandet

Tabel 20. Fyldbemærkning for løstliggende stolper.

Fund

Der var ingen fund fra de løstliggende stolper.

Tolkning og datering

Der blev registreret mere end 500 strukturer ved på den arkæologiske udgravning på Eide, så de 16 løstliggende stolper fra feltet udgør en fåtallig fundgruppe. Hvis man til gruppen medregner de

stolpelignende strukturer så er der i alt tale om 44, hvilket bedre svarer til hvad der er normalt at finde på et boplagsområde.

De løstliggende stolper kan have forskelligt ophav. De kan være stolper fra nu forsvundne bygninger. De kan være stolper fra hegn og konstruktioner rundt husene og de kan være stolper for ruminddelinger, hylder og stativer inde i husene. Størsteparten af løstliggende stolper og stolpelignende strukturer findes indenfor væggene af halhuset og stalden og det er fristende at tolke dem som spor efter bygningernes indre opdelinger og funktion.

Under halhus A fra sen romertid og tidlig folkevandringstid blev der udskilt et langhus fra ældre romertid. Dertil er der fra feltet dateringer fra førromersk jernalder. Det kan ikke udelukkes at nogle af de løstliggende stolper kunne være rest efter udvaskede og forsvundne bygninger fra tidligere i jernalder. For diskussion af de tidlige dateringer henvises til diskussionen tidligere.

Foto

Film 02; billede 22, 29

Film 04; billede 01

Film 08; billede 20

Film 22; billede 05, 29, 31, 34, 36

Film 26; billede 16, 32

Film 28; billede 11, 20

Film 29; billede 27, 33-34

Tegninger

Plantegning nr. 02

Plantegning nr. 03

Plantegning nr. 04

Plan- og profiltegning nr. 06

Plan- og profiltegning nr. 11

Plantegning nr. 16

Plantegning nr. 17

Plantegning nr. 21

Plan- og profiltegning nr. 25

Plan- og profiltegning nr. 27

Plan- og profiltegning nr. 28

Plan- og profiltegning nr. 34

Plan- og profiltegning nr. 39

Plan- og profiltegning nr. 41

Plan- og profiltegning nr. 44

Plan- og profiltegning nr. 46

Videnskabelige prøver

Der blev ikke udtaget prøver fra løstliggende stolper.

Stolpelignende strukturer

Lokalisering

Der er 28 stolpelignende strukturer på feltet. De ligger hovedsagelig – som de løstliggende stolper – indenfor væggene i halhus A og stald B. En tredje gruppe ligger imellem hegn A og kogegrubefelt A421.

Anlægsbeskrivelse

De stolpelignende strukturer måler i gennemsnit 43,9 cm i bredde (maks. 98 cm og min. 11 cm) og de stikker i snit 22,7 cm i dybde (maks. 54 cm og min. 4 cm). De fleste har rundede sider og flad bund.

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
stolpelign	24	oval	50	40	20	46	skrå	spids
stolpelign	31	diffus	40	30	10	30	skrå	flad
stolpelign	43	rund	46	40	15	25	stejl	flad
stolpelign	136	rundoval	56	54	54	54	stejl	flad
stolpelign	146	rund	90	80	50	64	rund	rund
stolpelign	153	oval	78	54	24	74	rund	andet
stolpelign	158	rundoval	40	28	18	27	skrå	flad
stolpelign	159	rundoval	32	18	9	26	rund	flad
stolpelign	160	rund	26	22	5	23	rund	flad
stolpelign	197	rund	26	24	19	26	rund	rund
stolpelign	200	rund	46	44	28	40	ret	flad
stolpelign	253	oval diffus	120	75	26	61	opgr	flad
stolpelign	259	diffus	120	86	34	60	rund	flad
stolpelign	298	rund	32	32	18	38	stejl	flad
stolpelign	311	rundoval	60	50	17	65	rund	rund
stolpelign	327	rund	55	55	35	57	rund	rund
stolpelign	340	diffus	114	71	48	98	opgr	andet
stolpelign	357	rund	14	14	10	11	stejl	flad
stolpelign	359	diffus	41	34	4	29	rund	flad
stolpelign	405	rundoval	59	45	14	23	rund	flad
stolpelign	406	rund	74	60	29	33	ret	flad
stolpelign	415	diffus	120	80	50	84	rund	flad
stolpelign	426	rundoval	31	25	8	24	rund	rund
stolpelign	427	rundoval	31	31	11	31	stejl	flad
stolpelign	431	rund	15	14	7	17	rund	rund
stolpelign	433	rund	21	20	9	30	rund	andet
stolpelign	450	rundoval	60	55	22	60	stejl	flad
stolpelign	475	rundoval	72	53	32	72	stejl	flad

Tabel 21. Mål og dimensioner for stolpelignende strukturer.

Fyld/materialer

Fylden består hovedsagelig af en gråbrun sandet fyld med vekslende indhold af trækul. Fylden varierer blandt andet efter hvor tør eller fugtig den fremstod ved beskrivelse. Strukturerne A136, A200 og A415 havde stenpakning.

Type	Struktur	Fyld
stolpelign	24	gråbrun sandet med lidt trækul
stolpelign	31	gråbrun sandet med noget trækul

stolpelign	43	gråbrun sandet med trækul
stolpelign	136	gråbrun sandet med lidt trækul
stolpelign	146	lagdel mørk og mellem spættet gråbrun sandet
stolpelign	153	mørk gråbrun med noget trækul
stolpelign	158	gråsort med en del trækul
stolpelign	159	gråbrun sandet med noget trækul
stolpelign	160	gråbrun sandet med sort trækullinse
stolpelign	197	gråbrun sandet med sort trækullinse
stolpelign	200	gråbrun sandet med trækul
stolpelign	253	gråsort med en del trækul
stolpelign	259	grå til gråbrun sandet med lidt trækul
stolpelign	298	lagdelt grå og mørk gråbrun
stolpelign	311	brungrå sandet
stolpelign	327	gråbrun sande med lidt trækul
stolpelign	340	gråbrun sande med lidt trækul
stolpelign	357	lys gråbrun sandet med lidt trækul
stolpelign	359	gråbrun sande med lidt trækul
stolpelign	405	gråbrun sande med lidt trækul
stolpelign	406	gråbrun sandet og gråsort trækul
stolpelign	415	lagdelt sortbrun og gul orange stenet med trækul
stolpelign	426	lys gråbrun sand med lidt trækul
stolpelign	427	lys gråbrun sandet og stenet med lidt trækul
stolpelign	431	gråbrun sandet med lidt trækul
stolpelign	433	gråbrun sandet med lidt trækul
stolpelign	450	grå til gråbrun sandet med lidt trækul
stolpelign	475	lagdelt brun, gråbrun, lys grå sandet, lidt trækul

Tabel 22. Fyldbeskrivelse for strukturer i langhus I.

Fund

Der blev fundet et jernspiker fra den stolpelignende struktur A253 (B16285/25b).

Fund nr.	Struktur	Anlægstype	Fundtype
/25b	253	Stolpelign	jernspiker

Tabel 23. Fund fra strukturer anlæg A420.

Tolkning og datering

De stolpelignende strukturer er en typebetegnelse for anlæg som meget vel kan være stolper, men hvorom der er usikkerhed. Det kan være ødelagte stolper, men også ukarakteristiske smågruber og stenaftryk m.m. Usikkerheden fremgår blandt andet ved at de i form og størrelse varierer en del indbyrdes og fra gennemsnittet for de sikre stolper.

Flere af de 28 stolpelignende strukturer har givet været samme type som de løstliggende stolper der blev beskrevet ovenfor. De kan på samme måde have haft forskellig funktion. De kan være stolper fra nu forsvundne bygninger. De kan være stolper fra hegn og konstruktioner rundt husene og de kan være stolper for ruminddelinger, hylder og stativer inde i husene. Størsteparten af løstliggende stolper og stolpelignende strukturer findes indenfor væggene af halhus og stald og det er fristende at tolke dem som spor efter bygningernes indre opdelinger og funktion.

Under halhus A fra sen romertid og tidlig folkevandringstid blev der udskilt et langhus fra ældre romertid. Dertil er der fra feltet dateringer fra førromersk jernalder. Det kan ikke udelukkes at nogle af de løstliggende stolper kunne være rest efter udvaskede og forsvundne bygninger fra tidligere i jernalder.

Foto

Film 02; billede 06-07

Film 04; billede 16

Film 08; billede 30-31

Film 09; billede 14, 16-20

Film 18; billede 21

Film 19; billede 36

Film 20; billede 07, 25

Film 22; billede 03, 32-33

Film 23; billede 20-21, 23-26, 34

Film 24; billede 12-13, 30

Film 25; billede 04-05, 19, 22-23, 31

Film 26; billede 03

Film 28; billede 15, 30

Film 29; billede 20, 30

Film 30; billede 02, 12

Tegninger

Plantegning nr. 01

Plantegning nr. 02

Plantegning nr. 03

Plantegning nr. 04

Plan- og profiltegning nr. 05

Plan- og profiltegning nr. 09

Plan- og profiltegning nr. 11

Plantegning nr. 13

Plantegning nr. 16

Plan- og profiltegning nr. 18

Plan- og profiltegning nr. 20

Plantegning nr. 21

Plan- og profiltegning nr. 22

Plan- og profiltegning nr. 24

Plan- og profiltegning nr. 27

Plan- og profiltegning nr. 28

Plan- og profiltegning nr. 30

Plan- og profiltegning nr. 31

Plan- og profiltegning nr. 32

Plan- og profiltegning nr. 36

Plan- og profiltegning nr. 40

Plan- og profiltegning nr. 44

Plan- og profiltegning nr. 45
Plan- og profiltegning nr. 46
Plan- og profiltegning nr. 48

Videnskabelige prøver

Der blev udtaget to prøver fra de stolpelignende strukturer. Prøverne er ikke behandlet yderligere.

Prøve nr	Struktur	Nr	BP	+/-	Cal AD/BC	Cal BP	1 Sig max	1 Sig min	2 Sig max	2 Sig min
05	136									
20	311									

Tabel 24. Videnskabelige prøver fra stolpelignende strukturer.

Ildproducerende anlæg

Hovedgruppen ildproducerende anlæg omfatter konstruktioner hvori der har været afbrænding af forskellig art. Det er en betegnelse som omfatter ildgruber, ildsteder, og kogegruber. De er her samlet under fællesbetegnelsen ildproducerende anlæg. De kan være vanskeligt at adskille i detaljer, så når de herunder opdeles i undergrupper, så sker det med erkendelse af, at flere synes at placere sig på tværs af type kriterier.

På grund af stort tidspres under feltarbejdet måtte beskrivelsen af de fleste ildproducerende anlæg begrænses til skematisk dokumentation. Kun anlæg med tilhør til feltets bygninger blev beskrevet detaljeret.

Ildgruber

Lokalisering

Der er otte anlæg med betegnelsen ildgruber på udgravningsfeltet ved Eide. De fem ligger indenfor halhus A, to ligger ret nord for huset og den sidste ligger mod syd op til hegn A.

Anlægsbeskrivelse

Ildgruber er større gruber hvori der er foretaget afbrænding. De har slægtskab med kogegruber, men adskiller sig typisk fra kogegruberne ved at der har været gentagne afbrændinger i ildgruberne. Ildgruben ikke altid ildskørnede sten eller i det mindste ikke brændte sten i samme omfang som kogegruberne gør det. Ildgruberne A111, A149, A174 og A206 er anlæg som tilhører halhus A. De er beskrevet under gennemgangen af langhuset ovenfor og de skal ikke beskrives yderligere.

Ildgrube A379 ligger op til den nordvestlige gavl i halbygningen langhus A. Den var noget forstyrret af rodnettet fra et større fyrretræ som blev fjernet forud for udgravningen. Forstyrrelsen gør beskrivelsen

usikker. Den tegnede sig som et diffust fyldskifte på 170 x 170 cm i flade. Den var 31 cm dyb med rundede sider og flad bund.

Fig. 76. Feltets 7 ildgruber. De fire ligger indenfor langhus A og kan alle have haft funktion i huset. Grafik S. Diinhoff.

Fig. 77. Ildgrube A436. Anlægget viser typiske træk. Det er en bred og forholdsvis dyb grube med gentagne afbrændinger. Den indeholder ikke ildskornede sten. Grafik S. Diinhoff.

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
ildgrube	90	rund	110	92	28	83	rund	flad
ildgrube	111	rund	170	108	43	190	rund	ujævn
ildgrube	149	diffus	310	210	28	210	rund	flad
ildgrube	174	oval diffus	160	120	28	122	skrå	ujævn
ildgrube	199	oval kantet	140	140	26	140	skrå	flad
ildgrube	206	oval diffus	122	205	26	100	rund	flad
ildgrube	379	diffus	170	170	31	170	rund	flad
	436	diffus	202	180	50	159	rund	flad

Tabel 25. Mål og dimensioner for ildgruber. Det er fundtyper som er vanskelige at bestemme indenfor en enkelt kategori. I kolonnen "bemærkninger" anføres hvilke anlægstyper den enkelte struktur kan minde om tillige.

Ildgrube A436, som ligger under geil A421, var også kun bevaret som et diffust skifte på 220 x 180 cm i flade. I profil var den 50 cm dyb med rundede sider og flad bund. Den tredje ildgrube som ligger udenfor bygninger er A199. Den fremstod efter finoprensning som et velformet oval kantet skifte på 140 x 140 cm. Den var 26 cm dyb med skrå sider og flad bund. Endelig er der ildgrube A90 som ligger inde i hus A. Den var rund i fladen med mål på 110 x 92 cm. Den var 28 cm dyb med rundede sider og flad bund.

Fyld/materialer

Ildgruberne indeholder alle kompakte lag af sort trækul mod bunden. Flere indeholder rødbrændt sand. Topfylden består af mørk gråbrun til sortgrå trækulholdig fyld. To ildgruber (A174 og A199) har et indhold af ildskørnede sten.

Type	Struktur	Trækul	Stenpakning	Ildsk. sten	Fyld
ildgrube	90	Ja	Nei	Nei	lagdelt sort, mørk gråsort, rødbrændt sand
ildgrube	149	Ja	Nei	Nei	lagdelt sort, mørk gråsort, rødbrændt sand
ildgrube	174	Ja	Nei	Ja	lagdelt sortgrå, mørk gråbrun
ildgrube	199	Ja	Nei	Ja	lagdelt sortgrå, mørk gråbrun
ildgrube	206	Ja	Nei	Nei	lagdelt sort trækul og mørk sortbrun gråbrun
ildgrube	379	Ja	Nei	Nei	lagdelt sort og gråbrun/-sort
ildgrube	436	Ja	Nei	Nei	lagdelt sort og mørk gråsort og rødbrændt sand

Tabel 26. Fyldbeskrivelse for ildgruber.

Fund

Der blev fundet lidt brændt ben i ildgrube A199 (B B16285/33).

Fund nr.	Struktur	Anlægstype	Fundtype
/33	199	ildgrube	Brent bein

Tabel 27. Fund fra strukturer anlæg A420.

Tolkning og datering

De 4 anlæg som tilhører halhus A har haft funktion indenfor husets brug og de er beskrevet under gennemgangen af halbygningen. De resterende fire gruber har klare lighedstræk og kan have haft en lignende funktion. Det er muligt at A90 også tilhører hus A. De resterende 3 ildgruber kan ikke uden videre relateres til samme gård. A379 og A436 ligger begge under huskonstruktioner fra gården og de må således være ældre. A199 ligger på gårdspladsen op til hegn A og den kunne tilhøre gården, men det er uvist. De tre ildgruber A199, A379 og A436 kan have tilhørt den ældre bebyggelse som er repræsenteret ved langhus C fra ældre romersk jernalder.

Foto

Film 02; billede 19

Film 03; billede 22-23, 27

Film 04; billede 11, 17-18, 22, 25

Film 05; billede 19-20

Film 06; billede 19

Film 08; billede 09-10
Film 09; billede 03-10
Film 18; billede 27-28
Film 20; billede 12, 29-30
Film 21; billede 04, 32
Film 22; billede 11, 16, 18
Film 23; billede 08, 18
Film 24; billede 04
Film 25; billede 03, 24
Film 28; billede 05
Film 29; billede 24

Tegninger

Plantegning nr. 01
Plantegning nr. 02
Plantegning nr. 03
Plantegning nr. 04
Plan- og profiltegning nr. 09
Plan- og profiltegning nr. 18
Plan- og profiltegning nr. 29
Plan- og profiltegning nr. 30
Plan- og profiltegning nr. 31
Plan- og profiltegning nr. 36
Plan- og profiltegning nr. 37

Videnskabelige prøver

Der blev ikke taget videnskabelige prøver fra ildgruber.

Ildsteder og ildstedslignende anlæg

Lokalisering

Der er 30 anlæg under betegnelsen ildsted eller ildstedslignende anlæg. Enkelte ligger indenfor hus A og tilhører denne bygning. De øvrige ligger spredt mere jævnt ud over udgravningsfeltet blandt gruber og koge gruber. De synes dog at holde sig fri af det store koge grubefelt A421 sydligst på felt udgravningsfeltet.

Anlægsbeskrivelse

De to ildstedslignende anlæg A147 og A382 hører til langhus A og er beskrevet under gennemgangen af dette hus. De øvrige ildsteder og ildstedslignende anlæg ligger spredt ud over feltet uden tilhører til bygninger. De fleste er ganske små og karakteriseres mere som små trækulpletter. De fleste har rundede sider og flad bund.

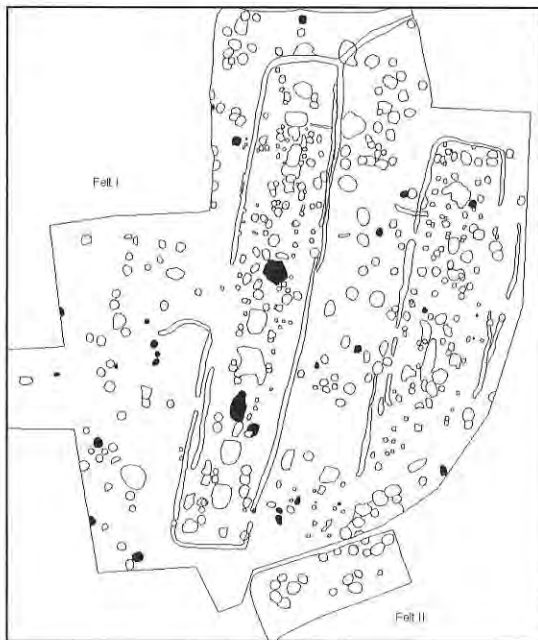

Fig. 78. Ildsteder og ildstedslignende anlæg på udgravningsfeltet, Grafik S. Diinhoff.

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
ildsted	294	rundoval	98	84	3	98	rund	flad
ildsted	423	rundoval	20	16	6	20	rund	flad
ildstedlign	3	oval diffus	100	70	4	70	rund	flad
ildstedlign	11	rundoval	46	35	4	35	rund	flad
ildstedlign	47	rund	67	64	2	66	rund	flad
ildstedlign	132	rundoval	76	66	2	66	rund	flad
ildstedlign	139	oval	80	55	3	55	rund	flad
ildstedlign	147	langoval diffus	270	120	10	90	rund	ujævn
ildstedlign	152	rundoval	121	89	11	70	skrå	skrå
ildstedlign	165	oval	51	34	6	65	rund	flad
ildstedlign	184	rundoval	68	65	6	68	rund	flad
ildstedlign	193	langoval	79	51	3	79	rund	flad
ildstedlign	194	rundoval	50	40	6	50	rund	flad
ildstedlign	196	langoval	73	39	4	73	rund	flad
ildstedlign	210	rund	20	20	3	20	ret	flad
ildstedlign	235	rundoval	100	90	1	100	rund	flad
ildstedlign	245	rundoval	95	90	5	95	rund	flad
ildstedlign	266	oval	40	26	7	40	rund	flad
ildstedlign	269	rund	40	35	4	40	rund	flad
ildstedlign	271	rund	80	80	5	80	rund	flad
ildstedlign	277	langoval	70	40	5	70	rund	flad
ildstedlign	278	rund	41	41	5	41	rund	flad
ildstedlign	279	rund	70	61	5	70	rund	flad
ildstedlign	323	rund	42	35	5	42	rund	ujævn
ildstedlign	329	oval	89	51	6	89	rund	flad
ildstedlign	365	rund	35	28	5	35	rund	flad
ildstedlign	369	rund	65	65	6	65	rund	flad
ildstedlign	382	diffus	180	180	14	160	rund	flad

ildstedlign	384	oval	47	28	4	47	rund	flad
-------------	-----	------	----	----	---	----	------	------

Tabel 28. Mål og dimensioner for ildsteder og ildstedslignende strukturer. Det er fundtyper som er vanskelige at bestemme indenfor en enkelt kategori. I kolonnen "bemærkninger" anføres hvilke anlægstyper den enkelte struktur kan minde om tillige.

Fyld/materialer

Ildsteder og ildstedslignende anlæg udenfor feltets bygninger blev dokumenteret på skema. Derfor er beskrivelsen af fyld begrænset til en registrering af indhold af trækul, stenpakning og ildskørnede sten. De indeholder alle kompakte lag af sort trækul. Kun A382 indeholdt ildskørnede sten og alle manglede stenpakning.

Type	Struktur	Trækul	Stenpakning	Ildsk. sten
ildsted	294	Ja	Nei	Nei
ildsted	423	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	3	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	11	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	47	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	132	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	139	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	147	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	152	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	165	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	184	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	193	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	194	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	196	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	210	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	235	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	245	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	266	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	269	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	271	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	277	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	278	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	279	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	323	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	329	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	365	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	369	Ja	Nei	Nei
ildstedlign	382	Ja	Nei	Ja
ildstedlign	384	Ja	Nei	Nei

Tabel 29. Fyldbeskrivelse for ildsteder og ildstedslignende strukturer.

Fund

Der var ikke fund fra ildsteder og ildstedslignende anlæg.

Tolkning og datering

Anlæggene A147 og A382 tilhører langhus A og de har funktion i dette. Der henvises til gennemgangen af halbygningen ovenfor. Blandt de øvrige anlæg kan kun de to A294 og A423 betegnes som egentlige ildsteder. De resterende er ildstedslignende anlæg. Det kan skyldes dårlige

bevaringsforhold eller at der er blot tale om små ildsteder. Ingen af anlæggene (undtaget A147 og A382) kan tolkes som klassiske husarner. De er for små til at have denne funktion. Det er også karakteristisk at de ligger i samme område hvor kogegruberne findes.

Ildstederne (inkl. de ildstedslignende anlæg) kan tolkes således at de tilhører den samme aktivitet som kogegruberne på feltet. En anden mulighed er at de ikke tilhører den samme aktivitet men er lagt ud i friarealer rundt gårdens bygninger og altså repræsenterer en aktivitet som ikke er blevet udført under tag.

Bortset fra de to anlæg som tilhører halbygningen så er det vanskeligt at tidsfæste de enkelte ildsteder. De grupperer sig hovedsageligt rundt det område hvor feltets bygninger ligger. Det kan så ikke afgøres om det er den ældre romertidsgård eller den senere halgård fra yngre romertid og folkevandringstid de tilhører. Størsteparten synes ligge i forhold til halgården og bør nok dateres samtidig med denne.

Foto

Film 20; billede 23
Film 25; billede 33
Film 28; billede 33
Film 29; billede 22, 29
Film 30; billede 03

Tegninger

Plantegning nr. 01
Plantegning nr. 02
Plantegning nr. 03
Plantegning nr. 04
Plantegning nr. 12
Plantegning nr. 13
Plantegning nr. 16
Plantegning nr. 17
Plantegning nr. 21
Plan- og profiltegning nr. 27
Plan- og profiltegning nr. 33
Plan- og profiltegning nr. 37
Plan- og profiltegning nr. 40
Plan- og profiltegning nr. 42
Plan- og profiltegning nr. 46
Plan- og profiltegning nr. 47

Videnskabelige prøver

Der blev ikke udtaget videnskabelige prøver fra ildsteder og ildstedslignende anlæg.

Kogegruber

Lokalisering

Kogegruberne er en talrig fundklasse. Der blev afdækket 160 kogegruber. De fleste ligger spredt rundt om feltets bygninger. De ligger i et strøg ned langs den sydvestlige langside, og der ses en åben koncentration på den nordlige del af gårdspladsen. Anlæggene fortsætter ned over gårdspladsen mod det sydlige hegn. Syd for hegnet ses en tæt koncentration af gruber. Enkelte gruber ligger indenfor staldbygning B og færre indenfor langhusene A og C. Kogegruben A150 tilhører halbygning A.

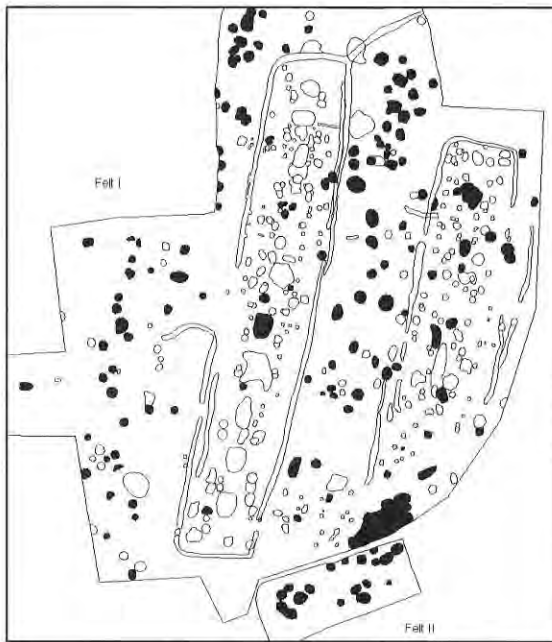

Fig. 79. Kogegrubernes fordeling på hovedfeltet. Grafik S. Diinhoff.

Den store koncentration af kogegruber A421 syd på udgravningsfeltet indeholdte så mange tætliggende anlæg at det ikke var muligt at udskille alle. Numrene A480 – A487 kunne udskilles, men det var ikke muligt at opnå sikre mål på gruberne, dertil var tætheden for stor.

Denne koncentration af kogegruber som blev påvist ved de arkæologiske undersøgelser i 2000 synes at fortsætte i østlig retning. Ved en mindre arkæologisk undersøgelse fra 1991 (se rapportens indledning) viste et lille udgravningsfelt øst for 2000 feltet lignende kogegruber.

Anlægsbeskrivelse

De måler 87 cm i gennemsnitlig profilbredde. Det svarer standarden for hvad der kendes fra samtidige felter med kogegruber. Variationen i bredde fremgår af figur 80.

De måler i gennemsnit 16 cm i dybde med variation som vist i figur 81. De fleste har rundede sider og flad bund. Mange gruber er forholdsvis grunde og det giver et bredde – dybde indeks på 5,4:1. Mange af kogegruberne falder uden for hvad der kendetegner kogegruber efter klassisk definition.

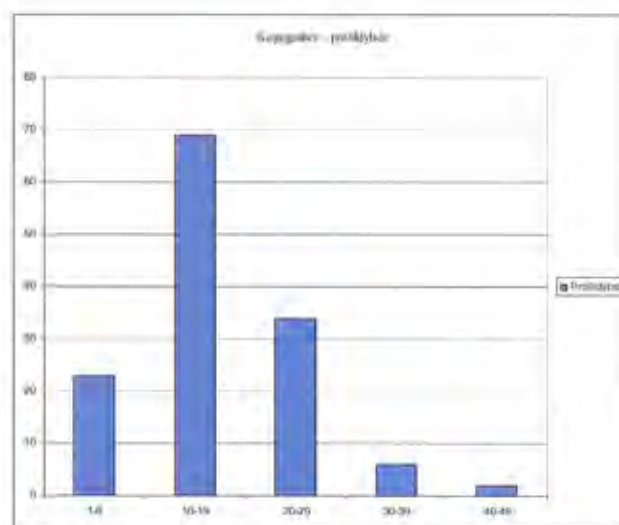
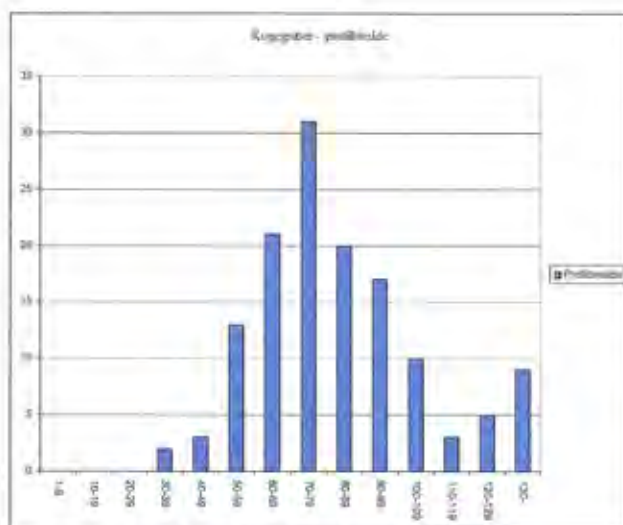

Fig. 80 og 81. Kogegrubernes bredde og dybde. Antal vises i lodret akse. Grafik S. Diinhoff.

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
kogegrube	1	rund	84	84	13	84	rund	flad
kogegrube	2	rund	90	90	13	90	rund	flad
kogegrube	7	oval	90	80	5	90	rund	flad
kogegrube	8	rundoval	95	64	8	65	rund	flad
kogegrube	9	rund	80	80	10	80	rund	flad
kogegrube	10	rundoval	89	70	18	70	rund	flad
kogegrube	12	rundoval	90	80	13	80	rund	flad
kogegrube	13	rundoval	101	86	22	85	rund	flad
kogegrube	14	rundoval	75	50	9	50	rund	flad
kogegrube	15	rund	91	90	22	90	rund	flad
kogegrube	16	rundoval	90	65	18	65	rund	flad
kogegrube	17	rundoval	115	86	14	86	rund	flad
kogegrube	18	rundoval	76	61	8	62	rund	flad
kogegrube	19	rund	75	75	20	75	rund	flad
kogegrube	20	langoval	145	100	29	120	rund	flad
kogegrube	21	rund	80	73	21	80	rund	flad
kogegrube	26	diffus	75	66	6	65	rund	flad
kogegrube	28	rund	70	60	12	60	rund	flad
kogegrube	39	rundoval	74	60	19	60	rund	flad
kogegrube	46	rund	66	61	25	66	rund	flad
kogegrube	48	rund	90	90	15	90	rund	flad
kogegrube	49	rundoval	100	81	15	100	rund	flad
kogegrube	53	rundoval	105	85	27	85	rund	flad
kogegrube	54	rund	66	60	14	66	rund	flad
kogegrube	56	rundoval	69	55	15	55	rund	flad
kogegrube	57	rundoval	55	50	13	50	rund	flad
kogegrube	58	rund	62	60	9	60	rund	flad
kogegrube	59	oval	74	50	10	74	rund	flad
kogegrube	60	rundoval	96	79	20	96	rund	flad
kogegrube	61	rundoval	104	80	23	80	rund	flad
kogegrube	62	rund	105	100	36	100	rund	flad

kogegrube	63	oval	130	95	14	95	rund	flad
kogegrube	64	rundoval	65	60	11	60	rund	flad
kogegrube	65	oval diffus	120	94	30	120	rund	flad
kogegrube	66	rund	115	104	19	104	rund	flad
kogegrube	67	rund	67	67	12	70	rund	flad
kogegrube	68	oval	97	66	25	97	rund	flad
kogegrube	69	oval	101	84	39	84	rund	flad
kogegrube	70	rund	80	73	12	73	rund	flad
kogegrube	71	rund	84	80	12	84	rund	flad
kogegrube	83	rundoval	84	80	4	80	rund	flad
kogegrube	84	rundoval	60	50	9	60	rund	flad
kogegrube	85	rund diffus	81	80	26	80	rund	flad
kogegrube	92	rundoval	55	40	15	48	rund	rund
kogegrube	97	rundoval	33	24	13	30	rund	rund
kogegrube	102	rund	45	43	5	44	rund	flad
kogegrube	109	rundoval	71	50	19	67	skrå	flad
kogegrube	110	rundoval	69	55	15	74	rund	flad
kogegrube	112	rund	87	75	20	82	rund	rund
kogegrube	119	oval	100	70	25	70	rund	flad
kogegrube	120	oval	132	90	26	90	rund	flad
kogegrube	122	rundoval	100	73	15	73	rund	flad
kogegrube	124	rund	136	125	21	125	rund	flad
kogegrube	125	rundoval	96	78	10	78	stejl	flad
kogegrube	126	rund	80	80	30	80	rund	flad
kogegrube	127	oval	116	86	15	86	rund	flad
kogegrube	128	oval	154	104	26	104	rund	flad
kogegrube	129	rundoval	160	130	27	130	rund	flad
kogegrube	131	rund	71	70	18	70	rund	flad
kogegrube	133	rund	56	55	10	55	rund	flad
kogegrube	135	rundoval	60	54	11	54	rund	flad
kogegrube	137	rundoval	76	68	20	76	rund	flad
kogegrube	140	rund	90	76	11	90	rund	flad
kogegrube	148	rund	59	59	7	51	rund	rund
kogegrube	150	oval	215	150	48	220	skrå	flad
kogegrube	156	langoval	184	89	30	184	rund	flad
kogegrube	162	rund	75	79	17	79	rund	flad
kogegrube	163	rundoval	40	31	7	40	rund	flad
kogegrube	164	rund	61	55	16	61	rund	flad
kogegrube	166	oval	80	74	11	80	rund	flad
kogegrube	167	rund	101	100	16	101	rund	flad
kogegrube	169	oval	69	52	11	69	rund	flad
kogegrube	170	rundoval	74	68	20	74	rund	flad
kogegrube	172	oval	78	60	12	78	rund	flad
kogegrube	173	langoval	109	70	21	109	rund	flad
kogegrube	181	rundoval	111	86	18	111	rund	flad
kogegrube	182	rund	76	68	16	76	rund	flad
kogegrube	183	langoval	102	57	24	102	rund	flad
kogegrube	195	rund	60	55	15	60	rund	flad
kogegrube	198	diffus	74	74	6	98	rund	flad
kogegrube	213	rundoval	80	69			rund	flad
kogegrube	214	rund	84	80			rund	flad
kogegrube	215	rundoval	111	84			rund	flad
kogegrube	216	rundoval	1110	90			rund	flad
kogegrube	217	rundoval	120	110			rund	flad
kogegrube	218	rundoval	89	75			rund	flad
kogegrube	219	rund	75	75			rund	flad

koge grube	220	rund	60	60			rund	flad
koge grube	221	rund	84	80			rund	flad
koge grube	222	oval	80	80			rund	flad
koge grube	223	rund	65	60			rund	flad
koge grube	224	rundoval	110	94			rund	flad
koge grube	225	rund	110	94			rund	flad
koge grube	226	oval	46	45			rund	flad
koge grube	227	rundoval	126	110			rund	flad
koge grube	228	rundoval	100	74			rund	flad
koge grube	229	rundoval	120	94			rund	flad
koge grube	230	rund	66	56			rund	flad
koge grube	234	rundoval	50	50	9	50	rund	flad
koge grube	236	rundoval	55	55	10	55	rund	flad
koge grube	237	rund	77	76	10	77	rund	flad
koge grube	238	oval	70	60	10	70		rund
koge grube	239	rund	90	90	15	90	rund	flad
koge grube	240	rundoval	110	80	19	110	rund	flad
koge grube	242	rund	76	70	19	76	rund	flad
koge grube	243	rundoval	64	50	13	64	rund	flad
koge grube	246	rund	55	50	24	55	rund	flad
koge grube	247	rund	76	72	6	76	rund	flad
koge grube	252	rund	80	70	17	65	rund	rund
koge grube	261	rund	74	74	15	74	rund	flad
koge grube	263	rund	90	86	15	90	rund	flad
koge grube	264	rund	74	58	12	74	rund	flad
koge grube	265	rundoval	70	65	4	70	rund	flad
koge grube	267	rund	75	69	9	75	rund	flad
koge grube	268	rundoval	145	110	12	145	rund	flad
koge grube	270	rund	84	84	20	84	rund	flad
koge grube	272	rundoval	71	64	13	71	rund	flad
koge grube	273	diffus	85	80	27	85	rund	rund
koge grube	274	rund	50	50	9	50	rund	flad
koge grube	275	rund	64	61	17	64	rund	rund
koge grube	276	rund	69	61	8	69	rund	flad
koge grube	280	spidsoval	90	73	14	75	rund	ujævn
koge grube	284	rund	59	51	8	59	rund	flad
koge grube	286	rundoval	154	95	26	154	rund	ujævn
koge grube	287	rundoval	91	85	23	91	rund	flad
koge grube	289	rundoval	86	76	12	86	rund	flad
koge grube	291	rund	71	71	25	71	rund	flad
koge grube	292	diffus	60	48	10	60	skrå	rund
koge grube	293	rundoval	90	78	26	90	rund	flad
koge grube	295	rundoval	91	76	17	91	rund	flad
koge grube	299	rundoval	70	60	8	70	rund	flad
koge grube	302	rund	52	51	11	51	rund	flad
koge grube	315	langoval	171	70	22	171	rund	flad
koge grube	316	rund diffus	65	55	20	65	rund	flad
koge grube	319	oval	134	92	16	134	rund	flad
koge grube	322	aflang diffus	200	75	5	200	rund	flad
koge grube	325	rund	76	75	12	76	rund	flad
koge grube	332	rund	71	70	32	71	rund	flad
koge grube	341	rundoval	100	81	24	100	rund	flad
koge grube	343	rundoval	70	50	11	35	rund	rund
koge grube	345	langoval	144	95	25	95	rund	rund
koge grube	346	langoval	100	92	12	100	rund	flad

kogegrube	361	rundoval	120	80	11	120	rund	rund
kogegrube	363	diffus	202	155	25	126	rund	flad
kogegrube	372	oval diffus	75	65	6	75	rund	flad
kogegrube	375	rund	100	90	23	100	rund	flad
kogegrube	378	rundoval	81	74	11	81	rund	flad
kogegrube	385	rundoval	111	74	18	111	rund	flad
kogegrube	386	rund	79	70	14	79	rund	flad
kogegrube	387	rundoval	51	41	9	51	rund	flad
kogegrube	421	diffust	658	292	40	658	rund	andet
kogegrube	478	rundoval	92	86	12	92	rund	flad
kogegrube	480	rund	103	98				
kogegrube	481	rund	85	85				
kogegrube	482	rund	103	86				
kogegrube	483	diffus	146	105				
kogegrube	484	rundoval	136	124				
kogegrube	485	rundoval	142	103				
kogegrube	486	rundoval	80	66				
kogegrube	487	rundoval	70	61				

Tabel 30. Mål og dimensioner for kogegruber. Det er fundtyper som er vanskelige at bestemme indenfor en enkelt kategori.

Fyld/materialer

De fleste kogegruber måtte udgraves under højt tempo og de blev dokumenteret på forenkede skemaer. Fælles for anlæggene er sorte bundlag af kompakt trækul. Topfylden varierer omkring mørk gråsort – gråbrun sandet trækulholdig fyld. De fleste har et indhold af ildskørnede sten, men ikke alle. Mængden af ildskørnede sten varierer ligeledes fra få sten til tæt pakning. Det er for mange af gruberne vanskeligt at påvise den opbrydning af anlægget som ligger i den klassiske definition af kogegruber og det kan skyldes at mange af disse anlæg i virkeligheden er røgeovne.

type	Struktur	Trækul	Stenpakning	Ildsk. sten
kogegrube	1	Ja	Nei	Ja
kogegrube	2	Ja	Nei	Ja
kogegrube	7	Ja	Nei	Ja
kogegrube	8	Ja	Nei	Ja
kogegrube	9	Ja	Nei	Nei
kogegrube	10	Ja	Nei	Ja
kogegrube	12	Ja	Nei	Nei
kogegrube	13	Ja	Nei	Ja
kogegrube	14	Ja	Nei	Ja
kogegrube	15	Ja	Nei	Ja
kogegrube	16	Ja	Nei	Ja
kogegrube	17	Ja	Nei	Ja
kogegrube	18	Ja	Nei	Ja
kogegrube	19	Ja	Nei	Ja
kogegrube	20	Ja	Nei	Ja
kogegrube	21	Ja	Nei	Ja
kogegrube	26	Ja	Nei	Ja
kogegrube	28	Ja	Nei	Ja
kogegrube	39	Ja	Nei	Ja
kogegrube	46	Ja	Nei	Ja
kogegrube	48	Ja	Nei	Ja
kogegrube	49	Ja	Nei	Ja
kogegrube	53	Ja	Nei	Ja

kogegrube	54	Ja	Nei	Ja
kogegrube	56	Ja	Nei	Ja
kogegrube	57	Ja	Nei	Ja
kogegrube	58	Ja	Nei	Ja
kogegrube	59	Ja	Nei	Ja
kogegrube	60	Ja	Nei	Ja
kogegrube	61	Ja	Nei	Ja
kogegrube	62	Ja	Nei	Ja
kogegrube	63	Ja	Nei	Ja
kogegrube	64	Ja	Nei	Nei
kogegrube	65	Ja	Nei	Ja
kogegrube	66	Ja	Nei	Ja
kogegrube	67	Ja	Nei	Ja
kogegrube	68	Ja	Nei	Ja
kogegrube	69	Ja	Nei	Ja
kogegrube	70	Ja	Nei	Nei
kogegrube	71	Ja	Nei	Ja
kogegrube	83	Ja	Nei	Ja
kogegrube	84	Ja	Nei	Nei
kogegrube	85	Ja	Nei	Ja
kogegrube	92	Ja	Nei	Nei
kogegrube	97	Ja	Nei	Nei
kogegrube	102	Ja	Ja	Ja
kogegrube	109	Ja	Nei	Nei
kogegrube	110	Nei	Nei	Nei
kogegrube	112	Ja	Nei	Ja
kogegrube	119	Ja	Nei	Nei
kogegrube	120	Ja	Nei	Ja
kogegrube	122	Ja	Nei	Nei
kogegrube	124	Ja	Nei	Ja
kogegrube	125	Ja	Nei	Ja
kogegrube	126	Ja	Nei	Ja
kogegrube	127	Ja	Nei	Ja
kogegrube	128	Ja	Nei	Ja
kogegrube	129	Ja	Nei	Ja
kogegrube	131	Ja	Nei	Ja
kogegrube	133	Ja	Nei	Ja
kogegrube	135	Ja	Nei	Ja
kogegrube	137	Ja	Nei	Ja
kogegrube	140	Ja	Nei	Ja
kogegrube	148	Ja	Nei	Ja
kogegrube	150	Ja	Nei	Ja
kogegrube	156	Ja	Nei	Ja
kogegrube	162	Ja	Nei	Ja
kogegrube	163	Ja	Nei	Ja
kogegrube	164	Ja	Nei	Ja
kogegrube	166	Ja	Nei	Ja
kogegrube	167	Ja	Nei	Ja
kogegrube	169	Ja	Nei	Ja
kogegrube	170	Ja	Nei	Ja
kogegrube	172	Ja	Nei	Ja
kogegrube	173	Ja	Nei	Ja
kogegrube	181	Ja	Nei	Ja
kogegrube	182	Ja	Nei	Ja
kogegrube	183	Ja	Nei	Ja
kogegrube	195	Ja	Nei	Ja

kogegrube	198	Ja	Nei	Ja
kogegrube	213	Ja	Nei	Ja
kogegrube	214	Ja	Nei	Ja
kogegrube	215	Ja	Nei	Ja
kogegrube	216	Ja	Nei	Ja
kogegrube	217	Ja	Nei	Ja
kogegrube	218	Ja	Nei	Ja
kogegrube	219	Ja	Nei	Ja
kogegrube	220	Ja	Nei	Ja
kogegrube	221	Ja	Nei	Ja
kogegrube	222	Ja	Nei	Ja
kogegrube	223	Ja	Nei	Ja
kogegrube	224	Ja	Nei	Ja
kogegrube	225	Ja	Nei	Ja
kogegrube	226	Ja	Nei	Ja
kogegrube	227	Ja	Nei	Ja
kogegrube	228	Ja	Nei	Ja
kogegrube	229	Ja	Nei	Ja
kogegrube	230	Ja	Nei	Ja
kogegrube	234	Ja	Nei	Ja
kogegrube	236	Ja	Nei	Ja
kogegrube	237	Ja	Nei	Ja
kogegrube	238	Ja	Nei	Ja
kogegrube	239	Ja	Nei	Ja
kogegrube	240	Ja	Nei	Ja
kogegrube	242	Ja	Nei	Ja
kogegrube	243	Ja	Nei	Ja
kogegrube	246	Ja	Nei	Ja
kogegrube	247	Ja	Nei	Ja
kogegrube	252	Ja	Nei	Ja
kogegrube	261	Ja	Nei	Ja
kogegrube	263	Ja	Nei	Ja
kogegrube	264	Ja	Nei	Ja
kogegrube	265	Ja	Nei	Nei
kogegrube	267	Ja	Nei	Ja
kogegrube	268	Ja	Nei	Ja
kogegrube	270	Ja	Nei	Ja
kogegrube	272	Ja	Nei	Nei
kogegrube	273	Ja	Nei	Nei
kogegrube	274	Ja	Nei	Ja
kogegrube	275	Ja	Nei	Nei
kogegrube	276	Ja	Nei	Ja
kogegrube	280	Ja	Nei	Ja
kogegrube	284	Ja	Nei	Ja
kogegrube	286	Ja	Nei	Ja
kogegrube	287	Ja	Nei	Ja
kogegrube	289	Ja	Nei	Ja
kogegrube	291	Ja	Nei	Nei
kogegrube	292	Ja	Nei	Nei
kogegrube	293	Ja	Nei	Ja
kogegrube	295	Ja	Nei	Ja
kogegrube	299	Ja	Nei	Ja
kogegrube	302	Ja	Nei	Ja
kogegrube	315	Ja	Nei	Ja
kogegrube	316	Ja	Nei	Ja
kogegrube	319	Ja	Nei	Ja

kogegrube	322	Ja	Nei	Ja
kogegrube	325	Ja	Nei	Ja
kogegrube	332	Ja	Nei	Nei
kogegrube	341	Ja	Nei	Ja
kogegrube	343	Ja	Nei	Nei
kogegrube	345	Ja	Nei	Nei
kogegrube	346	Ja	Nei	Ja
kogegrube	361	Ja	Nei	Ja
kogegrube	363	Ja	Nei	Ja
kogegrube	372	Ja	Nei	Ja
kogegrube	375	Ja	Nei	Ja
kogegrube	378	Ja	Nei	Ja
kogegrube	385	Ja	Nei	Ja
kogegrube	386	Ja	Nei	Ja
kogegrube	387	Ja	Nei	Nei
kogegrube	421	Ja	Nei	Ja
kogegrube	478	Ja	Nei	Ja
kogegrube	480	Ja	Nei	Ja
kogegrube	481	Ja	Nei	Ja
kogegrube	482	Ja	Nei	Ja
kogegrube	483	Ja	Nei	Ja
kogegrube	484	Ja	Nei	Ja
kogegrube	485	Ja	Nei	Ja
kogegrube	486	Ja	Nei	Ja
kogegrube	487	Ja	Nei	Ja

Tabel 31. Fyldbescrivelse for kogegruber.

Fund

Der blev gjort enkelte fund i kogegruberne, det skal dog erindres at gravetempoet var højt for denne gruppe. Fra A375 blev der fundet en skubbekværn (B16285/29).

Fund nr.	Struktur	Anlægstype	Fundtype
/11	252	Kogegrube	Slagg og ein glasert kvartsbit
/20	280	Kogegrube	Slagg
/26d	65	Kogegrube	Skår av keramikk
/29	375	Kogegrube	Kvernstein
/33	43	Kogegrube	Brent bein
/33	45	Kogegrube	Brent bein
/33	55	Kogegrube	Brent bein
/33	91	Kogegrube	Brent bein

Tabel 32. Fund fra kogegruber.

Tolkning og datering

Kogegruberne er ingen homogen anlægstype. Mange af gruberne på Eide falder uden for den klassiske bestemmelse af kogegruber og de er nok i virkeligheden røgeovne.

De fordeler sig ud over feltet i koncentrationer som på forskellig vis forholder sig til feltets bygninger. For mange kan det ikke afgøres om det er den ældre romerske bebyggelse eller den yngre fra sen romertid og folkevandringstid der er tale om. Indenfor halbygningen langhus A ses flere gruber. Mange af disse ligger på linie langs husets midtakse. Det er en tanke at disse kan være et resultat af aktivitet i

bygningen. Bortset fra A150 er det imidlertid ikke muligt at afgøre dette sikkert. De passer ofte dårligt i forhold til de tagbærende stolper i både halbygningen og langhus C fra ældre romertid.

Rundt om halbygningen ligger mange kogegruber. De fordeler sig langs langsiderne med en lidt større koncentration i nord. Det er givet at mange af disse må være samtidige med den sene gård, men nogle grube findes også ind under staldbygning B, og det må betyde at i det mindste en del af dem må være ældre. De kan være samtidige med det ældre romerske langhus B og måske ældre endda.

Den sene gård fra sen romertid og folkevandringstid afgrænses mod syd af hegn A og udenfor dette hegn ligger en større koncentration af kogegruber. En datering fra den store koncentration A421 kunne dateres til cal.220 AD (Beta-207307, 1830 +/- 60 BP). Det er en datering til yngre romersk jernalder, og det er en datering der er samtidig med den tidlige brug af halgården. Det er givet at kogegruberne fra den sydlige koncentration fortsat har været anlagt frem gennem gårdens brug frem til ind i folkevandringstid. Det er derimod ikke sandsynligt at feltet har betjent den ældre gård fra tidlig romertid. Relationen til hegnet, som igen har relation til halgårdens bygninger gør dette usandsynligt.

Koge grubefeltet mod syd tolkes som anlæg forbundet med den førkristne rituelle kult. Gruberne her nede mod syd har været adskilt fra aktiviteten på gårdspladsen ved et hegn. Dette hegn har nok haft en praktisk funktion, men har tillige skulle adskille de daglige aktiviteter inde på gården fra de rituelle religiøse aktiviteter syd for gården. Her ligger offergruberne og her ligger tillige enkelte samtidige grave.

Foto

Film 03; billede 26

Film 04; billede 26

Film 06; billede 20, 28-29

Film 08; billede 05, 17, 19, 31-32

Film 18; billede 17-20, 25, 27

Film 19; billede 28-30, 32

Film 20; billede 06, 10

Film 21; billede 03, 21-22

Film 22; billede 08-09,

Film 24; billede 05-06, 33

Film 28; billede 03, 06-07, 09, 12-13, 17, 19, 25

Film 29; billede 25, 31

Film 31; billede 29, 32-33

Film 32; billede 04

Tegninger

Plantegning nr. 01

Plantegning nr. 02

Plantegning nr. 03

Plantegning nr. 04

Plan- og profiltegning nr. 11

Plantegning nr. 12

Plantegning nr. 13

Plantegning nr. 14
 Plantegning nr. 15
 Plantegning nr. 16
 Plantegning nr. 17
 Plan- og profiltegning nr. 19
 Plan- og profiltegning nr. 20
 Plantegning nr. 21
 Plan- og profiltegning nr. 22
 Plan- og profiltegning nr. 28
 Plan- og profiltegning nr. 29
 Plan- og profiltegning nr. 30
 Plan- og profiltegning nr. 39
 Plan- og profiltegning nr. 44
 Plan- og profiltegning nr. 45
 Plan- og profiltegning nr. 47

Videnskabelige prøver

Der blev udtaget 6 prøver for radiologisk datering. Af disse blev prøven VP-28 fra den store koge grubekonzentration A421 dateret. Prøven (Beta-207307) daterer sig til sen romersk jernalder cal. 220 AD.

Prøve	Struktur	Beta	BP	+/-	Cal AD/BC	Cal BP	1 Sig max	1 Sig min	2 Sig max	2 Sig min
03	67									
04	125									
14	280									
16	286									
18	291									
28	421	Beta-207307	1830	60	220	1740	110	250	60	350

Tabel 33. Videnskabelige prøver og dateringer koge gruber.

Gruber

Lokalisering

Der blev afdækket 43 gruber. De fordeler sig i tre grupper. Enkelte gruber ligger spredt i området foran den sydvestlige langside på halbygning A. Den næste samling er indenfor halbygningen hvor gruberne A33, A45, A176, A177 og A257 har tilknytning til hallen. Sidste samling ses i området hvor staldbygning B ligger.

Anlægsbeskrivelse

Gruberne A33, A45, A176, A177, A257 har sikker funktion i halbygning A og de er beskrevet under gennemgangen af denne bygning. De øvrige gruber har vekslende mål og form som det fremgår af tabellen herunder.

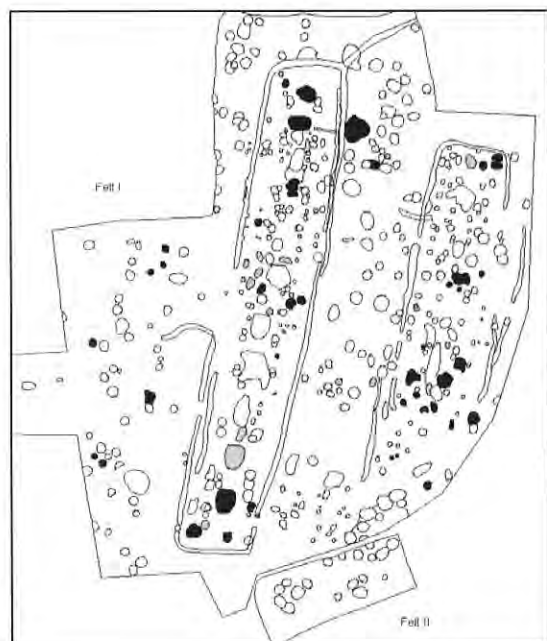

Fig. 82. Med sort udfyldning ses feltets gruber og med grå de grubelignende strukturer.
Grafik S. Diinhoff.

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
grube	33	oval	186	126	46	179	rund	flad
grube	36	oval	90	62	16	70	rund	ujævn
grube	45	oval diffus	165	130	46	180	rund	rund
grube	52	oval diffus	110	110	23	110	rund	rund
grube	86	rundoval	70	61	21	60	skrå	flad
grube	94	rund	40	35	20	70	skrå	rund
grube	99	rundoval	80	60	16	80	rund	rund
grube	100	rund diffus	78	70	30	76	rund	flad
grube	176	rund	76	60	13	50	skrå	rund
grube	177	rund diffus	88	80	36	76	rund	rund
grube	189	rundoval	84	64	33	50	ret	flad
grube	241	rund	68	61	51	65	ret	flad
grube	244	rund	50	45	25	50	rund	flad
grube	251	oval diffus	56	48	26	103	skrå	flad
grube	255	oval diffus	81	70	28	70	ret	flad
grube	257	diffus	210	163	45	210	rund	flad
grube	262	diffus	100	94	16	100	rund	rund
grube	281	rundoval	63	50	40	63	rund	rund
grube	288	rundoval	76	66	38	52	stejl	flad
grube	290	rundoval	74	59	31	74	stejl	flad
grube	301	rund	29	24	28	29	rund	rund
grube	306	rundoval	60	50	31	64	rund	rund
grube	308	rund	66	62	26	58	rund	rund
grube	310	oval diffus	140	120	140	120	rund	rund
grube	317	diffus	71	46	27	47	stejl	rund
grube	318	rundoval	85	55	35	85	rund	rund
grube	328	rundoval	75	60	31	64	rund	rund
grube	330	rundoval	49	35	7	49	rund	rund
grube	331	rundoval	40	30	20	40	rund	rund

grube	333	rundoval	113	94	20	113	rund	flad
grube	336	rund diffus	135	125	22	135	rund	andet
grube	337	diffus	96	96	18	96	rund	rund
grube	347	rundoval	50	45	21	43	skrå	flad
grube	368	oval	90	62	20	90	rund	rund
grube	388	rund diffus	222	212	62	214	rund	flad
grube	412	rund	69	66	15	66	rund	rund
grube	445	langoval	64	35	30	70	rund	flad
grube	449	rund	34	31	25	45	skrå	flad
grube	458	rund	35	30	40	35	rund	rund
grube	460	rundoval	55	46	27	55	rund	rund
grube	465	rund	69	65	33	45	stejl	rund
grube	470	diffus	148	103	20	148	rund	flad
grube	488	oval	98	64	98		rund	rund

Tabel 34. Mål og dimensioner for gruber. Nogle er vanskelige at skille fra ildproducerende.

Fyld/materialer

Gruberne har vekslende indhold alt efter hvilken funktion de har haft. Nogle har et markant indhold af trækul og de kan være vanskelige at skelne fra de ildproducerende anlæg. Enkelte har stenpakninger af ubrændte sten og nogle et indhold af ildskørnede sten.

Blandt de gruber som ikke har tilhør til langhus A skal anlægget A388 omtales. Gruben ligger op til halvbygningens nordøstlige langside. Det er en stor grube med et flademål på 2,22 x 2,12 meter. Den har rundede sider og flad bund i en dybde af 62 cm. Fylden er lagdelt med sortgrå trækulholdig masse i toppen og vekslende gråbrun til orangebrun sandet mod bunden (fig. 83).

Fig. 83. Grube A388 som ligger op til langhus A kan have haft en funktion i forhold til den store halvbygning. Indholdet i gruber svarer overens med fund fra bygningen.
Foto K. Solevåg.

Type	Struktur	Trækul	Stenp.	Ildsk. sten	Fyld
grube	33	Ja	Ja	Ja	lagdelt sortgrå og gråbrun
grube	36	Nei	Nei	Nei	blandet grå, gråsort ispøttet orange. Ingen sten
grube	45	Ja	Ja	Ja	lagdelt lys, mørk gråbrun og sortgrå,
grube	52	Ja	Nei	Nei	sortgrå til mørk gråbrun
grube	86	Nei	Nei	Nei	mørk gråbrun
grube	94	Ja	Nei	Nei	lagdelt sort, grå aske, spøttet gråbrun orange
grube	99	Nei	Nei	Nei	lagdelt lys og gråbrun

grube	100	Nei	Nei	Nei	lagdelt spættet gul og orangebrun og mørk gråbrun
grube	176	Ja	Nei	Nei	lagdelt mørk gråbrun, sortgrå og rødbrændt sand
grube	177	Ja	Nei	Ja	lagdelt sortgrå, mørk gråbrun og rødbrændt sand
grube	189	Nei	Nei	Nei	gråbrun og mørk gråbrun
grube	241	Nei	Nei	Nei	lagdelt lys og mørk gråbrun med orangebrun
grube	244	Ja	Nei	Nei	gråbrun
grube	251	Ja	Nei	Nei	mørk gråbrun og sortgrå
grube	255	Nei	Nei	Nei	mørk gråbrun
grube	257	Nei	Nei	Nei	blandet mørk gråbrun og gråsort
grube	262	Ja	Nei	Nei	Grå til sortgrå med noget trækul
grube	281	Nei	Nei	Nei	brungrå
grube	288	Ja	Ja	Nei	spættet gråbrun og gråsort
grube	290	Nei	Nei	Nei	brungrå og gråsort
grube	301	Nei	Nei	Nei	gråbrun
grube	306	Nei	Nei	Nei	lagdelt grå og mørk gråbrun og ispættet orange
grube	308	Nei	Ja	Nei	lagdelt mørk gråbrun og sortgrå
grube	310	Nei	Ja	Nei	gråbrun og mørk gråbrun
grube	317	Ja	Ja	Nei	lagdelt gråbrun og mørk gråbrun og gråsort
grube	318	Nei	Nei	Nei	mørk gråbrun
grube	328	Nei	Ja	Nei	gråbrun
grube	330	Nei	Nei	Nei	gråbrun
grube	331	Nei	Nei	Nei	gråbrun
grube	333	Nei	Nei	Nei	gråbrun og mørk gråbrun
grube	336	Ja	Nei	Nei	lagdelt sort og mørk gråbrun
grube	337	Nei	Nei	Nei	mørk gråbrun
grube	347	Nei	Nei	Nei	brungrå
grube	368	Ja	Ja	Nei	gråbrun
grube	388	Ja	Ja	Nei	lagdelt sort, brungrå og mørk gråbrun
grube	412	Nei	Ja	Nei	brungrå
grube	445	Nei	Ja	Nei	gråbrun
grube	449	Nei	Nei	Nei	lagdel mørk gråbrun og gråsort
grube	458	Nei	Nei	Nei	gråbrun
grube	460	Ja	Nei	Nei	lagdelt gråbrun, sort og gråsort
grube	465	Nei	Nei	Nei	gråbrun
grube	470	Ja	Nei	Nei	lagdelt spættet gråbrun, sort og gråsort
grube	488	Nei	Nei	Nei	brungrå

Tabel 35. Fyldbescrivelse for gruber.

Fund

Fra den store grube A388 som ligger tæt op til den nordlige del af halbygning A stammer en del fund. Det er genstande som har samme karakter som de der blev fundet i langhusets nordlige boligdel.

Fund nr.	Struktur	Anlægstype	Fundtype
/05o	388	grube	Randskår av leirkar
/26c	388	grube	Randskår av spannforma leirkar
/27a	388	grube	Vevlodd
/27b	388	grube	Vevlodd
/30	388	grube	Slagg
/31	388	grube	Slipt bergart
/33	388	grube	Slagg
/33	388	grube	Brent bein

Tabel 36. Fund fra gruben A388.

Tolkning og datering

Gruberne A33, A45, A176, A177 og A257 har funktion indenfor halbygning A som beskrevet tidligere. For det øvrige gruber kan det være tilfældet, at de der ligger indenfor halbygning A, kan have været i funktion under bygningens levetid. Det kan imidlertid ikke udelukkes at en eller flere kan have hørt til den ældre romertidsgård ved langhus C.

Det kan ikke udelukkes at nogle gruber hører sammen med feltets koge gruber. Det er et sammenfald som er iagttaget på andre vestlandske felter med koge gruber. Det kunne f.eks. være forklaringen for de gruber som ligger vest for halbygningen og for de der er i området hvor staldbygning B er lokaliseret. Det er udelukket at gruberne har relation til staldbygningen.

De gruber som har haft tilhør til gårdens bygninger har været en del af den aktivitet som har udspillet sig i og rundt bygningerne. Det kan være i forbindelse med madlavning eller teknisk produktion. Det er vanskeligere at forklare de gruber som evt. hører sammen med koge gruberne. Nogle af disse har et indhold af trækul og viser brandaktivitet, mens andre er uden ildspor.

Foto

Film 02; billede 02-03

Film 03; billede 24

Film 04; billede 10, 23-24

Film 08; billede 13-16, 18, 21

Film 18; billede 13-16, 24, 30-34

Film 19; billede 23-26

Film 20; billede 08-09, 14-21

Film 25; billede 20, 25, 36

Film 26; billede 05, 07-08, 18, 26, 31

Film 28; billede 21-23, 27-29

Film 30; billede 01, 05, 09-11

Film 31; billede 23, 26, 31

Tegninger

Plantegning nr. 01

Plantegning nr. 02

Plantegning nr. 03

Plantegning nr. 04

Plan- og profiltegning nr. 05

Plan- og profiltegning nr. 09

Plan- og profiltegning nr. 11

Plantegning nr. 12

Plantegning nr. 13

Plantegning nr. 15

Plantegning nr. 16

Plantegning nr. 17

Plan- og profiltegning nr. 19

Plan- og profiltegning nr. 20

Plantegning nr. 21
 Plan- og profiltegning nr. 22
 Plan- og profiltegning nr. 23
 Plan- og profiltegning nr. 32
 Plan- og profiltegning nr. 33
 Plan- og profiltegning nr. 34
 Plan- og profiltegning nr. 40
 Plan- og profiltegning nr. 41
 Plan- og profiltegning nr. 44
 Plan- og profiltegning nr. 46
 Plan- og profiltegning nr. 47
 Plan- og profiltegning nr. 48

Videnskabelige prøver

Der blev udtaget 5 prøver fra gruber (den ene VP-33 fra grube A33 er i halbygning A). Prøverne blev ikke behandlet yderligere.

Prøve nr	Struktur	Nr	BP	+/-	Cal AD/BC	Cal BP	1 Sig max	1 Sig min	2 Sig max	2 Sig min
15	281									
17	290									
23	388									
24	388									
64	33									

Tabel 37. Videnskabelige prøver og dateringer fra gruber.

Grubelignende strukturer

Lokalisering

De grubelignende strukturer samler sig hovedsagelig i to koncentrationer (fig. 82). Den ene indenfor halbygning A og den anden i staldbygning B.

Anlægsbeskrivelse

De grubelignende strukturer er i udgangspunktet usikre anlæg. De minder om gruber, men er for usikre for en direkte tolkning som sådan. Der ses en vis variation i både størrelse og form (tabel 37). A144 har funktion i hus A og er beskrevet under gennemgangen af dette.

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
grubelign	27	rund + aflang	120	55	24	110	opgr	andet
grubelign	37	rundoval	50	40	7	42	rund	rund
grubelign	42	diffus	120	60	10	65	stejl	rund
grubelign	55	rund	45	45	32	42	ret	flad
grubelign	74	oval diffus	80	60	16	52	skrå	flad
grubelign	76	rund	36	35	7	46	rund	rund
grubelign	87	rund	58	54	9	42	rund	rund

grubelign	88	oval	70	60	25	45	skrå	flad
grubelign	101	rund	45	40	10	50	rund	ujævn
grubelign	104	langoval	114	42	20	100	ret	ujævn
grubelign	107	diffus	30	30	7	29	stejl	flad
grubelign	115	oval kantet	55	23	7	25	ret	flad
grubelign	116	rund	34	30	10	36	stejl	rund
grubelign	144	rund	120	110	21	120	skrå	andet
grubelign	145	langoval diffus	126	70	11	130	skrå	ujævn
grubelign	161	rundoval	40	28	13	37	skrå	skrå
grubelign	171	rund	62	55	36	35	stejl	rund
grubelign	180	langoval	74	51	44	74	ret	flad
grubelign	212	rundoval	40	40	35	50	skrå	ujævn
grubelign	320	oval	104	55	17	104	rund	rund
grubelign	326	rund	45	40	16	28	rund	rund
grubelign	339	rund	50	39	11	30	rund	rund
grubelign	366	oval	120	85	7	112	rund	andet
grubelign	373	oval	46	28	4	37	rund	flad
grubelign	383	oval	40	35	8	46	rund	rund
grubelign	413	kvadratisk	44	43	4	41	ret	flad
grubelign	434	oval diffus	54	49	20	39	ret	flad
grubelign	437	diffus	84	70	25	75	rund	rund
grubelign	479	rundoval	49	42	34	80	rund	rund

Tabel 38. Mål og dimensioner for grubelignende strukturer.

Fyld/materialer

Fylden i de grubelignende strukturer varierer. De fleste har en enkel fyld uden lagdeling. Den har et vekslende indhold af trækul og veksler fra lys gråbrun til gråsort fyld.

Type	Struktur	Trækul	Stenpakning	Ildsk. sten	Fyld
grubelign	27	Nei	Nei	Nei	gråbrun sandet med trækul
grubelign	37	Nei	Ja	Nei	spættet brungrå til mørk
grubelign	42	Nei	Nei	Nei	gråbrun
grubelign	55	Nei	Nei	Nei	lagdelt sort og gråsort
grubelign	74	Nei	Nei	Nei	lagdelt rødbrun og brungrå
grubelign	76	Nei	Nei	Nei	gråbrun
grubelign	87	Nei	Nei	Nei	lys spættet gråbrun og orangebrun
grubelign	88	Nei	Ja	Nei	lagdelt og spættet gråbrun sandet
grubelign	101	Nei	Nei	Nei	lys til gråbrun
grubelign	104	Nei	Ja	Nei	gråbrun
grubelign	107	Nei	Ja	Nei	gråbrun
grubelign	115	Nei	Nei	Nei	gråbrun
grubelign	116	Ja	Nei	Nei	gråsort
grubelign	144	Nei	Nei	Nei	sort og mørk gråsort, pletter med lys grå
grubelign	145	Ja	Nei	Nei	gråbrun og mørk til sort gråbrun
grubelign	161	Ja	Nei	Nei	blandet grå og gråsort
grubelign	171	Nei	Ja	Nei	mørk gråbrun
grubelign	180	Nei	Ja	Nei	gråbrun
grubelign	212	Ja	Nei	Nei	gråbrun og gråsort
grubelign	320	Nei	Nei	Nei	gråbrun
grubelign	326	Nei	Nei	Nei	lys til gråbrun
grubelign	339	Nei	Nei	Nei	grå til gråbrun
grubelign	366	Nei	Nei	Nei	gråbrun sandet evt. rødbrændt sand nær
grubelign	373	Nei	Nei	Nei	gråbrun

grubelign	383	Ja	Nei	Nei	gråsort
grubelign	413	Nei	Nei	Nei	mørk gråbrun
grubelign	434	Nei	Nei	Nei	mørk til gråbrun
grubelign	437	Nei	Nei	Nei	spættet gråbrun sandet
grubelign	479	Nei	Nei	Nei	gråbrun

Tabel 39. Fyldbeskrivelse for grubelignende strukturer.

Fund

Fra struktur A115 blev der fundet et jernspiker (B16285/25a).

Fund nr.	Struktur	Anlægstype	Fundtype
/25a	115	grubelign	Jernspiker

Tabel 40. Fund fra grubelignende strukturer.

Tolkning og datering

Grubelignende strukturer er usikre anlæg som kan være gruber, men som mangler træk for en sikker bestemmelse. De kan være gruber, men kan også være ødelagte stolper og stenspor. Mange af strukturerne ligger indenfor halbygning A og det kan tyde på at de er spor efter den aktivitet som har udspilet sig rundt livet i bygningen. Det er en halgård som har været i anvendelse over lang tid og det vil sætte spor i undergrunden. Dateringen af disse strukturer kan da følge bygningen i sen romertid og folkevandringstid. De øvrige grubelignende strukturer kan ikke dateres nærmere end til den generelle tidsramme der er for bosætningen på Eide.

Foto

Film 02; billede 10-11

Film 04; billede 15

Film 06; billede 21, 34

Film 08; billede 33-35

Film 09; billede 01-02, 05, 12-13, 21, 29

Film 10; billede 06

Film 19; billede 34

Film 20; billede 31

Film 22; billede 17, 19

Film 24; billede 02, 31

Film 25; billede 08

Film 26; billede 20

Film 28; billede 01-02, 04, 08, 10, 16, 31-32

Film 29; billede 19, 21, 36

Film 30; billede 04, 13

Film 31; billede 25

Tegninger

Plantegning nr. 01

Plantegning nr. 02

Plantegning nr. 03
 Plantegning nr. 04
 Plan- og profiltegning nr. 09
 Plan- og profiltegning nr. 11
 Plantegning nr. 12
 Plantegning nr. 13
 Plantegning nr. 15
 Plantegning nr. 16
 Plantegning nr. 17
 Plan- og profiltegning nr. 19
 Plan- og profiltegning nr. 20
 Plantegning nr. 21
 Plan- og profiltegning nr. 22
 Plan- og profiltegning nr. 23
 Plan- og profiltegning nr. 32
 Plan- og profiltegning nr. 33
 Plan- og profiltegning nr. 34
 Plan- og profiltegning nr. 40
 Plan- og profiltegning nr. 41
 Plan- og profiltegning nr. 44
 Plan- og profiltegning nr. 46
 Plan- og profiltegning nr. 47
 Plan- og profiltegning nr. 48

Videnskabelige prøver

Der blev udtaget to prøver fra de grubelignende strukturer. Ingen af disse blev behandlet yderligere.

prøve nr	struktur	nr	BP	+/-	cal AD/BC	cal BP	1 Sig max	1 Sig min	2 Sig max	2 Sig min
12	171									
13	180									

Tabel 41. Videnskabelige prøver fra grubelignende strukturer.

Grøfter og grøftelignende strukturer

Lokalisering

De tre bygninger på Eide var opført med vægkonstruktion sat i væggrøft. Foruden de grøfte som tilhører de tre bygninger så ligger der yderligere 8 grøfter eller grøftelignende strukturer på feltet.

Fig. 84. Lokalisering af grøfter og grøftelignende strukturer på felt.
Grafik S. Diinhoff.

Anlægsbeskrivelse

Omkring feltets bygninger ligger 8 overskydende grøfter og grøftelignende strukturer. De tegner sig noget diffust og er tydeligvis kun delvist bevarede. De kan måske alle være ældre end den sene gård med halhus A og staldbygning B og det er givet at opførelsen af denne gård, den efterfølgende aktivitet og færdsel har udvasket disse ældre spor. I feltets sydøstlige del hvor bevaringsforholdene var vanskelige er sporene blevet yderligere reducerede. Den ringe bevaringstilstand fremgår af profildybderne (tabel 41).

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
grøft	178	aflang	884	62	5	59	skrå	flad
grøft	500	aflang	760	46	2	46	rund	flad
grøftlign	121	langoval	97	25	4	30	ret	flad
grøftlign	138	diffus	296	35	3	35	rund	flad
grøftlign	283	diffus	486	39	4	39	rund	ujævn
grøftlign	304	langoval	149	48	2	48	rund	ujævn

grøftlign	376	aflang	1239	37	3	30	rund	flad
grøftlign	501	aflang	193	16	6	16	rund	flad

Tabel 42. Mål og dimensioner for grøfter og grøftelignende strukturer.

Bevaringstilstanden var dårlig og de 6 anlæg kunne blot betegnes som grøftelignende strukturer. De har nok alle oprindelig været intentionelle grøfter. De 4 grøfter er orienteret nordvest – sydøst hvilket svarer til orienteringen på feltets bygninger. De øvrige 4 grøfter er orienteret sydvest – nordøst på tværs af bygningerne længderetning. Grøfterne A178 og A376 er begge bevaret med to adskilte stykker der sikkert oprindelig har været forbundne.

Fyld/materialer

Fylden i grøfterne består af samme type fyld som genfindes i f.eks. feltets stolpehuller. Den fremstod vekslende alt efter hvor tørre bevaringsforholdene var i den pågældende del af feltet.

Type	Struktur	Fyld
grøft	178	brunsort trækulholdig
grøft	500	lys gråbrun sandet med lidt trækul
grøftlign	121	gråbrun sandet med lidt trækul
grøftlign	138	gråbrun sandet med lidt trækul
grøftlign	283	gråbrun sandet med lidt trækul
grøftlign	304	gråbrun sandet med lidt trækul
grøftlign	376	gråbrun let rødbrun sandet med lidt trækul
grøftlign	501	gråbrun sandet med trækul

Tabel 43. Fyldbeskrivelse for grøfter og grøftelignende strukturer.

Fund

Der blev ikke gjort fund i disse anlæg.

Tolkning og datering

De 7 grøfter ligger op til feltets bygninger mens A121 ligger på gårdspladsen imellem bygningerne. A138, A178, A304, A376 og A500 ligger op til staldbygning B, A283 og A501 ligger op til halbygning A. Det ser dog ikke ud til at de har haft funktion i disse bygninger, men at de tilhører en ældre aktivitet der er blevet overlejret af husene. Grøfterne A178, A304, A376 og A500 ligger parallelt nordvest – sydøst med feltets treskibede huse men det betyder ikke samtidighed. Under den sene gård som dateres til yngre romertid og folkevandringstid ligger langhus C fra ældre romersk jernalder og dette langhus viser den samme orientering. Formodentlig er det topografien på lokaliteten som betinger at bygningerne fra de forskellige perioder alle er opført orienteret nordvest – sydøst. Dermed kunne enkelte eller flere af de fragmentarisk bevarede grøfter være spor efter ældre bygningers vægkonstruktioner.

De resterende 4 grøfter A121, A138, A283 og A501 ligger orienteret sydvest – nordøst. Det er på tværs af langhusenes orientering men det udelukker ikke at de har haft funktion i forhold til langhuse som tværgående opdelinger og hegn. De synes ikke kraftige nok til at kunne have været gavlender. A501 kan have været en del af et rumskille i langhus A.

Den lille grøftelignende A501 ligger indenfor halhus A ind fra den nordvestlige langside i husets nordvestlige del. Grøften kan have haft funktion som rumopdeling i halhuset, men den ligger ikke hensigtsmæssigt placeret i forhold til hverken tagbærende stolper eller den store grube A33. Som nævnt under gennemgangen af hus A så kan grøft A501 have dannet en halvvej.

A376 som strækker sig buet ud fra staldbygning B kan have været fundament for et hegn der har strakt sig ud fra bygningen. Det kan være del af et geilsystem hvor A376 sammen med geilen A420 har ledt gårdens dyr fra stalden ud gennem marker til græsning på bakkeskråningerne syd og sydøst for gården.

Det er vanskeligt at sige hvad de øvrige repræsenterer. Grøfterne A178, A304 og A500 kunne tolkes som rest efter væggrøfter til ældre bygninger. Deres fragmentariske bevaring forklares ved at de er udvasket af dels storgårdens bygninger og af de forstyrrelser der tydeligt ses på feltets sydøstlige del. Der er dog det problem ved tolkningen, at selvom bevaringsforholdene var vanskelige på denne del af feltet, så burde der i det tilfælde have været fundet adskillige tagbærende stolper fra disse bygninger. Der er for hele feltet kun få løstliggende stolper og i sydøst er der ganske få. Det kan ikke udelukkes at her har været ekstra bygninger, men måske skulle man hellere tolke grøfterne som rest efter ældre hegn.

Hvis de to A501 og A376 har haft funktion i gården med halhus A og staldbygning B, så kan de dateres til yngre romersk jernalder og tidlig folkevandringstid. De øvrige grøfter skal givet dateres tidligere i ældre jernalder, måske samtidig med langhus C fra ældre romertid. Hvorvidt der kan være førromersk bebyggelse – jævnfør enkelte radiologiske dateringer - skal der henvises til diskussion tidligere i rapporten.

Foto

Film 20; billede 01-02

Film 23; billede 17

Film 24; billede 27-29, 34-36

Film 25; billede 01

Film 27; billede 26

Tegninger

Plantegning nr. 01

Plantegning nr. 02

Plantegning nr. 03

Plantegning nr. 12

Plantegning nr. 16

Plantegning nr. 17

Plan- og profiltegning nr. 18

Plantegning nr. 21

Plan- og profiltegning nr. 22

Videnskabelige prøver

Der blev ikke udtaget videnskabelige prøver fra grøfter og grøftelignende strukturer.

Fyldskifter

Lokalisering

En gruppe på 36 strukturer kan ikke tolkes nærmere end som fyldskifter. De ligger hovedsagelig i og tæt ind til halbygning A og stald B. Yderligere ses en lille samling fyldskifter imellem hegn A og koge grubefeltet syd for gårdspladsen.

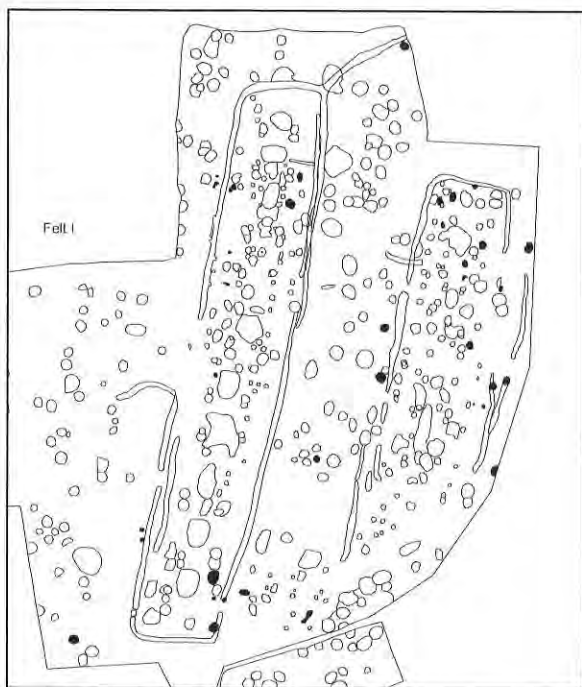

Fig. 85. Med sort udfyldning ses fyldskifter på feltet. Grafik S. Diinhoff.

Anlægsbeskrivelse

Fyldskifter er i udgangspunktet usikre strukturer. Det er oftest lave fyldskifter i undergrund, der ikke kan forklares som intentionelle anlæg, men som kan være spor efter den forhistoriske aktivitet. Det kan være ødelagte strukturer, tilfældige samlinger af kulturjord i forsænkninger, eller f.eks. slidspor i undergrund efter færdsel. Det betyder at disse strukturer varierer i form og størrelse, og ofte er ganske diffuse. Den store variation fremgår af tabellen herunder.

Type	Struktur	Form	Længde	Bredde	Profildybde	Profilbredde	Sider	Bund
fyldskifte	4	diffus	58	24	1	25	rund	ujævn
fyldskifte	5	rund	16	15	1	15	rund	flad
fyldskifte	22	diffus	35	20	1	20	rund	ujævn
fyldskifte	23	rundoval	45	33	2	35	rund	ujævn
fyldskifte	40	rundoval	77	61	3	77	rund	flad
fyldskifte	44	diffus	66	41	2	60	rund	ujævn
fyldskifte	72	rundoval	70	60	4	70	rund	flad
fyldskifte	91	langoval	50	16	2	17	rund	ujævn
fyldskifte	95	langoval	60	31	7	25	rund	ujævn
fyldskifte	123	rund	82	82	9	82	rund	ujævn
fyldskifte	134	rundoval	68	57	3	67	rund	ujævn

fyldskifte	168	rund	49	44	2	49	rund	flad
fyldskifte	187	ovalt rektangel	80	62	5	80	rund	ujævn
fyldskifte	188	rund	26	24	2	26	rund	flad
fyldskifte	190	langoval	109	75	4	65	rund	ujævn
fyldskifte	191	rundoval	32	26	5	32	rund	rund
fyldskifte	192	langoval	70	46	6	70	rund	ujævn
fyldskifte	233	oval	77	69	5	77	rund	ujævn
fyldskifte	249	rund	30	30	1	30	rund	flad
fyldskifte	250	rund	31	31	2	31	rund	flad
fyldskifte	351	rund	25	25	1	25	rund	flad
fyldskifte	353	rundoval	85	85	5	85	rund	ujævn
fyldskifte	354	rund	55	50	3	55	rund	flad
fyldskifte	355	rund	59	50	2	59	rund	flad
fyldskifte	370	rundoval	60	53	4	60	rund	flad
fyldskifte	371	diffust	45	45	2	45	rund	ujævn
fyldskifte	394	oval	43	27	5	43	rund	ujævn
fyldskifte	395	diffus	70	46	4	70	rund	ujævn
fyldskifte	396	oval	77	48	5	77	rund	ujævn
fyldskifte	400	diffus	39	30	1	39	rund	ujævn
fyldskifte	402	rundoval	55	40	4	55	rund	ujævn
fyldskifte	403	oval	45	22	3	45	rund	ujævn
fyldskifte	408	rund	31	30	4	31	rund	flad
fyldskifte	432	diffus	120	33	6	120	rund	ujævn
fyldskifte	471	rundoval	63	50	5	60	rund	flad

Tabel 44. Mål og dimensioner for fyldskifter.

Fyld/materialer

De fleste fyldskifter indeholder en lys gråbrun sandet fyld med kun ganske lidt trækul. Det synes at være en mere tilfældig blanding af undergrundssand og kulturjord. Enkelte fyldskifter har en lidt mørkere fyld med mere trækul.

Fund

I den sydlige del af langhus A blev der i fyldskiftet A91 fundet et fiskesøk (B16285/07). Det er sandsynligt at søkket hører til huset.

Fund nr.	Struktur	Anlægstype	Fundtype
/07	91	fyldskifte	Fiskesøkke

Tabel 45. Fund fra fyldskifter.

Tolkning og datering

Fyldskifter bestemmes som bevaret kulturjord uden intentionel eller mulig tolkelig funktion. Det vil sige det er oftest tilfældige spor efter forhistorisk aktivitet i et område. Et fyldskifte, dersom det regnes forhistorisk, kan altså ikke tolkes som et anlæg, men som de spor, færdsel og aktivitet afsætter i et område. Det kan være kulturjord der lejres i en forsænkning eller det kan være mørkere jord der presses ned i undergrund ved færdsel over en flade. Således må fyldskifterne på Eide også tolkes.

Foto

Film 28; billede 26

Film 31; billede 21

Tegninger

Plantegning nr. 01

Plantegning nr. 02

Plantegning nr. 03

Plantegning nr. 04

Plantegning nr. 13

Plantegning nr. 16

Plantegning nr. 17

Plantegning nr. 21

Plan- og profiltegning nr. 28

Plan- og profiltegning nr. 34

Plan- og profiltegning nr. 40

Plan- og profiltegning nr. 47

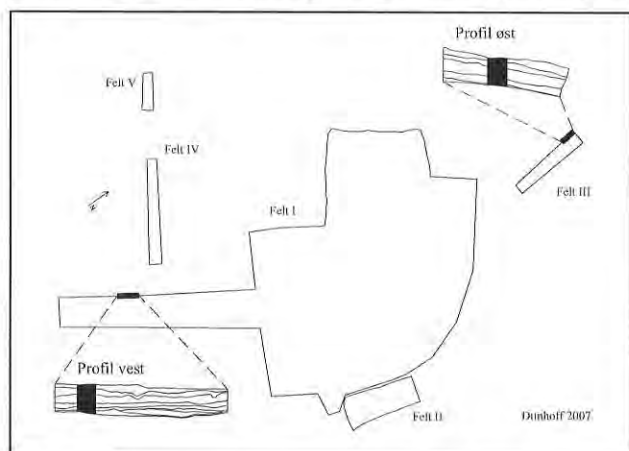
Videnskabelige prøver

Der blev ikke udtaget videnskabelige prøver fra fyldskifter

Dyrkningslag

Lokalisering

Der blev konstateret spor efter forhistorisk dyrkning i områder rundt bosætningen. Det store hovedfelt (felt I) blev forlænget mod sydvest for at afklare relationen til dyrkningsspor vest for gårdspladsen og mod nord blev felt III lagt ud gennem dyrkningslag nord for gården (Fig. 86).

Figur 86. I felt I og felt III blev der dokumenteret dyrkningslag. Fra disse er der udtaget materiale til botanisk analyse. I feltene vises profilens position ved sort kraftig linie. Profilsøkkens positioner vises her forstørret. Position for prøvetagning vises i profilen med sort område. Grafik S. Dünhoff.

Der foreligger ved rapportens afslutning ikke færdige botaniske analyser. Resultater fra den botaniske analyse vil foreligge i separat rapport.

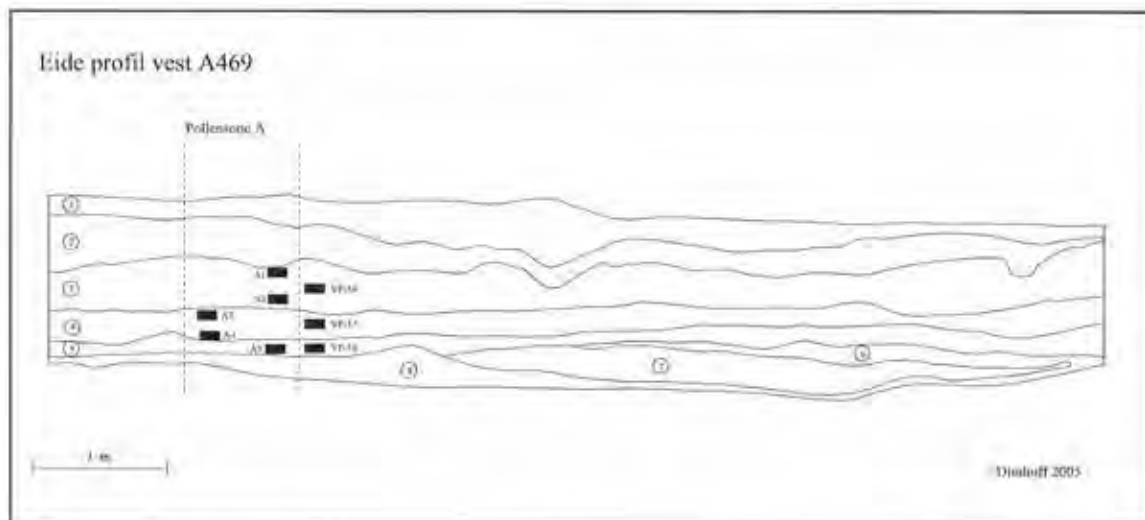
Dyrkningslag A469 – profil vest.

Omkring felt I midte blev der afdækket en 5 – 6 meter bane du mod sydvest op til den lille asfalterede vejbane der løber sydvest for lokaliteten. I profilsiderne var der tydelige spor efter forhistorisk dyrkning. Af denne godt 36 meter lange profil blev en sekvens på fire meter dokumenteret og prøvetaget (fig. 87).

Fig. 87. Dyrkningslag A469 i den vestlige del af felt I, Foto E. Jensen.

Profilen viste bevarede dyrkningslag med begyndende podsolering. Specielt der hvor rodnet fra furutræer havde været, var podsoleringen tydelig. Øverst ses et 10 – 20 cm tørvelag og skovbund (Lag 1). Herefter følger et rødbrunt lag 2 som indeholder omdannet tørv og hvad der tolkes som opblandet dyrkningslag. Herunder følger de to dyrkningslag 3 og 4. Det er lag med et tydeligt indhold af trækul. Under disse ligger tre sandede let trækulholdige lag (lag 5, 6 og 7) og derunder undergrundslaget (lag 8).

Figur 88. Dyrkningslag A 469 i vest, Grafik S. Dinhoff

- Lag 1. Tørv og skovbund.
- Lag 2. Rødbrun humusholdig sand. Indeholder fyld fra både lag 1 og lag 3.
- Lag 3. Gråbrun humusholdig sandet fyld med trækul. Dyrkningslag I.
- Lag 4. Brun humusholdig sandet fyld ispættet gult sand. Indeholder trækul. Dyrkningslag II.
- Lag 5. Gulbrun spættet humusholdig sand med spredt trækul.
- Lag 6. Horisont med trækulholdig lys sand.
- Lag 7. Lys kompakt sand i en forsænkning.
- Lag 8. Rødbrun grus og sand. Undergrund.

Tolkning og datering

Fra profil vest A469 blev der udtaget en pollenserie A for botanisk analyse. Resultater foreligger ikke ved rapportens færdigstillelse. De vil udformes i separat rapport.

Det er givet at de to lag 3 og 4 er dyrkningslag. Det kan se ud til at det overliggende lag 2 tillige indeholder rest af et oprindeligt dyrkningslag. Det kan tænkes at senere aktivitet og ikke mindst den senere dækkende skovvegetation har forstyrret dette lag.

Der blev udtaget fire dateringsprøver fra profil vest. Af disse er to analyserede. Fra lag 5 blev prøven VP-58 (Beta-212469) dateret til cal. BC 460, hvilket er tidlig førromersk jernalder. Fra lag 4 blev prøven VP-57 dateret til sen bronzealder (Beta-212468; cal. BC 750/700/540).

Det bemærkes at dyrkningslag 4 dateres til sen bronzealder selvom det ligger over lag 5 fra tidlig førromersk jernalder. Dyrkningslag er bearbejdede jordlag og der vil altid være risiko for at ældre fyld pløjes op i de dyrkede lag. En anden mulighed er at dyrkningsfladen er blevet beriget med tilført jord og græstørv, som har indeholdt ældre trækul. Dateringen af lag 5 til førromersk jernalder svarer til dateringer fra profil øst og fra dateringer på fladen mens dateringen af lag 4 til bronzealder står alene.

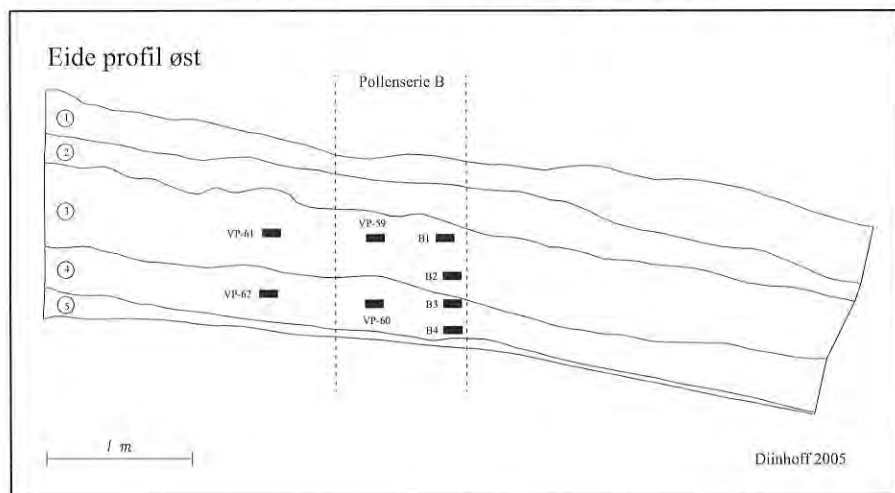
Dyrkningslag A502 – profil øst.

Det lille felt III blev udlagt nord for hovedfelt I. Her skråner terrænet nedefter fra fladen hvorpå bygningerne ligger. Der blev påvist tykke dyrkningslag i hele feltets længde. En sekvens på 2,85 meter blev dokumenteret og prøvetaget.

Fig. 89. Dyrkningslag A502 i øst. Foto A. Bruen Olsen.

Profilen viser fire lag. Det er øverst lag 1 som er græstørv og skovbund. Herunder følger blandingslag 2 som består af omrodet dyrkningslag og formuldet tørv. Derpå følger to trækulholdige dyrkningslag (lag 3 og 4). Nederst følger det rødbrune grusede og sandede undergrundslag 5.

Figur 90. Dyrkningslag A502 i øst. Grafik S. Diinhoff.

Lag 1. Tørv og skovbund.

Lag 2. Rødbrun humusholdig sand. Indeholder fyld fra både lag 1 og lag 3.

Lag 3. Gråbrun humusholdig sandet fyld med trækul. Dyrkningslag I.

Lag 4. Brun humusholdig sandet fyld ispættet gult sand. Indeholder trækul. Dyrkningslag II.

Lag 5. Rødbrun grus og sand. Undergrund.

Tolkning og datering

Fra den østlige profil A502 blev der udtaget en pollenserie B for botanisk analyse. Resultater heraf foreligger ikke ved rapportens færdiggørelse. De vil foreligge påfølgende i separat rapport.

Profilen viser to sikre dyrkningslag (lag 3 og 4). Det er dertil muligt at lag 2 er et oprindeligt dyrkningslag som i tidens løb er blevet ødelagt af senere aktivitet og ikke mindst af den senere skovvegetation. Samme situation synes at gælde for lag 2 i profil vest.

Der blev udtaget tre prøver for radiologisk datering. Af disse en den ene prøve VP-60 blevet dateret.

Den blev udtaget fra lag 4 og daterer sig til sen førromersk jernalder (Beta-212470; cal. BC 110).

Dateringen tilsvarende en førromersk datering i profil vest og dateringer oppe fra hovedfeltet.

Fund

Der var ikke fund fra dyrkningslag.

Foto

Film 06; billede 22-27

Film 09; billede 22-28

Film 21; billede 17-18, 24-2

Film 22; billede 12-14

Film 27; billede 09, 19

Film 29; billede 04, 08, 14

Tegninger

Profiltegning nr. 26

Profiltegning nr. 35

Videnskabelige prøver

Fra den vestlige profil A469 blev der udtaget fire dateringsprøver. Af disse blev de to analyseret. Det var VP-58 fra bundlag 5. Prøven blev dateret til tidlig førromersk jernalder (cal. 2410 BP, Beta-212469). Fra det overliggende lag 4 blev prøven VP-57 dateret til sen bronzealder (cal. 2650 BP, Beta-212468). Fra den østlige profil A502 blev der udtaget tre dateringsprøver. En af disse er bestemt. Det er VP-60 fra bundlag 4 som dateres til sen førromersk jernalder (cal. 2060 BP, Beta-212470).

Prøve	Struktur	Position	Beta	BP	+/-	Cal AD/BC	Cal BP	1 Sig max	1 Sig min	2 Sig max	2 Sig min
47	469	Lag 1									
48	469	Lag 2									
49	469	Lag 3									
50	469	Lag 4									
51	469	Lag 5									
52	502	Lag 1									
53	502	Lag 2									
54	502	Lag 3									
55	502	Lag 4									
56	469	Lag 3									
57	469	Lag 4	Beta-212468	2470	50	-700	2650	-770	-420	-790	-400
58	469	Lag 5	Beta-212469	2430	50	-460	2410	-760	-410	-780	-390
59	502	Lag 3									
60	502	Lag 4	Beta-212470	2100	40	-110	2060	-180	50	-200	30
61	469	Lag 3									
62	502	Lag 4									

Tabel 46. Videnskabelige prøver fra dyrkningslag.

FUNDLISTE

B16285 *Funn fra Eide gnr.76 bnr.1, Gloppen k., Sogn og Fjordane*

Hus A

- /1 *Ett fragment av endestykke på en nål av bronse eller sølv. Nålen har konvergerende sider slik at den er mellom 0,4 cm og 0,6 cm bred og 1,2 cm lang.*
- /2 *En jernkniv i fire bruddstykker, største mål 2,9 cm.*
- /3a-b *Fem jernnagler, hvorav en nagle med rundt naglehode, største mål 1,6 cm, ett rundt naglehode, diameter 1,6 cm, en nagle/spikerstilk l. 4,1 cm og to naglehoder eller nagleroer, største diameter 1,5 cm.*
- /4a-c *Åtte jernfragmenter, hvorav et mulig stemjern, l. 4,7 cm, br. 2,5 cm og 1,5 cm tykk, to mulige bolter, største l. 8,8 cm, br. 1,6 cm og 1,5 cm tykk, tre smale jernstenger, største mål 2,8 cm og to ubestemmelige jernfragment.*
- /5a-s *34 keramikkskår, hvorav 17 skår av spannforma leirkar, asbestmagra. Fire skår av mulig spannforma leirkar, asbestmagra. Fem skår av et mulig hankekar magra med sand/kvarts. Sju skår asbestmagra keramikk av ubestemt type.*
- /a *Ett randskår av spannforma leirkar, magra med asbest. 0,5 cm tykt gods og 0,8 cm bred rand, største mål 4,6 cm. Dekorert med en horisontal ribbe med vertikale kaminstrykk. Tre horisontale bånd langs munningen og kaminstrykk mellom randa og de horisontale linjebåndene. Det er ikke avsatt plass til jernbånd. C3/D1.*
- /b *Ett randskår av spannforma leirkar, magra med asbest. 0,4 cm tykt gods og 0,5 cm bred rand, største mål 5,2 cm. Dekorert med horisontale bånd og pinneinstrykk oppunder munningen og vertikale og skrå bånd nedover karveggen. Det er ikke avsatt plass til jernbånd. C3/D1.*
- /c *Ett skår av spannforma leirkar, magra med asbest. 0,5 cm tykt gods, største mål 3,5 cm. Dekorert med parallelle omløpende ribber i relieff, med skrå hakk og horisontale bånd, lignende dekor som R375a.*
- /d *Ett skår av spannforma leirkar, magra med asbest. 0,5 cm tykt gods største mål 6,0 cm. Dekorert med vertikale linjebånd og kamstempel med en tretanna kam.*
- /e *To skår av spannforma leirkar, magra med asbest. Et randskår/bunnskår dekorert med horisontale linjebånd. Innsiden mangler, største mål 2,5 cm. Et skår dekorert med både vertikale og horisontale linjebånd, 0,5 cm tykt gods og største mål 2,8 cm. Skårene er fra samme kar.*

- /f *Ett skår av spannforma leirkar, magra med asbest. 0,5 cm tykt gods, største mål 4,5 cm. Dekorert med flateinndelende linjebånd og diagonale linjebånd på skrå over disse samt en bua dekor som kan være båndfletting evt. hengebue.*
- /g *To skår av spannforma leirkar, magra med asbest. Et skår dekorert med vertikale linjebånd og diagonale linjebånd på skrå over disse samt stempling med kamtenner langs de vertikale linjebåndene, 0,4 cm tykt gods, største mål 4,1 cm. Et skår dekorert med linjebånd, 0,4 cm tykt gods, største mål 2,2 cm. Skårene kan være fra samme kar.*
- /h *Fire skår av spannforma leirkar, magra med asbest. 0,5 cm tykt gods, mål mellom 2,2 og 3,4 cm. Et skår dekorert med tre parallelle linjebånd, to skår dekorert med to parallelle linjebånd, det minste skåret har kun ett linjebånd. To av skårene kan settes sammen, sannsynligvis er skårene fra samme kar.*
- /i *Ett skår av spannforma leirkar, magra med asbest. 0,4 cm tykt gods og største mål 2,8 cm. Dekorert med linjebånd.*
- /j *Tre skår av spannforma leirkar, hvorav to randskår, magra med asbest. Mellom 0,4-0,6 cm tykt gods og største mål 4,0 cm.*
- /k *Tre keramikkskår, magra med asbest. Hvorav ett randskår, 0,5 cm tykt gods og største mål 3,0 cm. Mulig spannforma leirkar.*
- /l *Ett keramikkskår, magra med asbest. Største mål 2,8 cm, tykkelse 0,4 cm. Dekorert med bånd, mulig spannforma.*
- /m *Tre keramikkskår, magra med sand/kvarts, hvorav et randsskår. Skårene kan settes sammen. St. tykkelse 0,4 cm, største mål 3,0 cm. Dekorert med horisontale bånd oppunder munninga. Mulig hankekar.*
- /n *Ett keramikkskår, magra med sand/kvarts. 0,4 cm tykt gods, største mål 3,5 cm. Er dekorert med horisontale bånd. Mulig hankekar, trolig fra samme kar som /m. Funnet i str.142, Hus B.*
- /o *Ett keramikkskår, magra med sand/kvarts, 0,3 cm tykt gods og største mål 2,0 cm. Nærmest svartglitta. Kan være fra samme kar som 5m-n. Funnet i str. 388.*
- /p *Ett keramikkskår, svartglitta, magra med sand. 0,5 cm tykt gods og største mål 3,0 cm. Dekorert med minst fire bånd. Mulig hankekar.*
- /q *Ett keramikkskår, magra med asbest. 0,2 cm tykt gods og største mål 1,8 cm. Dekorert med to bånd.*

- /r *Ett keramikkskår, magra med asbest. 0,4 cm tykt gods og største mål 2,5 cm. Dekorert med fire bånd.*
- /s *Fem keramikkskår, magra med asbest. Mellom 0,2-0,7 cm tykt gods og mål mellom 1,7-5,0 cm.*
- /6a-e *Fem vevlodd av kleber, hvorav et tilnærma rektangulært, et dråpeforma, et spissovalt, et ovalt og et uregelmessig. Av vevloddene har 4 sylindrisk hull til oppheng og 1 dobbelkonisk hull. L. mellom 10,0 cm og 15,4 cm, br. mellom 4,5 cm og 8,0 cm, tykkelse mellom 2,5 cm og 3,6 cm, vekt mellom 172 - 505 gr.*
- /7 *Ett fiskesøkke av bergart, rundovalt med dype furer som krysser hverandre i et kors på hver side. Furene har en bredde på 0,6 cm. L. 12,3 cm, br. 10,4 cm, 5,1 cm tykt og 1166 gr.*
- /8 *Ti fragmenter av en støpeform, noen med glasert inn- og utside, største mål 3,3 cm.*
- /9 *Slipestein av sandstein, største mål 10,7 cm.*
- /10a-c *Seks fragment av minst tre kvernsteiner, hvorav tre fragment av en kvernstein av glimmerskifer. To av fragmenta med hull i midten, mellom 22,3 og 23,0 cm fra hull til ytterkant, 5,3 cm tykk. Det ene fragmentet har også hull i ytterkanten, d. 2,2 cm. Et fragment fra ytterkanten med hull, kan være fra en annen kvernstein, l. 8,2 cm og 2,3 cm tykk. To fragment fra kvernstein av granitt/gneis, kan settes sammen. L. 26,8 cm og 16,0 cm, br. 11,2 cm og 7,5 cm og tykkelse 4,2 cm, samt et fragment av en kvernstein av glimmerskifer, største mål 4,0 cm.*
- /11 *Jernslag, samla vekt 21 gr.*
- /12 *Ett fragment av kleber, ubearbeidet, største mål 2,2 cm.*
- /13 *Brente bein, samla vekt 3,5 gr.*
- Hus B**
- /14 *Hammer av jern, lignende R394 men med skafthull. L. 11,4 cm, br. 2,1 cm og 2,2 cm høy. Skafthullet er spissovalt med en største l. på 3,1 cm og største br. på 0,9 cm.*
- /15 *Nagle med rundt hode, av jern, største mål 2,7 cm.*
- /16a-b *Åtte jernfragment, hvorav to biter som passer sammen, største mål 2,3 cm.*
- /17 *Ett keramikkskår, magra med asbest. Dekorert med to skråhakk, mulig spor etter linjebånd. 0,4 cm tykt gods og største mål 1,8 cm.*
- /18a-az *55 vevlodd, 53 av kleber og 2 av annen bergart, herav 16 uregelmessige, 10 ovale, 2 rundovale, 2 spissovale, 10 dråpeforma, 7 tilnærma rektangulære, 2 triangulære, 1*

ruterforma og 4 i fragment (svært forvitret). Av vevloddene har 38 sylindrisk hull til oppheng, 11 dobbelkonisk hull, 1 konisk hull, 1 uregelmessig hull og 4 ubestemmelige. L. mellom 7,6 cm og 14,8 cm, br. mellom 4,2 cm og 7,7 cm, tykkelse mellom 1,9 cm og 5,7 cm, vekt mellom 161 - 477 gr.

- /19 *Ett fiskesøkke*, av kleber, langovalt med et konisk og et sylindrisk hull i hver ende. L. 10,3 cm, br. 4,9 cm, 1,9 cm tykt og 158 gr.
- /20 *Jernslag*, samla vekt 8,4 gr.
- /21 *Brent leire*, samla vekt 18,75 gr.
- /22 *Never*, 13 fragment, samla vekt 29,0 gr.
- /23 *Hasselnøttskall*, et fragment.
- /24 *Brente og ubrente bein, og fragmenter av dyretann eller klo*, samla vekt 2,7 gr.

Funn fra ulike strukturer utenfor husene

- /25a-b *To spiker* av jern, største lengde 3,9 cm.
- /26a *Ett skår av spannforma leirkar*, magra med kleberstein. 0,4 cm tykt gods og største mål 4,2 cm. Dekorert med hulkile, hengebuer og stempel dekor av perler og trekant med sirkel for spissen. Sent 500 tall.
- /b *Ett randskår av spannforma leirkar*, magra med asbest. 0,5 cm tykt gods og 0,9 cm bred rand, største mål 5,6 cm. Dekorert med horisontale bånd oppunder munninga og diagonale bånd nedover karveggen. Fortykket rand. Det er ikke avsatt plass til jernbånd. Tidlig type.
- /c *Ett randskår av spannforma leirkar*, magra med asbest. 0,4 cm tykt gods, 0,8 cm tykk rand og største mål 4,5 cm. Dekorert med horisontale linjebånd oppunder munninga.
- /d *Ett keramikkskår*, magra med asbest. 0,5 cm tykt gods og største mål 2,5 cm. Mulig spor etter to linjebånd.
- /27a-b *To vevlodd* av kleber, begge langovale med sylindrisk hull. L. mellom 9,6 cm og 9,9 cm, br. mellom 5,8 cm og 6,5 cm, tykkelse mellom 2,6 cm og 3,6 cm, vekt mellom 222 - 327 gr.
- /28 *Ett fiskesøkke* av kleber, ovalt med to sylindriske hull i hver ende. L. 9,4 cm, br. 5,1 cm, 2,4 cm tykt og 173 gr.
- /29 *Del av en ligger til en skubbekvern*, l. 21,9 cm, br. 11,9 cm og 5,3 cm tykk. Mulig eldre romertid.
- /30 *Jernslag*, samla vekt 742 gr.

/31 *Ett fragment av slipt bergart, største mål 4,3 cm.*

/32 *Brent leirklining, vekt 4,93 gr.*

/33 *Brente bein, samla vekt 5,2 gr.*

Beinmaterialet /13, /24 og /33 i Osteologisk samling (JS-nr).

■ Støper
 ■ Skæpeligende
 ■ Grafter
 ■ Itstøder
 ■ Koge-ildgrube
 ■ Gruber
 ■ Grubeligende
 ■ Fyldskifter
 0 Meter

Planche 1.

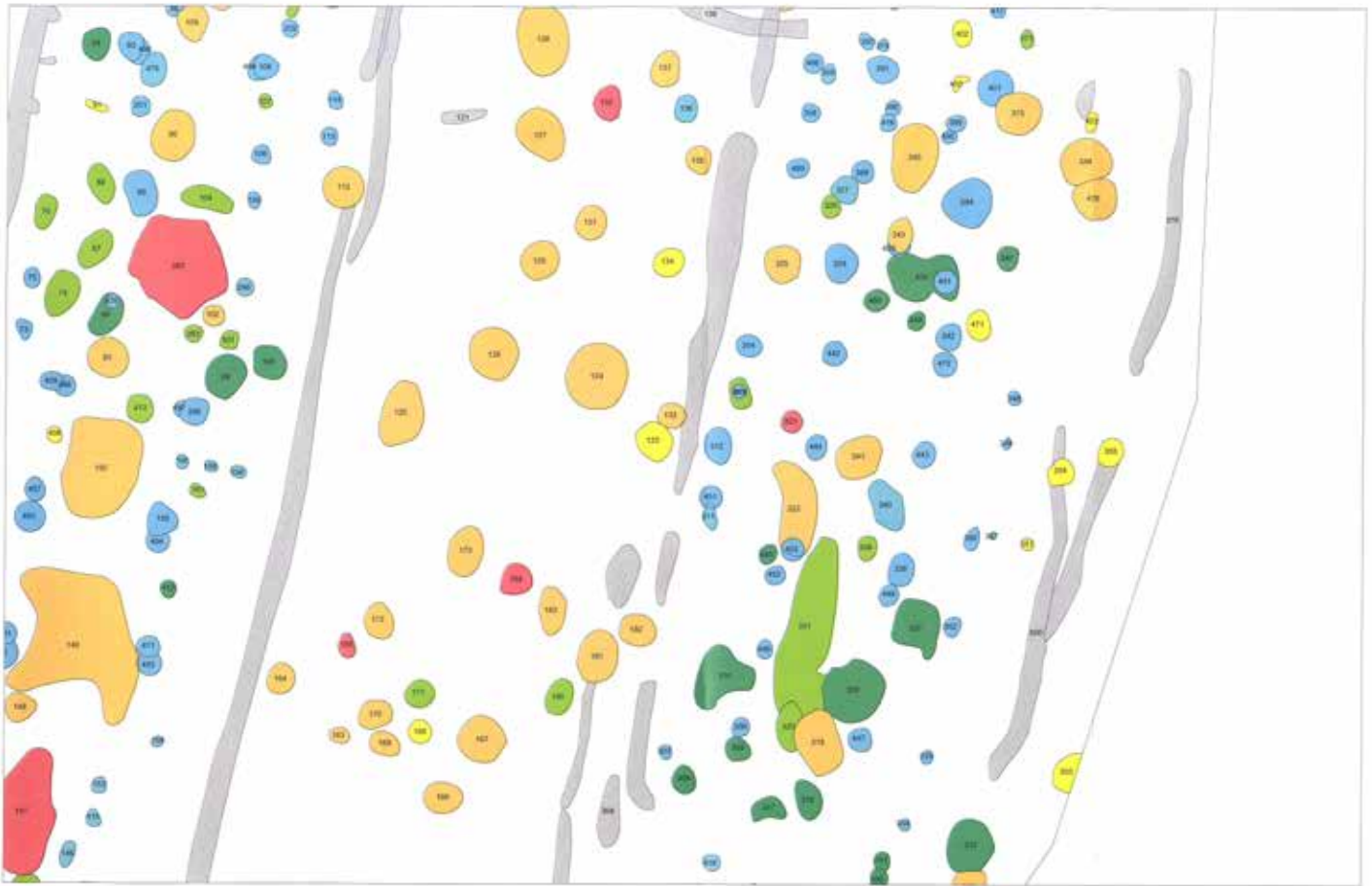

Planche 2

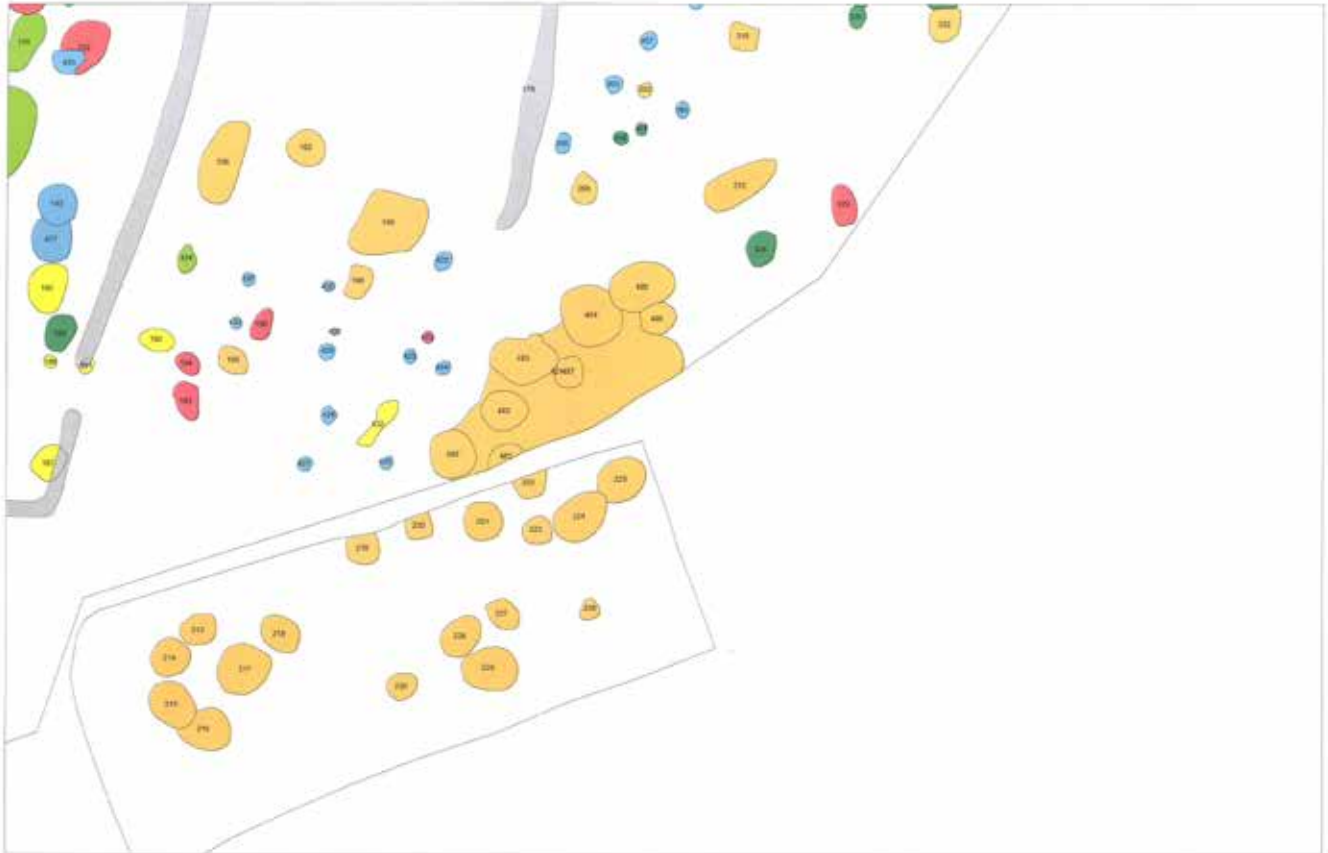

■ Stolper ■ Stolpelignende ■ Grøfter ■ Isoleder ■ Koge-ildgrube ■ Gruber ■ Grubelignende ■ Fyldskifter 5 Meter

Planche 3

■ Stolper
 ■ Stolpeplignende
 ■ Grefter
 ■ Ildsteder
 ■ Køge-/lidgrube
 ■ Gruber
 ■ Grubelignende
 ■ Fyldskifter
 5 Meter

■ Stolper
 ■ Stolpergrense
 ■ Grøfter
 ■ Isleider
 ■ Køge-/Mjuge
 ■ Gruber
 ■ Grubelgrense
 ■ Fyldkiler
 5 Meter

Planche 6